KIRGINLIK

NİHAN KAYA

ithaki

5. BASKI

Nihan Kaya, Boğaziçi Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı mezunu. İngiltere'de University of Essex'e bağlı Centre for Psychoanalytic Studies bölümünde Psikanaliz üzerine yüksek lisans yaptı. King's Collage London'da Karşılaştırmalı Edebiyat bölümünde doktora yaptı. 2005'ten bu yana, edebiyat ve psikoloji alanlarında Avrupa ve Amerika'nın değişik yerlerinde konferans tebliğleri sundu. Türkçe'de psikoloji içerikli romanlar, İngilizce'de edebiyat içerikli psikoloji yazıları yayımladı. Londra'da Routledge Yayınları'ndan çıkan *Dreaming the Myth Onwards: Revisioning Jungian Therapy and Thought* (2008) kitabının ortak yazarlarından. 2004 yılında yayımlanan *Çatı Katı* kitabıyla Türkiye Yazarlar Birliği Öykü Ödülü aldı. Yayımlanan diğer kitapları: *Kar ve İnci* (Roman) 2016, *Yazma Cesareti* (İnceleme) 2013, *Ama Sizden Değilim* (Öykü) 2012, *Fildişi Kuyu: Edebiyat - Psikoloji - Kadın* (İnceleme) 2011, *Disparöni* (Roman) 2008, *Buğu* (Roman) 2006, *Çatı Katı* (Öykü) 2004, *Gizli Özne* (Roman) 2003.

Kırgınlık
Nihan Kaya

İthaki Yayınları - 1253
Türkçe Edebiyat Dizisi - 3

Editör: *Ayla Duru Karadağ*
Düzelti: *Süheyla Ârif*
Kapak Tasarımı: *Hamdi Akçay*
Sayfa Düzeni ve Baskıya Hazırlık: *B. Elif Balkın*
5. Baskı, Ekim 2019, İstanbul

ISBN: 978-605-375-708-5

Sertifika No: 11407

© Nihan Kaya, 2017
© İthaki, 2017

Yayıncının yazılı izni olmaksızın alıntı yapılamaz.

Bu kitap, Ventspils Yazarlar Evi'nde yazılmıştır.

İthaki™ Penguen Kitap-Kaset Bas. Yay. Paz. Tic. Ltd. Şti.'nin tescilli markasıdır.
Caferağa Mah. Neşe Sok. 1907 Apt. No: 31 Moda, Kadıköy-İstanbul
Tel: (0216) 348 36 97 Faks: (0216) 449 98 34
editor@ithaki.com.tr – www.ithaki.com.tr – www.ilknokta.com

Kapak, İç Baskı: Deniz Ofset Matbaacılık
Maltepe Mah. Hastane Yolu Sok. No: 1/6, Zeytinburnu-İstanbul
Tel: (0212) 613 30 06 denizmatbaamucellit@gmail.com
Sertifika No: 40200

İTHAKİ TÜRKÇE EDEBİYAT

Nihan Kaya

KIRGINLIK

Okura.

Çünkü o olmasaydı,

yazılanlar gerçek anlamıyla tamamlanamazdı.

Kuşlar da Gitti

Onu ilk, geçen ay gördüm. Sonra da işte o gün. İkisinde de üzerinde o perişan, her tarafı yırtılmış elbisesi vardı. Ayakkabıları çoktan parçalanmıştı. Ellerini göğsüne vurarak ağlıyordu. O saçma sözleri haykırıyordu yine. Yanına gittim.

"Yapma abla," dedim. "Yok mu kimin kimsen? Ne işin var bu izbe yerde tek başına?"

Beni duymadı bile. "Yazık. Aklını yitirmiş besbelli" diye geçirdim içimden. Evet, her halinden belliydi. Divane idi kadıncağız.

"Nasıl geldin sen buraya," diye sordum. "Nereden geldiysen söyle. Bir yolunu bulup gönderelim seni."

Ne yaptıysam raylardan ayıramadım onu. Onu ilk gördüğüm gün olduğu gibi, yine yapışıp kalmıştı tren yoluna. Sanki tren yolu getirip atmıştı onu buraya. Ama nasıl?

"Kalk abla," diyordum. "Yeter dövündüğün. Bak, morardı her yerin."

"Hani nerede cesedi?" diye bağırıyordu. "Madem ezdin, bari cesedini ver! Nerede cesedi ha? Nerede!"

"Kimin cesedi abla?"

"Üç yaşına girecekti yaşasaydı. Mavi pazenden elbisesi vardı üstünde. Hepsini, hepsini aldı hain tren!"

"Tren mi ezdi çocuğu?"

"Üç yaşına girecekti bugün. O demir tekerler ezdi geçti vücudunu. Öğüttü. Kemiklerine razıyım! Etinin parçalarını bir bir toplamaya razıyım! Ama nerede?"

"Abla, tren falan yok. Ezilmedi burada çocuk."

"Bak, küçük mavi çiçeklerden elbisesi var her yerde. Ama o yok!"

"Ne elbisesi abla? Elbise, çiçek falan yok. Dokuz yıldır tren geçmiyor buradan. Kalk Allah aşkına."

"Kemiklerini kırıntı kırıntı toplamaya razıyım! Nerede?"

"Abla, kaldırdılar trenleri. Dokuz yıl oldu, tek tren geçmedi buradan."

Birden doğruldu. Zavallı bir kadın değildi şimdi. Heybetli cüssesiyle karşıma dikildi:

"Bu istasyonda memur değil misin sen?"

"Öyleyim."

"Gece gündüz tren beklemiyor musun bu istasyonda? Bu istasyonda yatıp kalkmıyor musun?"

"Evet..."

"Madem tren yok, ne diye istasyon bekçisisin sen burada? Ne diye gönderdiler seni bu çöle?"

Sarsıldım. Boynumu eğdim. Ne diyebilirdim ki?

Gözden kayboldu sonra. Ne yana gitti, çözemedim.

Ertesi günün akşamıydı. Mavi bir şey ilişti gözüme raylarda. Eğilip aldım. Küçük mavi çiçekler vardı kumaş parçasının üzerinde. Donup kaldım. Sağıma soluma, görebildiğim her yana uzun uzun baktım. Her zamanki gibi bomboştu etraf. Yürüdüm, yürüdüm. O deli kadının izine hiçbir yerde rastlayamadım.

Ben Osman Ali. On dokuz yaşındayım. Küçükhisar

mevkiinde Küçükhisar Tren İstasyonu'nu bekliyorum beş yıldır. Küçükhisar Tren İstasyonu'ndan dokuz yıldır trenler geçmiyor. Kim bilir kaç yıldır Küçükhisar'da kimseler yaşamıyor. Size boş bir tren istasyonundan yazıyorum. Size 1947 yılından, 1947 yılının bütün yalnızlığından yazıyorum. Ben Osman Ali. Beş yıldır her sabah erkenden kalkıyor, üniformamı giyip peronda tek başıma selam duruyorum. Selam dururken bazen beyaz bir kertenkele geçiyor ayağımın yanından. Duruşumu asla bozmuyorum. Ayakkabılarımı yanlış bağladığım oluyor bazen; ama selamı her daim tam, her daim eksiksiz duruyorum.

O gün yürüdüm, yürüdüm... Ve o deli kadının izini hiçbir yerde bulamadım. Rayların arasına döşenmiş taşlardan bazen başını kaldırıp gösteren o beyaz kertenkele, o beyaz kertenkele de yok oldu birden. Islık çalan çaydanlığımın altı ilk kez yandı. Sobanın üstünde çaydanlığım gelmeyen trenler gibi ıslık çalarak yanarken, bağcıklarını yanlış bağladığım ayakkabılarının içinde ayaklarımı da yanlış basar oldum. Ayaklarımı yanlış yere basınca, sanki hep yanlış yere de gider oldum. Ne yöne dönsem yanlış yöne döner oldum.

Bu sabah beşte kalkmış, bayrağın altında selam dururken, üniformamın bütün düğmeleri yanlış iliklenmişti. Çamaşırlarımı astığım yerde bulamadım. Kuyudan su çekmeye gittim; gittim ama su çekecek ellerimi yerinde bulamadım. Suyu bulamadım. Şöyle bir durayım, soluklanayım, kendime geleyim dedim. Dedim, ama kendimi yerinde bulamadım. Duramadım, soluklanamadım.

Bildiğim her yana telgraf yazdım. Telgraflarımın hiçbirine cevap alamadım. Bildiğim en yakın yere gittim. Bil-

diğim en yakın yerde kimseler yoktu. Bildiğim en yakın yere en yakın yere gittim bu kez. Bildiğim en yakın yere en yakın yerde de kimseler yoktu. Ama o deli kadını görüşümden on sekiz gün sonra, kuşlar da gitti. Yirmi gün oldu; burada artık kuşlar uçmuyor. İstifa dilekçeme kimse karşılık yazmıyor.

Ben Osman Ali. On dokuz yaşındayım. Günlerdir hiçbir canlıya rastlamadım. Bu topraklar çorak. Burada zaten ot bitmez, ağaç yeşermez. Posta kutusuna bıraktığım mektuplar yine posta kutusunda kaldı. İstifa etmek istiyorum. Çünkü dün, sabah kalkıp istasyon odamdan çıktığımda –evet, Küçükhisar Tren İstasyonu tek bir odadan oluşuyor ve o oda bana, sadece bana ait– istasyonun önündeki kuru ağacın çıplak dallarından birine mavi bir kumaş parçası takılmış, sallanıyordu. Cebimi yokladım. Daha önce raylarda bulduğum o mavili kumaş parçası hala sağ cebimdeydi. İstifa etmek istiyorum.

Derdimi, bulduğum bütün kâğıtlara yazdım. İstasyondaki bütün kâğıtları bir bir doldurdum, mühürledim, yolladım. Derdimi benim gibi ücra yerlerde, benim gibi üç kelama muhtaç penceresiz denizcilere, çatı katlarını mecburiyetten mesken tutmuş, benim gibi üç kuruşa muhtaç sersefil romancılara, üç adım için üç takla atan bîçare habercilere yolladım. Olur da bir gün bir duvarda, bir kitapta, bir cam yahut bez parçasında bu yazdıklarıma rastlayacak olursanız, lütfen sesime kulak verin. Ben Osman Ali. On dokuz yaşındayım. Size 1947 yılından yazıyorum. Dokuz yıldır trenlerin geçmediği Küçükhisar Tren İstasyonu'nda beş yıldır tren bekçiliği yapıyorum ve istifa etmek istiyorum.

Kazlar

Nereye gitsem insanlar var. İnsanın roman yazmasıyla uyumlu bir dünya değil bu. Evde karım. Tam odama çekilmiş, yazdığıma konsantre oluyorum ki, Bedia elektrikli süpürgeyi çalıştırıyor içeride. Mutfak robotundan tuvalet sifonuna, ev envai çeşit hain teçhizatla dolu. Bedia'yı cebine biraz para koyup Çanakkale'deki teyzesine gönderiyorum. "Git, gönlünce gez eğlen," diyorum; "Teyzenlerle iyice hasret gidermeden dönme sakın." Beni müşfik bir koca zannedip boynuma sarılıyor. Romanım zihnimde güzelleştikçe güzelleşiyor. Ama tam Bedia'dan kurtulmuşum, tam romanı bir çırpıda kâğıda dökeceğim, kapıcı fütursuzca kapımın zilini çalıyor. Kapıcıya aylık bir tatile çıktığımızı söylüyorum ve zili de söküyorum yerinden. Kapıya "Rahatsız Etmeyiniz" yazılı bir levha asıyorum. Ne de olsa her yanımız münasebetsiz konu komşular, sütçüler, olur olmaz şeyler isteyen çocuklarla dolu. Nihayet evin salonuna kuruluyorum rahatça, ve aklıma da muhteşem bir fikir gelmiş oluyor ki, Eğitim-Sen dışarıda eylem yapmaya başlıyor. Sene 1995. Eğitim-Sen eğitime katkıını engelliyor. Bir bıraksalar neler yazacağım oysa. Kalkıp çıkıyorum evden. Her yer çok kalabalık. Bir anketör "İnsan hakları için

beş dakikanız var mı?" diye soruyor ve eğer durmazsanız, insan hakları için beş dakikası olmayan insan durumuna düşüyorsunuz birdenbire. Halbuki ben, memleketi kurtaracağım. Ama insan hakları için beş dakikası olmayan bir insanın vicdan azabıyla nasıl kurtarayım? Tüm anketörlere ve söylemlerine lanet okuyorum. "Bu mevsimde adalarda kimse olmaz" diyorlar. Vapura binip en küçük, en sessiz adaya gidiyorum. Bulduğum en ücra sahil kahvesinde en tenha köşeye yerleştiriyorum kendimi. Tam yazacağım, "Abi, ne içersiniz?" diye soruyor kahveci. Kağıtlarımı toplayıp alelacele kalkıyorum masadan. "Ne oldu?" diye soruyor bir de utanmadan arkamdan. Rezil herif!

"Ağabey, çok sessiz bir yer varmış. Dağ başı," diyor Recep; "İn cin top oynuyormuş." Yanıma çadır, uyku tulumu; ihtiyacım olan her şeyi alıp tarif ettiği yere koşuyorum. Siz hiç "kaz kafalı" diye bir söz duydunuz mu? Kazlarla geçirilmiş birkaç günden sonra "kaz kafalı" ne demek, ve neden hakaret, daha iyi anlaşılıyor. Kazlar dünyanın en gereksiz hayvanları. Bu tuhaf sesleri neden çıkarıyorlar, hiç bilmiyorum. Gündüz kazlar, ördekler, geceleri ateş böcekleri; doğadan da en az medeniyetten olduğu kadar nefret ediyorum.

Karşımda oturmuş, purosunu içiyor şimdi. Üç beş kitabı çıktı ya, ağzına puro da alınca bana yazarlık taslayacak aklınca. Boynunda fuları eksik bir. O derece sahte, o derece yapmacık.

"Bence siz bu romanı yazmak istemiyorsunuz," diyor. "Saydıklarınızın hepsi bahane."

"Büyük fikirler biçime öyle kolay dönüştürülmüyor," diyorum.

"Bilakis yazmak, biçime dönüştürme işinin zaten bizzat kendisi. Büyük amcamın da söylediği gibi, 'Romanlar fikirlerle yazılmaz, sözcüklerle yazılır.'"

"Büyük amcanız onu şiir için söylemişti. Hem büyük amcanızın aslında kim olduğunu ikimiz de biliyoruz. O konuyu hiç açmayalım isterseniz."

"Roman ya da şiir, fark etmez. Siz bu romanı yazmayı isteseydiniz yazardınız."

"'Her metin kendisini kendisi yazdırır' safsatasına başlayacaksınız şimdi, biliyorum. Ne saçmalık! Benim romanım öyle sizinkiler gibi öğle arasında yazılacak türden bir roman değil."

"Tabii, birkaç kaz kazlara özgü tuhaf sesler çıkardı diye yazılamayacak kadar büyük bir roman sizinki! Baudelaire de zaten büyük şiirler yazmasını, onun zamanında kapı zili olmamasına borçluydu."

"Benim romanım boşluğa dair bir roman. Yazılamaması da anlattığı hiçliğin, eksikliğin bir parçası. Siz o hiçliği idrak edemeyen günlük hayatın romancısısınız."

"Tersine. Günlük hayat dediğiniz şey, o hiçliğin, boşluğun, saçmalığın en muazzam şekliyle yer aldığı form. Var olma sancısını en çok o hayatın içinde duymaz mıyız? Elektrik prizleri, Scotch-Brite, diyafonlar, çamaşır kurutma askıları, alüminyum folyolar, kornalar, konteynırlar, *New York Daily Times*, kapı zilleri; varoluşumuzun yer aldığı boşluğu ifade eden hayatın nesneleri zaten bizzat bunlar. Hiçbir nesne, sadece kendisi değildir. Kendisiyle birlikte, bağlı bulunduğu gerçekliği, hayatı, anlamı ve anlamsızlığı da içerir."

"Bittabii. Ama benim bahsettiğim o boşluğu yazacağım

yer başka. Daha uzakta bir yerde benim romanımın dünyası."

"Basbayağı korkuyorsunuz bu romanı yazmaya. Üstelik, bu romanı yazmaktan neden bu kadar korkuttuğunuzu siz de en az benim kadar iyi biliyorsunuz bence. Neden açıkça itiraf etmiyorsunuz? Bu kadar kıvranacağınıza..."

"Sizin şu büyük amcanız var ya... O konuyu açsaydık hayli zararlı çıkardınız bana kalırsa."

"Yazma cesaretiniz yok sizin. Ama asıl korkunuz nerede, neden; ikimiz de farkındayız."

"Üstelik fularınız da gömleğinize hiç uymamış."

"Benim fularım yok ki! Hiç olmadı. Bakın, kendisiyle yüzleşmeye cesareti olmayan insanın..."

"Paris'te birlikte çalıştığımız yıl, gazetede Michèle isminde bir kız vardı, hatırlar mısınız?"

"Dizdiklerimize bakan, düzeltmen Michèle?"

"Basbayağı hoşlanıyordunuz kızdan bir aralar. Ama ne sebeple: Kızı hanım hanımcık Türk kızlarına benzettiğiniz için! Baş başa kaldığımızda Michèle'i övdüğünüz cümleleri hatırlayın bir bir. 'Bakışları hep önünde,' diyordunuz, 'Onunla konuşunca yüzü hemen kızarıyor. Hele erkeklerin suratına hiç bakamıyor,' diyordunuz. Michèle koltuğunun altında dosyalarla yanımıza gelip de gözlerini o utangaç edayla yere indirince dünyalar sizin oluyordu adeta! İri gözlüklerinin arkasına saklanırdı Michèle. Allah bilir aslında bozuk bile değildi gözleri. Dizlerini örten etekler, topuksuz ayakkabılar, yakasını boyun bağıyla sıkı sıkı bağladığı gömlekler giyer, düz kahverengi saçlarıyla yüzünü elinden geldiğince kapardı. Sadece sade değil, aynı zamanda da düz, gösterişsiz bir kızdı aslında. Allahım, ne bayılırdınız o 'gösterişsiz'liğe!"

"Kızdan gerçekten hoşlanmış olsam, şimdi bu anlattıklarınızı ancak hayal meyal anımsayabiliyor olmazdım sanırım."

"Hah! Külahıma anlatın onu siz! Kız kekeleyince içiniz titriyordu. Ne titremesi yahu; içiniz gidiyordu içiniz! Onun o Viktorya dönemi romanlarından fırlamış kıyafetleri, sırf boyun bağı değil, ah ah şimdi geliyor gözümün önüne, o melankolik yakalar, hafif volanlı kollar, dantelli, işlemeli, ama hep romantik bluzlar... Kızın bunları bile zor taşıyan o çekingen duruşu, mahçup gülümsemesi, vücudunu elinden geldiğince gizlemesi, elini ayağını nereye koyacağını bilemeyişi, şaşkınlığı, acemiliği... Zevkten dört köşe oluyordunuz bunları görünce!"

"Daha neler..."

"Sadece zevkten dört köşe olmak mı; abayı yakmıştınız kıza, abayı!"

"Delisiniz siz..."

"Ha ha ha! Michèle'i görünce gözlerinizde çakan o şeytani, çapkın ışığı hatırlıyorum da şimdi, kendimi alamıyorum gülmekten! Ha ha ha! Şimdi karşımda böyle fularla oturmuş, entelektüel pozlara bürünmüşsünüz ya, aslında sizin ne..."

"İyice zıvanadan çıktınız siz artık! Aklınız başınızda mı sizin? Bu ne kepazelik? Kıpkırmızı oldunuz. Nefesiniz kesilecek birazdan."

"Ha ha ha! Ha ha ha! Hi ho hohoho! 'Uslu' kız gördünüz mü dayanamıyorsunuz, değil mi? Hi hoho! İşin tuhafı, uslu olmaktan başka da özelliği yoktu Michèle'in. Sıradan, albenisiz, kendine ait bir karakteri ortaya koymaktan aciz, zavallı bir kızdı."

"İşte bu doğru değil! Son derece güzeldi Michèle. O gazetede çalışan bütün kızlardan güzeldi hem de."

"Hah! Aferin. Nihayet. İşte böyle."

"Çekingen, sakıngan, kendisini ortaya koymaktan özellikle kaçınan bir güzellikti onunki. Kendisini muhatabına hemen açmayan, göze ilk anda çarpmayan, baktıkça artan bir güzellik. Sizin gibi körlerin ancak gözlerine sokulduğu için gördüğü o frapan güzelliklerden başka bir güzellik. Ama gerçek güzellikten ne anlarsınız siz. İki sayfa roman yazmasını beceremiyorsunuz daha!"

"Ha ha ha!"

"Gizliyi görmekten aciz biri roman yazsa ne olur, yazmasa ne? Burnunuzun ucunu göremiyorsunuz daha. Benim bu dünyada gördüğüm en güzel kızdı Michèle. Ama bunu elinin tersiyle de itmiş gibiydi aynı zamanda. Çok güzel olmayı istemediği için çok güzel olmamayı seçmiş gibi."

"Ha ha hah!"

"'Burnu küçük değil,' demiştiniz bir gün. Neymiş efendim, bazı mimikleri jestleri çirkinmiş. Bacaklarında hafif bir çarpıklık varmış. Dişleri biraz aralıkmış. Kusursuz güzellik kadar çirkin bir şey olamaz. Sizin o ayılıp bayıldığınız kızların hepsinin güzelliğinin toplamından daha başka, tam bir güzellikti Michèle'deki. Ama siz ne anlarsınız! Makosenlerinizi düzgün bağlamayı beceremiyorsunuz daha. Siz kim, burada bacak bacağa atmış vaziyette Michèle hakkında atıp tutmak kim!"

"Sırf saklı diye Michèle'de olmayan bir güzelliği görmeniz, öyle komik, öyle anlamlı ki! İşte sizin anlam dediğiniz şey de bu! Romantik dönemin değer yargılarını birebir şahsınızda yaşıyorsunuz. En büyük kanıtı da bu sözleriniz. Viktoryen

ikiyüzlülüğün canlı örneğisiniz siz. Romanlarınız gibi. O saklı yerde bazen hiçbir şey yoktur ve anlam da bu hiçliğin kendisidir. Hiç düşündünüz mü bunu, bay romancı?"

"Hüzünlü bir kızdı Michèle. O nedenle de kusurluydu. Kusuru barizdi, hüznü, güzelliği ise gizli. Dünyada güzelliğe dair ne görürsek, açıktan veya gizliden hüzünlüdür. Hayır. Açıktan değil, gizliden. Gördüğüm bütün güzel resimler, gizliden hüzünlü. Gördüğüm bütün güzel kadınlar ve bütün güzel insanlar da öyle."

"Hüzünlü olduğu muhakkak. Ama bu hüznü idrak edebiliyor muydu, mesele bu. Kendisini idrak eden hüzün, o bahsettiğiniz güzellik ve değeri taşır sadece. Muhtemel ki Michèle sadece düz bir kızdı. Ve kendisi olmaktan korkan bir kız. Kendisini ortaya koymaktan korkan bir kız!"

"Cesareti ne anlıyorsunuz ki korkuyu da anlayacaksınız siz..."

"Kişi bizzat arzusudur. Madem bu kadar düşkünsünüz gizliye, Viktoryen erdemliliğinin arkasında ne olduğunu da biliyor olsanız gerek."

"Benimle konuştukça kendinizle konuştuğunuzun farkındasınız, değil mi?"

"Romanların böyle yazıldığını bilmiyor musunuz?"

"Yoksa... Yoksa onu mu yazacaksınız?"

Şeytani bir gülümsemeyle gözlerine bakıyorum. Neredeyse onun Michèle'e baktığı şeytanilikle hem de. Ölesiye korkuyor yanıtımdan.

"Üstelik... Paris'te ne olduğunu da anlatacağım," diyorum. "Ve Küçükhisar'da ne olduğunu. Letonya'da ne olduğunu. Londra'da ne olduğunu. Karadağ'da, Karadeniz'de, sonra, İstanbul'da ne olduğunu..."

Beti benzi atıyor. Ama umursamaz görünmeye çalışarak omzunu silkiyor.

"Aman siz de... Bunları yazsanız ne olur yazmasanız ne. Yazdığınız şey roman değil mi neticede? Kim ciddiye alır sizi? Hele hele sizin yazacağınız metni!"

"Mesele bu değil," diyorum. Hatta belki metni yayınlatmam bile. Mesele ne biliyor musunuz: O'na göndereceğim metni! Evet, yazdığım şeyi bitirir bitirmez bir kopyasını alacak ve sonra O'na ulaştıracağım."

"Siz?"

"Evet."

"Siz kim, O'na bir şey göndermek kim?"

"Göndereceğim. Ve okuyacak. Tam şu an, bunun ispatı."

Neden bahsettiğimi anlıyor. Öfkesinden gözleri kızarıyor. Haince gülümsüyorum. Beceriksizce şansını deniyor yine:

"Yapamazsınız."

"Sanırım yaptım bile."

"..."

"Siz de biliyorsunuz. Çoktan yaptım bile bunu. Hatta sizin katkınızla oldu. Teşekkür ederim."

Gülümsüyor.

"Şu an... Şu an bunu başardınız belki, evet. Ama gerisini getiremeyeceksiniz."

"Anlamıyorsunuz," diyorum. "Şimdi bunu başarmış olmam, zaten bu işin kendisi. Şu an, ilerisindeki bütün anlarda yaşıyor zaten. Hep yaşayacak. Eylemin gerisi gelsin ya da gelmesin. Ama siz o kadar eylem, o kadar sonuç odaklısınız ki! Bu yüzden körsünüz işte. Eylemi görmekten işin aslını es geçiyorsunuz hep. Özün hep görünmeyende olduğunu tekrar ediyorsunuz bir de utanmadan!"

"Beni kitapları çıkmış bir yazar olmakla suçluyorsunuz. Yazdıklarım birileri tarafından yayınlanmaya değer bulundu diye bütün bu hırsınız. Beni seven okurlarım var diye. 'Yayımlatmak bir iddiadır' dediğim için, yayımladığım her metnin iyi, nitelikli olduğundan emin olduğum için. Her bir kitabımın arkasında durduğum için. Siz kendi yazdıklarınızdan bu denli emin değilsiniz diye bu rahatsızlığınız. Yoksa neden rahatsız olasınız?"

"Yahu insan hiç kendi elinden çıkmış şeye 'iyi' der mi?! Öyle olsa evlatlarımıza evlat muamelesi yapardık. Nerede yetiştiniz siz? Siz de benim gibi Türk eğitimi mağdurusunuz, beni anlamanız gerek. Okulda öğretmenlerimiz bize öyle kötü davranırlardı ki, mezun olup da işe başladığımda benden yaşça büyük birileri bana şöyle eli yüzü düzgün bir selam verdiğinde şaşıp kalıyordum. 'Vay canına,' diyordum buna inanamayarak; 'beni adam yerine koydular!' Neyse ki müdür beni ara ara azarlıyordu da kendime geliyordum biraz. Enver Bey odamızın camını tıklatıp 'Nerede sayfalar!' diye bağırdıkça, beni vakitli vakitsiz 'Sünepe herif!', 'Zevzek!', 'Hergele!', 'Zibidi!', 'Muhabbet tellalı!', 'Kaltaban!', 'Kıtıpiyoz!' nevi hakaretlerle tekdir ve tazip ettikçe nasıl rahatlıyordum, içimin yağları nasıl eriyordu anlatamam. Aslıma döndüğümü hissediyordum adeta. Ailemden, ülkemden aldığım ince terbiye sayesindedir ki hâlâ ne zaman yolda biri bana hunharca çarpsa durur, bana çarpan kişiye bildiğim en ezik nezaketle 'Afedersiniz...' derim."

"İşte bu yüzden iki düzgün cümleyi bir araya getiremeyeceksiniz hiç. Çocuklarınız da hep yüzüne bakılamayacak kadar çirkin, şöyle iç rahatlığıyla iki laf edilemeyecek kadar dönek, ikiyüzlü, karaktersiz olacak."

"Bakın. Anlamlandırmak nedir biliyor musunuz: Anlamlandırmak, iki şeyi bir araya getirmektir! Bağlamaktır. Bir düşünceyi bir nesneye bağlamak, içsel bir şeyi dışsal bir şeye bağlamak, bir kavramı bir sözcüğe bağlamak, anlamı, uzayda hacmi olan bir maddeye bağlamaktır anlamlandırmak."

"Evet. Peki, siz bunu nereye bağlayacaksınız?"

"Romanınızda bir Meryem Ana karakteri vardı. Her önemli, büyük olayın sonrasında çıkageliyordu bu Meryem. Lakin, bir "kadın" olarak çıkageliyordu! Nitekim kendisi de her kadın gibi bir kadın olduğunu vurgulamaktaydı. Dertlerinin bulaşık, çamaşır yıkamak, yemek pişirmek, çeşmeye su doldurmaya gitmek olduğunu, komşularla çene çalmaktan, akşamları kapıda oturup gelen geçenlere bakmaktan zevk aldığını söylüyordu bu Meryem Ana karakteri. Dahası, istiyordu ki oğlu İsa da peygamber değil, sıradan bir adam olsun, sıradan insanların uğraştığı işlerle uğraşsın. 'Peygamber ha; Allah korusun!' diyordu. 'Evlenmesini, bana torun vermesini istiyorum İsa'nın,' diyordu. 'Oğlun üzüm toplamaya yardım etmiyormuş,' diyorlardı. 'Kadınlarla oturup onlara Tanrı'dan, oruçtan, ölümsüz ruhlardan söz açarak gevezelik ediyormuş,' diyorlardı. Meryem de 'Tanrı bana bir oğlan verdi, o da sakat çıktı,' diye dövünüyordu bunları işittikçe. 'Gençliktendir Meryem. Kaygılanma, bu da geçer' diye avutuyorlardı Meryem'i. Sonra, İsa'nın cezalandırılacağı anlaşıldığında ise Meryem her önemli, büyük olayın sonrasında en olmadık, en beklenmedik köşeden birdenbire sahneye çıkıyor, oradakilerin ayaklarına kapanıyordu. 'Kıymayın oğluma! O daha çocuk! Gençliğine, cahilliğine verin. Ne söyledi-

ğini bilmiyor. Hasta o. Aklını oynatmış. Acıyın ona. Düzelecek. Kabul edecek hatasını. Onu değil, beni öldürün. Oğluma dokunmayın! Beni alın!' diye ağlıyordu. Ama nasıl, ne kadar yalvarırsa yalvarsın kimse ciddiye almıyordu onu. Meryem'i başlarından savıyor, önemli işlerine geri dönüyorlardı. Arada bir görünüp kaybolan, işlerin gidişatında ağırlığı da olmayan bir kadın olarak resmetmiştiniz Meryem'i."

"Size her şeyi farklı bir gözle gösterdim diye mi bu tepkiniz?"

"Tersine. Bu durumun, İsa'nın kitabın sonunda düştüğü 'sıradan' durumla birden bütünleşiverdiği kanısındayım. Yazar olarak da kendinizi romanın içine sokmuş, yazma, yaratma ve acı arasındaki bağla bunları iç içe geçirmiştiniz. Bunları hep inceden inceye yapmanıza saygım var. Gelin görün ki şahsi hayatınızda hoşlandığınız kız Michèle."

"Michèle anne olsaydı, kadınlığı da anneliği de sizin bu basit kriterlerinizle tanımlamazdı sanırım."

"Benim? Tabii!"

"Annesini 'Annem bana nefis yemekler yapardı,' diye yad eden çok; ama siz hiç, annesine 'Annem öyle her gün yemek yapmazdı' yahut 'Güzel yemek yapamazdı', 'Bizim evde eşyaların tozu öyle her gün, hatta her hafta alınmazdı' diye sitem eden, bunu çocukluğuna dair acı bir mesele addeden insan gördünüz mü? Ev işlerini çocuk yetiştirmenin önemli parçası zanneden anneleri bir kenara bırakalım anneliği konuşurken. Ne de olsa bizim ülkemiz, çocuklarına her gün ve her gün ve her gün ve her gün ve her gün ve her gün mükemmelen ütülü kıyafetler, çocukların evde olacağı dakika hesabına göre pişirilmiş enfes yemekler ve-

rirken, aynı çocukların ruhuna hiç de o kadar özenli, nazik davranmayan annelerle doludur. Meryem Ana karakteri de pek farklı değil bu annelerden. Evet, annesiz büyümek acıdır. Ama anneyle büyümek de acıdır. Değerli olan ne varsa hemen her biri "Bütün dünya yanılıyor" diye diretmiş insanların eseriyse, acıdır. En iyi anne baba bile zarar verir çocuğuna. Bu zararı örtbas etmek için annelik kurumsallaştırılır, kutsallaştırılır."

"Papa sizi aforoz etmiş olmakta pek de haksız sayılmaz."

"İsabet buyurdunuz. Hepimiz ama hepimiz, annemize rağmen olabildiğimiz kişi için kutlamalıyız kendimizi. Daha önemlisi: Hepimiz ama hepimiz, kendimizi, annemize rağmen olabildiğimiz kişi için kutlamalıyız. Özellikle de kız çocukları. Hayattaki en büyük başarımız, annemize rağmen 'biri' olmayı başarabilmektir. Bunu ne kertede başarabilirsek o derece 'biri'yizdir. 'Böyle yapma, bak anneni üzüyorsun,' derler bizde. Halbuki kendisi üzgün olmayan hiçbir çocuk annesini üzmez. Çocuğun neden üzgün olduğunu sormayan toplumlar, neden roman okusun? Aforoz edilmeyeceğim romanları da ben yazmayacağım."

"Gizleseniz de anlaşılıyor: Yazan kadınlara içten içe deli gözüyle bakıyorsunuz siz. Öyle görmek istiyorsunuz. Bu kadar farksızsınız işte diğer erkeklerden ve kadınlardan. 'Bir kadın nasıl olur da benim kadar iyi, hatta benden daha iyi yazar!' düşüncesi var tüm o entelektüel pozlarınızın altında. Yazan kadınları çekemediğiniz için gözünüzde küçültmeye çalışıyorsunuz onları. Meryem Ana'ya yaptığınız gibi."

"Bu dediğiniz adeta saçmalık. Kadın olsam, ne zaman ağzımdan kadınlara dair bir laf çıksa bana 'feminist' diye-

ceksiniz; şimdi sırf erkek olduğum için, 'kadın düşmanı' diyorsunuz. Hem, siz bu fikirleri birbirine nasıl bağlıyorsunuz böyle kuzum?"

"Başka insanlar nasıl bağlıyorsa öyle. Bakın size kendi hayatımdan bir örnek vereyim. Bugün öğleden sonra ikide, bir devlet dairesini aradım. Telefonu açan sekreter, 'Rapor henüz gelmedi. Akşam arayın,' dedi. 'Akşam kaçta arayayım?' diye sordum, zira biliyorum ki, daire beşte kapanıyor. Sekreter kız sorumu 'Üçte,' diye yanıtladı ve telefonu kapattı. İşlerin neredeyse hepsinin bu şekilde yürüdüğü bir memlekette siz benim cümlelerim arasındaki mantığı mı sorguluyorsunuz? Bana kalırsa mantığım, yaşadığımız hayata çok bile. Geçenlerde Babalar Günü vardı ve tanıdığım üç farklı kadın, birbirlerinden tamamen habersiz olarak 'Her güçlü kadının arkasında babası vardır' notuyla kart yazdı. Halbuki güçlü kadınların arkasında hiç kimse olmaz genelde. Bunu ikimiz de biliyoruz, öyle değil mi? Ama o kadınlar, verdikleri hediyenin yanına böyle bir not düşmenin o günkü duruma münasip olduğu hissine kapılmışlardı. Eminim ki başka bir gün de başka bir hisse kapılacaklardı. Bu hissi, cümleyi, notu, hediyeyi, kendilerinin zannediyorlardı o an, ama, değildi. Değildi. Bu kadınlar makûl, ama ben değilim; öyle mi? Her yerde bas bas birey bencilliğinin ne kadar kötü bir şey olduğu bağrılıyor. Sizin de bildiğiniz gibi, aile bencilliği, toplum bencilliği, birey bencilliğinden çok daha kötü. Örgütlü kötülüğün en küçük birimine 'aile' denir. Toplum, kötülük mekanizmasını tek elden her bireye uygulayabilmek çok daha kolay olsun diye aile kurumunu kurmuş, normlarını ona yerleştirmiştir. 'Aile, kız çocuğunun ruhunu yok etmek için kurulmuş-

tur,' diyen arkadaşımız, ne kadar da haklı! Asıl zararlı olan bunlar olduğu halde aile bencilliğini, toplum bencilliğini öve öve bitiremeyen bir dünyada yaşıyoruz ve siz benim çıkarımlarımdaki bağlantıyı mı sorguluyorsunuz?"

"Nefesiniz tıkandı. Bir şeyler içmek ister misiniz?"

"Bugün eve üç tane çivi çaktım. Üçü de birbirinden yamuk oldu. O yüzden büyük bir roman yazmak zorundayım şimdi."

"Bugün kurduğunuz en mantıklı bağlantı oldu bu. Biliyorsunuz ki ben de ayakkabılarımın bağcıklarını bağlamayı bir türlü beceremediğim için yazar oldum."

"Hiç kimse, '-meli', '-malı' ile biten cümleler kurmamalı."

"..?"

"Çiviler ve bağcıklar çok mühim. Neden, biliyor musunuz? Bugün sokakta iki adam gördüm. İki kocaman adam. Sapasağlam iki adam. Hiçbir eksiği olmayan iki adam. Adamlardan biri diğerine vurmaya başladı ve etraftaki herkes hemen seferber oldu onları ayırmak için. Kocaman bir adam bir başka kocaman adama vurunca herkes hiç düşünmeden müdahale ediyor. O zaman, bir yetişkin bir çocuğa vurunca neden herkes böyle sessiz? Bir çocuk, bir yetişkinden her anlamda ama her anlamda daha zayıf, daha güçsüz, kalıcı yaralar almaya çok daha müsait değil mi? Birinin birine vurmasını göreceksem eğer, bir yetişkinin bir çocuğa değil, bir çocuğun bir yetişkine vurmasını görmeyi tercih ederim. Ama her açıdan zaten daha güçlü olanı korumaya 'saygı' adı verilmiş, saygı da müesseseleştirilmiş. Vazgeçtim, bu romanı yazmayacağım. Yarın yeni bir romana başlıyorum. İsmi de 'Tutunabilenler' olacak."

"Durun tahmin edeyim: Roman bütün gün dükkânının

önündeki iskemlede oturduktan sonra her akşam sekizde kepenklerini indirip evine giden bakkal Mehmet Efendi, çok yetenekli şirket yöneticileri ve pembe ojenin şifon bluzla iyi gittiğini düşünen kız arasında geçiyor."

"Çerçeveci Hasan Usta da var."

"Pek makûl."

"'Trafiğe çıktığınızda bütün araçların şoförlerini deli kabul edin,' derler; 'Her an her aracın olmadık bir hamle yapabileceğini göz önünde tutun.' Trafik de bir şey mi? Asıl, hayata çıktığında herkesi deli kabul etmeli insan. Herkes her an her şeyi yapabilir. İki saniye sonra şu vazoyu kafama indirmeyeceğiniz ne malum?"

"Nitekim indirmekteyim."

"Doğru. Romandan gerçekten anlıyorsunuz. Ne var ki, romanın ruhundan anlamıyorsunuz. Romanı bırakıp roman eleştirisi yazmalısınız siz bana kalırsa."

"Ne saçmalık! Romandan anlamakla romanın ruhundan anlamak arasında fark mı var sanki? Romanın ruhundan anlamayan kişi roman eleştirisi yazabilir mi hiç! Yazdığım edebiyat eleştirileri iyi ise bu, onları her şeyden önce edebiyatçı olarak yazdığım içindir. Her iyi romancı, farkında olsun ya da olmasın iyi bir münekkittir aynı zamanda. Bu ikisi arasında fark gözetmek tam bir cehalet göstergesi ve cehaletinize hayranım dostum."

"Romanımı 'Okura' ithaf edeceğim. Çünkü yazdıklarımız, onları okuyanlar olduğu sürece anlam kazanıyor."

"Yazdıklarımız anlamlıysa, kimse tarafından okunmasa da anlamlıdır Bay Müsvedde Romancı. Dünyada benden başka hiç kimse kalmasa, o romanları yine yazardım. Yazarım."

"Ben de yazarım. Ama, söyleyin bana, dünyada sizden başka hiç kimse kalmamışken yazmak, dünyada sizden başka birinin ortaya çıkması isteğinin bizzat kendisi değil de nedir? Her metin, uzakta, isimsiz, kimliği belirsiz de olsa biri tarafından okunma çağrısıdır. Bir iletişim ricasıdır. 'Beni okuyun' davetidir. Siz, kendiniz söylediniz; 'Ben, sizin tarafınızdan okunmayı hak edecek kadar iyi, değerli bir metin yazdım,' demektir bir metin yayınlamak. Meçhule gönderiyorsunuz metni; lakin, *gönderiyorsunuz*. Evet, işinizde iyisiniz belki; ama dürüst müsünüz acaba? 'İşinde iyi olanı değil, temiz, dürüst, ahlaklı olanı seçiniz' diyen adamı getiriyorsunuz aklıma."

"Tersine; temiz, dürüst, ahlaklı olan, işinde iyi olandır zaten. İşini iyi yapmak, dürüstlüğü kendiliğinden getirir. İşinde dalavereye başvuran kim varsa, bu, işinde iyi olmadığı içindir. Siz hiç, işini iyi yapan birinin iş yerinde başkalarının ayağını kaydırarak yükseldiğini gördünüz mü? Nitelikli ve zeki kimseler neden hep böyle saf, kandırılmaya müsait zannediyorsunuz? Her yerde, aptallar ve kalitesizler kandırırlar zeki kimseleri. Zekâsı da niteliği de olmayan, mecburen kurnazlığı öğrenir, onunla kendine yer edinmeye girişir. Kurnazlık, aptal ve niteliksizlerin tek kozudur; ne var ki, dünyada işler de zeki ve nitelikli olanların değil, kurnazların lehine işliyor. İş yerlerini, fakülteleri, devletleri, dünyayı ve kültür sanat sayfalarını neden iyi ve nitelikliler yönetmiyor sanıyorsunuz?"

"Bakın size ne diyeceğim: Birinin iyi bir insan olduğunu mu düşünüyorsunuz? Önce eline biraz güç verin."

"Veya güç zannı."

"Söylediğiniz gibi işinde gerçekten iyi miymiş, değil

miymiş, o zaman anlarsınız asıl. 'Kişi bizzat arzusudur' diyorsunuz ya, hayır, kişi, bizzat, ortaya koyduğu iştir aslında."

"Kişinin arzusu ile işi nasıl ayrılır birbirinden? Kişinin işi, arzusunun en açık haldeki formudur, bayım! En açık! Romanınızda diyorsunuz ki: 'Kitabım çıkma arzusu versin sana. Nereden olursa olsun çıkmak. Kentinden, ailenden, adandan, düşüncenden.' Ne var ki, kendi kafanızdan çıkamıyorsunuz daha!"

"Sonraki romanımda da şöyle demiştim: 'Nathanaël, çok güzel uyku hazırlıkları vardır; çok güzel uykular vardır; ama, çok güzel uykular yoktur. Düşleri de ancak onları gerçek sanırsam severim. Öyle ya, en güzel uyku bile, uyanılan anın değerine erişemez.'"

"Dünyada, kaybedince yerine başka bir şey konamayacak, boşluğu doldurulamayacak hiçbir şey yok: Bir şey hariç! O şeyin ne olduğunu söylemeyeceğim. Ama o, sahip olduğumuz en değerli şey. Ve, hiç kimsenin elimizden alamayacağı tek şey aynı zamanda."

"O şeyin ne olduğunu söylemiyorsunuz. Dahası, ismini de vermeyeceksiniz."

"Verebilsem, o hiç o olur muydu? Şimdi dünyayı uzaylılar işgal etse, dünya halkı olarak ne kadar yakınlaşırız birbirimize, öyle değil mi? Şu ülke bu ülke, siyah beyaz demez, uzaylılara karşı hemen birlik oluruz. İşte, benzerlerimizi üreten, karşıtlarımız. Sanıldığı gibi benzerlerimizin kendisi değil. Nitekim benzer diye bir şey de yok."

"O halde bana şunu açıklayın: 'Fahişe' ve benzeri sözcükler, kadına hakaret olarak kullanılıyor. Eh, peki. Ama, 'jigolo' da kadına hakaret olarak kullanılıyor."

"Açıklayayım: Cuma günü sevilir. Çünkü, Cumartesi'yi

müjdelemektedir. Pazar günü ise o kadar sevilmez. Neden? Çünkü Pazartesi'nin habercisidir. Halbuki Cuma günü de Pazartesi günü de, iş günü olarak aynıdır. Halbuki sevilen Cuma iş günüdür ve sevilmeyen Pazar tatildir. İnsanın, yaşadığı çağdaki Muaviye'ye tavır alması değil asıl zor olan. İnsanın yaşadığı çağdaki Muaviye'ye tavır almasından daha zoru, insanın yaşadığı çağda kimin Muaviye olup kimin Muaviye olmadığını bilemeyişi. 12 Eylül hakkında şimdi söz söylemek çok kolay. Muaviye'yi şimdi eleştirmek çok kolay. James Joyce'u, Oğuz Atay'ı, şimdi iyi bulmak çok kolay. Bu ülkede koskocaman yaya kaldırımları bile gerçek değil. Başka şeylerin gerçek olmasını nasıl bekliyorsunuz? Ve çıkma teklifimi reddeden bütün o güzel kadınlar, çıkma teklifimi reddettiklerinden beri daha da güzeller."

"Neden bu kadar rahat konuşuyorsunuz, biliyor musunuz: Çünkü erkeksiniz! Erkek olduğunuz için de bedeniniz tek. Halbuki kadınların bedeni üçe ayrılır. Kadının bedeniyle kurduğu ilişki, bedeniyle kendisi tek başına ilişki kurarken başka, toplum karşısında başka, hayatındaki erkek karşısında başkadır. Kadının bedeniyle ilişkisi bu nedenle paramparça, bu nedenle karmaşıktır. Erkeğin bedeniyle kurduğu ilişkiyi toplum karşısında değiştirmesine gerek kalmaz. Toplum erkek bedenini olduğu haliyle kabul ettiği için, erkeğin de kendi bedenini olduğu gibi kabul etmesi kolaydır. Bedeni tek olan insan, tabii ki sizin gibi rahat davranır. Oturduğu yerden 'Bu kadın güzel. Şu kadın şişman. Dünya da, işte, pek yanlış,' diye atıp tutar. Sanırım... Nathanaël sizsiniz. Ve düşleri seviyorsunuz. O halde, sanırım, bu romanı da yazmayacaksınız."

"Yazmayacağım."

Sular

Gençlik yıllarımdı. Yani bundan çok uzun zaman önce. Şimdilerde Karadeniz denilen yerde bir sahil kasabasındaki karakolun amirliğine atanmıştım. Kasabanın sakinleri kendi halinde insanlardı. O yıllarda öyle yerlerde, sokaklarda onun gibi saçlarını savurarak, kimseyi umursamadan yürüyen bir kadın göremezdiniz. Dalgalı, gür saçlarını açıkta bırakan tek kadındı. Üstelik heybetli bir cüssesi vardı. Tüm bunlara bir de üst üste giydiği her biri ayrı renkte kıyafetler eklenince, şenlikli bir panayır görüntüsü çıkıyordu ortaya. Ona "Şenlik Bacı" demeleri de muhtemelen bundandı. Sokağın başında belirdiğini gördüğüm ilk gün, Necmi kulağıma eğilmiş, "Meczup," diye fısıldamıştı. "Amirim, bu kadın meczup."

Meczup olduğunun alametlerinden biri de, bohça içinde sattığı ıvır zıvırdı. Ev ev gezer, kadınlara el işi, şal, havlu, perde gibi ne idüğü belirsiz paçavralar satardı. Geçimini de bundan sağlıyordu. Sık sık karakolu bastığını ise sonra öğrendim. Tek başıma masamda oturmuş, bulmaca çözüyordum ki karşıma dikildi. Kırmızı-yeşil, tuhaf bohçasını masamın üstüne attı. Yüzüne baktım. Kollarını masama dayamıştı.

"Nerede kızım?!"

Hayretle bakakaldım.

"Kızım nerede," diye tekrarladı. "Ne yaptınız ona?"

İki polis gelip Şenlik Bacı'yı yaka paça dışarı attılar. "Gücünüz bana mı yetiyor? Medik Ağa dışarıda geziyor ama. Onu alın sıkıysa!" diye bağırıyordu bir yandan.

Kaç yıldır gelip böyle kızının hesabını sorduğunu o zaman anlattı karakoldakiler. Önce, "Medik Ağa kızıma tecavüz etti," diye tutturmuştu. Günler, aylar boyunca ne yaptılarsa susturamamışlardı deli saçmaları savuran kadını. "Medik Ağa hesap versin!" diyor, başka şey demiyordu. Sonra bir sabah ansızın gelip "Kızım kayboldu," demişti. "Ne yaptınız kızıma?"

"Amirim, kızı falan yok bu garibin," demişti Necmi.

"Zavallı. Yıllardır paralıyor kendini 'kızım kızım' diye. 'Hangi kız?' da diyemiyorsun ki..."

Ayrıntılarını kavrayamadığım şekilde, Şenlik Bacı bizi Medik Ağa'yla bir şekilde işbirliği yaparak kızına zarar vermekle suçluyordu. Yahut Medik Ağa'nın, kızını ortadan nasıl kaldırdığını bilmekle birlikte buna göz yummakla. Polislerin her biri başka bir hikâye anlatmaktaydı Şenlik Bacı'nın ifadelerine dair. Kim bilir, belki de Şenlik Bacı birbirini tutmayan iddialarla suçlamıştı karakoldakileri. Kızının öldürüldüğünü mü düşünüyordu, kaçırılmış, hapsedilmiş, dövülmüş, sakat bırakılmış, bir çeşit işkence altında olduğunu mu; hiçbir zaman net anlayamadım. Fakat, bizi ve bütün kasabayı bunların her biriyle ayrı ayrı ve hatta hep birlikte suçlar gibiydi.

Kasabada Şenlik Bacı'nın hayatına dair çok daha başka söylentiler döndüğüne sonradan vakıf oldum. Hatta bir

keresinde Tebernüş Dede bizzat kulağıma eğilmiş, "Gençliğinde bizim Medik, Şenlik Bacı'ya sarkıntılık ettiydi," demişti. "Sarkıntılıktan da fazlası ya, sen polis adamsın, anlarsın. İşte ondan sonra böyle oldu zavallı. 'Kızım kızım' deyip durduğuna bakma, o kız Şenlik'in kendisi. Kendi kızlığı o dövülen, öldürülen."

Haftada bir camlarımı silen Gülşeker Kadın, Şenlik Bacı'nın daha on altısında yokken bir kız doğurduğuna yeminler ediyordu.

"Erzen Ebe doğurtmuş bebeyi. Kaç kez anlattı Erzen Ebe bize. Böyle, dünya dışı bir bebekmiş bebek. O kadar beyaz o kadar beyazmış ki, bebeği görünce şehadetler getirmiş Erzen Ebe. İnsan evladı değilmiş bebek... 'İnsandan öyle beyaz bebek doğmaz' diyordu. Böyle, kar beyazı gibi bir beyazmış. Mermer beyazı gibi. Adeta ışık saçıyormuş etrafa. Bütün kasabayı doğurtmuş Erzen Ebe bilmeyecek de kim bilecek bebek normal mi, değil mi? Artık bu iyi saatte olsunlara mı karıştı ne olduysa, günahı boynuna Şenlik Bacı'nın..."

Şenlik Bacı dağda bir kulübede tek başına oturur, kasaba halkının düğünlerine, toplantılarına, cemiyetlerine hiçbir şekilde iştirak etmezdi. Zaten bildiğim kadarıyla, sattığı paçavralar dışında kasabadan herhangi biriyle bir münasebeti de yoktu. Bir kadının dağda böyle bir başına yaşaması, tekinsiz olduğunun apaçık işareti değil de neydi? Hem orada ne yiyor ne içiyor, işlerini nasıl görüyordu? Kasaba halkı Şenlik Bacı hakkında her gün birbirine türlü hikâyeler anlatır, ama Şenlik Bacı dağdan inen o yolun başında göründüğü an tüm o sesler kesilirdi. İriyarı gövdesinden, tekinsiz işler çevirmesinden, meczup olmasından mı nedir,

herkesin içine korku salıyordu. Kat kat giydiği rengârenk kıyafetler, biçimsiz bohçası, sattığı paçavralar kasaba halkının gündelik alay konusu olsa da, Şenlik Bacı'nın karşısında buz kesmeyen, nutku tutulmayan yoktu.

Dantel midir, örgü müdür, nakış mıdır, işleme midir, ne olduğunu anlamadığım ıvır zıvırı dağdaki kulübesinde kendisi yapıyordu. Bunların içine de bir büyü karıştırıyor olacak ki, kadınların içi gidiyordu Şenlik Bacı'nın elinden çıkmış bu paçavralara. Şenlik Bacı'ya burun kıvırırlar, ama o devasa vücudu, acayip kıyafetleri, tuhaf yürüyüşüyle yolun başında göründüğü an nefeslerini tutarak bakarlardı garip bohçasına. Şenlik Bacı evlerden birine girip de bohçasını açmadan önce bile, kim hangi parçayı önce kapacak diye adeta yarışır, usulca olsa da birbirlerine girerlerdi. Şenlik Bacı o paçavraları türlü renklerle işliyor, imal ediyordu ya; belli ki bu da insan işi değildi. O renkleri gören kadınların aklı başından gidiyordu. Dükkânlarda, kahvelerde, düğün salonunda, sağlık ocağında, memur dairelerinde, evlerin odalarında, koridorlarında, mutfaklarında, hatta –olacak şey değil ya!– camilerde Şenlik Bacı konuşulur, fakat Şenlik Bacı'nın sözü geçerken etrafta bir yerde Şenlik Bacı'nın elinden çıkmış bir parça; yemek masasının üzerinde, kenar sehpasının ortasında, dolabın içinde, televizyonun kenarında, koltuğun yanında, konsolun üstünde, pencerenin önünde, duvarda çerçeve içinde bir örtü, bir havlu, minder kılıfı, perde, işleme, muhakkak bulunurdu. İnsanlar Şenlik Bacı'dan bahsederken bu eşyalara bakmamaya çalışır, olur da bunlardan birine istemeden de olsa gözleri çarparsa hemen susar, Şenlik Bacı gerçekten de oradaymış, bu paçavralar içinden onları dinliyormuş gibi

mahcup olurlardı. Evleri, iş yerlerini, resmî daireleri, ortak alanları, her yeri bunlarla donatmışlardı. Bu eşyalardaki ağırlıklı rengin kırmızı olduğunu da o zaman keşfettim. Sanki Şenlik Bacı'nın kırmızısı, kasabada her yere bilhassa ve sinsice dağıttığı, yerleştirdiği eşyalardan insanların yüzüne sirayet ediyordu ve Şenlik Bacı kasaba halkını kendisi orada olmadığı zamanlarda bile bu paçavralar üzerinden izliyor, kontrol ediyordu. Dağda, uzakta yaşıyordu; ama işlediği şeylerin cazibesine kadınların karşı koyamayışını sağlamak suretiyle kasabadaki binaların, hatta bahçelerin her birine girmişti.

Şenlik Bacı'nın bir bebeği gerçekten de olmuş muydu, eğer olduysa şimdi neredeydi, kimilerinin söylediği gibi ölmüş müydü, yoksa Şenlik Bacı onu hakikaten de dağda kurtlarla, cinlerle birlikte büyütmüş müydü; hiçbir zaman öğrenemedim. Ama bir keresinde Münasebet Efendi bana, kasabanın delisi Kırtıpil Hamdi'nin Şenlik Bacı'nın kızı Nuran'a âşık olduğu için meczup olduğunu söyledi. Kırtıpil Hamdi gerçekten de kasabada "Nuran... Nuran..." diye dolaşarak gezen, Şenlik Bacı'yı gördüğünde gözyaşlarına boğulan bir insandı. Hatta, kasabada Şenlik Bacı'dan ürkmeyen tek canlının Kırtıpil Hamdi olduğunu söyleyebilirim. Kırtıpil, Şenlik Bacı'yı gördüğünde çok üzülmekle birlikte başka hiçbir şekilde sakinleşmediği gibi sakinleşiyor, Şenlik Bacı da başka hiç kimsenin önünde durmadığı gibi durarak Kırtıpil'in başını büyük avuçlarının arasına alıyordu. İkisi karşılıklı böyle birbirlerine tek kelime etmeden birkaç dakika duruyor, sonra yine tek kelime etmeden ve hiçbir şey olmamış gibi yollarına gidiyorlardı. Nasıl bir bağ kuruyorlardı, anlamak olası değildi.

Şenlik Bacı kasabaya indiğinde gökyüzünde bir kuş sürüsünün de peydah olduğunu, Mâlik bana fısıldadığında fark ettim. Kasabanın semalarında bir kuş sürüsü gördüğümde Şenlik Bacı'nın o esnada kasabada olup olmadığını soruşturuyor, merakıma her zaman müspet yanıt alıyordum.

Artık çok yaşlandım. Çok şey gördüm. Ama o günü çok iyi hatırlıyorum. Odamda yerel gazetenin orta sayfasını okuyordum. Dev bir karaltının karşıma dikildiğini hissettim. Gazeteyi korkuyla indirdim. Oydu. Kızıl kahve elbisesi, yeşil hırkası, kırmızı örgü yeleği, ajurlu hardal sarısı yeleği, lacivert dantel yeleği, turuncu yün yeleği, pembemor çiçeklerden kolyesi, mavi çiçeklerden kolyesi, beyazsarı papatyalardan kolyesi, eflatun zambaklardan kolyesi, haki şalı, menekşe şalı, nar rengi şalı, nereden bulduğunu bugün hala düşündüğüm, kiremit rengi asker botları, bordo çorapları ile, ilk kez bu kadar sakin dikilmişti karşıma. Ama, şimdi düşünüyorum da, belki iki metreydi boyu. Sakinken bile ürkütüyordu insanı cüssesi. Hayır. O bir insan değildi. Korkusuz, telaşsız gözlerini yüzüme dikti, hiçbir şey söylemeden dev bir tırpan koydu önüme.

"Bu, Medik Ağa'nın," dedi. "Üstünde kızımın kanı var."

Baktım.

"Bunda kan falan yok," dedim.

"Daha dikkatli bak," dedi.

Tırpanın ucunda, gözüme çarpmamış bir noktayı işaret etti. Hakikaten de kırmızı bir leke vardı orada. Kan lekesi eski mi yeni mi, tırpanı nasıl, nereden, neden şimdi almış; çok şey gözüme muğlak göründüğü halde hiçbir şey soramadım.

"İstediğine sor," dedi. "Medik Ağa'nın çiftliğinden bu tırpan. O parmak lekesi dediğiniz şeyden de vardır üstünde. Bak, bilhassa muşambayla tuttum. Al işte, ispatım bu. Git, muayene ettir bunu. Sen vicdanı olan adamsın. Kayıtlarda var kızım. Doğduğu var, öldüğü yok. Bakmıyorlar ki bilsinler. Evime gel, evimde kızının kokusu hâlâ her yanda. Hiçbir eşyasını ellememişim kaybolduğu günden beri. Kızının kanı bu. Git bul bana kızımı. Kulun kölen olurum. Köpeğin olurum; ömrüm yettiğince ne istesen yaparım. Dizlerim üstünde yalvarırım istersen. Bul bana kızımı."

Korkarak baktım. Bu deli saçmalarına ne cevap verebilirdim ki?

"Tamam. Analize göndereceğim bunu," dedim.

"Söz mü," dedi.

"Söz," dedim.

"Kızının üstüne yemin et," dedi.

"Kızım yok," dedim.

"Şimdilik," dedi.

Ne demek istediğini anlamamıştım.

"Peki," dedim. "Yapacağım istediğini. Haydi, git şimdi."

Elime sarılmak istedi. Korkup ittim.

"Tamam, git," dedim. "Göndereceğim dedim ya."

Kapıdan çıkmadan döndü:

"Hele ki bana yalan söylüyorsan," dedi, "vallahi billahi ensende bulursun beni."

Nerden bilebilirdim ki? Güvence verip savdım başımdan.

Kesin talimat verdim. "Güvenliği sıkı tutun. Bahçe kapısından dahi olsa almayın bir daha içeri," dedim.

Ertesi gün müydü, ertesi hafta mı hatırlamıyorum, ortalığı yıktı dışarıda. Ne yaptılarsa gitmedi bu sefer. Kaç saat uğraştılar bu deliyle şimdi hatırlamıyorum. Sonunda ağzını, kolunu bağlayıp kasabanın dışına attılar. (Onu neden nezarethaneye alamadığımızı tahmin ediyor olsanız gerek... Siz olsanız siz de alamazdınız.)

Şenlik Bacı'dan kurtulduktan belki yarım saat sonra Mâlik yanıma geldi.

"Amirim..." dedi.

"Ne var Mâlik?"

"Amirim... Kargalar..."

"Ne olmuş kargalara?"

Sesini çıkaramadı, ama parmağıyla dışarı işaret etti. Pencereden baktım; hakikaten de kargalar avluya doluşmuş, hain gözlerle karakola bakıyorlardı.

İlginç ki o gece Medik Ağa'nın çiftliğinde büyük bir yangın çıktı. Ne var ne yoksa yandı. Yangının nasıl çıktığı tespit edilemedi. Şenlik Bacı ağzı, kolları sıkıca bağlı halde uzak bir yere bırakıldığı için, onun yangınla ilişkisini ihtimal dahilinde değerlendirmedik.

Tırpanı karakolun arka bahçesindeki çöpe attırmıştım. Çöpler iki haftada bir ilçeye götürülüyordu. Çöp çıkarma günü geldiğinde tırpanı orada bulamadık. Tırpanın atıldığından emin olmalarını özellikle söylemiştim. (Bunun nedenini tahmin ediyor olsanız gerek... Siz olsanız siz de o tırpanı tutamazdınız.) Bütün çöpleri boşalttık, eşeledik. Koca tırpan yoktu.

Mâlik o günlerde yanıma geldi.

"Amirim..." dedi.

"Ne var Mâlik?"

"Amirim... Kargalar..."

"Ne olmuş kargalara?"

"..."

"Yine avluya mı doluştular?"

"Hayır amirim."

"E o zaman?"

"Gittiler amirim."

"Nereye?"

Bilmiyorum amirim. Ama kasabada karga kalmadı. Hepsi birden yok oldu. Gaibe karıştılar amirim!"

Mâlik'e "Saçmalama Mâlik. Hiç öyle şey olur mu?" dedim. Pencereden baktım. "Karga onlar. Başka yere uçmuşlardır. Yine gelirler." diye savundum ilk sözlerimi. Ama kargalar gerçekten de gitmişti. O günden sonra kasabada hiç karga görülmedi. Kasabada ornitolog da olmadığından, bu gerçeğin farkına hiç kimse varmadı.

Şenlik Bacı bir daha görünmedi. Ama onu kasabanın dışına attığımız günün, Medik Ağa'nın çiftliğinin yandığı gecenin ertesi sabahında, hepimiz karanlık bir denize uyandık. Aylardan Haziran'dı. Güneşli, açık bir gündü. Buna rağmen deniz daha önce hiç görmediğimiz kadar karanlık, adeta siyahtı. İliklerimize kadar ürperdik. Bu konuda hiç konuşmuyor olsak da her birimizin içine çok derin, çok karanlık bir korku, adeta omurgamızdan nakşedilmişti. Artık bu korkunun içinden yürüyor, bu korkunun içinden hareket ediyorduk. Ne yana gitsek kaçamayacağımız türde bir korkuydu bu.

Şenlik Bacı'nın öldüğünü söylediler. Şenlik Bacı'nın dev cesedinin o gece yüzü kapalı adamlarca çuval içinde denize atıldığını gördüğünü söyleyenler vardı. Balıkçı Berhudar, Şenlik Bacı'nın cesedine rastladığına yemin ediyordu. Ağ-

lardan Şenlik Bacı'nın korkunç cesedi çıkınca korkmuş, can havliyle cesedi denize geri atmıştı. Söylediğine göre, boyu zaten iki metre olan Şenlik Bacı denizde iyice şişmiş, boyu belki üç, eni belki bir metreye ulaşmıştı. Yüzü, intikam almaya and içmiş bir canavarınkini andırıyordu. Başka bir balıkçı, açıkta Şenlik Bacı'nın hayaletine rastladığını iddia etti. Şenlik Bacı'nın fırtına çıkararak gemilerini batıracağına inanıyorlardı. Zira kararan suların rengi nispeten açılsa da bir türlü maviye dönmüyordu. Eski adı "Mavi Deniz" olan Karadeniz'e "Karadeniz" adının verilmesi, iddiaların aksine bu döneme rastlar. Sular bu kadar karanlıkken denize açılmaya cesaret eden balıkçıların sayısı giderek azaldı ve sonunda balıkçılık kasabadan tamamen silindi. Nitekim suların kararmasıyla birlikte balıklar da anlaşılmaz şekilde kaybolmuşlardı. Karadeniz sahilinde balıkçılık yapılmayan tek kasaba, hâlâ, bizim kasabadır.

Kasabanın en yaşlısı Perişan Ahmet kahvede her gün, çocukluğunda denizin bir kez daha böyle simsiyah olduğunu anlatıyordu. Söylediğine bakılırsa o çocukken kasabada Zühre isminde bir genç kız vardı. Zühre iyi, temiz bir kızcağızdı; ama kasabada her nasılsa hakkında dedikodular çıkmıştı. Kız, çok çabuk yayılıp kısa zamanda kanaat halinde yerleşmiş bu söylentilere dayanamamış, kendini denize atmıştı. İşte o zaman, deniz tam yedi gün simsiyah kesilmişti. Zühre hakkında yedi gün boyunca ailesi dahil hiç kimse tek kelime etmemişti. Yedinci gün kızın nişanlısı Meymenet onu günlerdir aradığı denizden çıkarmış, kollarında sağlık ocağına taşımıştı. Dedikoduların asılsız olduğu anlaşılınca denizin rengi yeniden açılmış, Zühre'nin adı temize çıkmıştı.

"Ahmet Dede, bu anlattığın bir film."

"Ne?"

"Film bu, film. Ama kızı denizden değil, topraktan çıkarıyor delikanlı."

"Hiç de bile. O filmi sonradan çektiler bir kere. Bizim kasabadaki olayı duymuşlar. Onu alıp film yaptı o kerkenez yönetmen."

"Kızı koskoca denizde nasıl bulacak delikanlı?"

"Buldu işte. Yalan mı söyleyeceğim bu yaşta?"

"Doğrudur tabii de... Dalgıçlık var mıydı ki o devirde?"

"Ne bileyim ben? Nasıl bulduysa buldu. Kızı tam şuradan çıkardı hem de. Şu direğin olduğu yeri görüyor musun? Oradan. Direk falan yoktu o zamanlar. İnce, beyaz bir elbise vardı kızın üzerinde. Dün gibi aklımda. Islaktı; vücuduna yapışmıştı kızın. İki kolunda böyle taşıyarak te ocağa kadar götürdü kızın cesedini ağır ağır. Buradan izlemiştik hepimiz. Buz kesmiştik. Kimse sesini çıkaramamıştı. Bembeyazdı ceset. Elbiseden ayırt edememiştik."

"Sonra da kızı beyaz gelinlikle gömdüler, değil mi?"

"He ya."

"Film dede bu."

"Yalan mı söylüyorum? Bizim kasabadan çalıp film yaptılarsa ben ne yapayım! Hem, beyaz gelinlikle gömülen tam altı kız gördüm ben bu yaşa kadar! Film olunca, efsane olunca inanıyorsun da ben anlatınca neden inanmıyorsun?"

Şenlik Bacı'nın bedenini sekiz ayrı parçaya bölerek dağa gömdüklerine dair başka bir söylenti vardı. Bazılarıysa bunun Şenlik Bacı değil, Şenlik Bacı'nın annesinin hikâyesi olduğunu söylüyordu. Şenlik Bacı'nın annesi,

Şenlik Bacı'nın aksine neşeli, şen şakrak bir kadındı. Yan odadan duyulabilecek kahkahalar atması, kocası ölmeden önce, göz yumulabilecek bir durumdu. Fakat dul bir kadının böyle rahatça gülüp eğlenmesi herkesi işkillendirmişti. Bir kadın, hele hele dul bir kadın böyle rahat, böyle neşeliyse başka konularda da rahat davranmaz mıydı? Kasabada Şenlik Bacı'nın annesi hakkında söylentiler çıktı. Şenlik Bacı'nın annesini dağa götürerek sekiz parçaya böldüler. Şenlik Bacı bunlar olurken üç yaşındaydı. Şenlik Bacı'nın, annesinin ruhuyla irtibat kurduğu için böyle dağda bir başına yaşadığını düşünenler vardı.

Fakat koyunları dağa otlatmaya götüren iki ayrı çoban bir hafta arayla, Şenlik Bacı'nın sesini dağda rüzgârın içinden duyduklarına yemin ettiler. Şenlik Bacı onlara "Geri geleceğim..." diye fısıldıyordu. Bu iki sürüden beş koyun, dağda otladıkları gün birden hastalanarak öldü. Dahası, Şenlik Bacı'nın bohçası ve kıyafetleri dağda parçalanmış halde bulundu. Kimse dağa çıkamaz oldu. Hayvan sahipleri tehlikenin büyüyeceği korkusuyla hayvanlarını birer birer elden çıkardılar. Kasabada hayvancılığın sonu geldi.

Bugün hâlâ, Karadeniz'de hayvancılık yapılmayan tek kasaba, bizim kasabadır.

On iki-on üç yaşlarında bir çocuk, Şenlik Bacı'nın o akşam bir traktörün arkasında eli kolu bağlı halde Medik Ağa'nın çiftliğine götürüldüğünü gördüğünü söylüyordu. Şenlik Bacı'yla göz göze gelmişti. Şimdi ona dikili bu bir çift göz bir an olsun aklından çıkmıyordu. Çocuk o akşamdan beri gözlerini kapatamıyor, uyuyamıyordu. "Ömrümde gördüğüm en korkunç şeydi o gözler. Gözlerimi kapatıp da Şenlik Bacı'nın o gözleriyle baş başa kalmaktansa

uykusuzluktan ölürüm daha iyi," diyordu çocuk. Ama bu kadar zamandır uyuyamadığı için, şimdi ayakta rüya görür olmuştu. Bu yüzden artık söyledikleri de inandırıcı gelmiyordu kimseye.

Fakat Kırtıpil Hamdi de çocuğun sözlerini doğrulayınca, herkeste bir tedirginliktir başladı. Kim bilir kaç yıldır ağzından anlaşılır şöyle iki laf çıkmayan Kırtıpil Hamdi'nin de nasıl olduysa dili çözülmüştü. Sopasıyla Medik Ağa'nın yanan çiftliğini göstermiş, "Şenlik Bacı'yı oraya götürdüler," demişti. "Belki de yangın, şimdi iriyarı, çok güçlü bir kadın olan Şenlik Bacı birileriyle boğuştuğu için çıktı," diyorlardı. Ne de olsa artık genç kızlığındaki çelimsiz kız değildi Şenlik. Başından kötü şeyler geçeli beri bedeni de hem enine hem boyuna irileşmiş, normal bir insanın boyutlarını çoktan aşmıştı. "Anlattıklarıma masal diyorsunuz bir de. Hepiniz gördünüz! Şenlik Bacı'nın dev gibi bedeni de mi hayaldi? İki gözüm önüme aksın, mini minnacık bir kızdı Şenlik o tarlada çalışmaya başladığında!" diyordu Perişan Ahmet. Herkes susarak önüne bakıyordu bu sözleri duyunca. "Nasıl ki Meymenet o kızın adını temize çıkarınca denizin rengi de açıldı, bizim üzerimizdeki lanet de Şenlik Bacı'yı memnun etmeden kalkmayacak!" diyordu Ahmet Dede.

Kasabadaki en büyük çiftlik Medik Ağa'nınkiydi. Fakat o sene diğer tarlalar da bir türlü mahsul vermedi. Büyüyen birkaç patatesi de yemeye kimse yanaşmıyordu. İhtimal ki Şenlik Bacı'nın bedeni kül olmuş, sonra rüzgârla bu tarlalara dağılmıştı. Toprakları artık mundar olmuştu. Kasabada kimse tarla sürmez, ekilmişleri de biçmez oldu.

Bugün hâlâ, Karadeniz'de toprağın hiç ekilmediği tek kasaba, bizim kasabadır.

Hal böyle olunca kasabada yapacak pek de iş kalmamıştı. Perişan Ahmet'in film olan hikâyesinden ilham alarak, çok kişi, olanların romanını yazmaya başladı. Meydan kahvesi, ağaç altları, sahil bahçeleri, elinde kâğıt kalemle bir şeyler karalayan, ileri geri volta atarak neyi nasıl yazacağını tasarlayan kasaba sakinleriyle doluydu. Madem vaktiyle burada yaşanmış bir olay film olup çekilmişti, şimdi başlarına gelen bu sıradışı musibeti de hayırlı bir işe, bir ekmek kapısına dönüştürebilirlerdi. (Kasaba ahalisi arasında, romanların film için birer senaryo başvurusu olduğu düşüncesi yaygındı. Başarılı bulunan romanlar filme çekiliyor, başarılı olamayanlar ise ilelebet roman olarak kalıyordu.)

Kasaba hâlâ, artık olmayan Şenlik Bacı'nın rengârenk paçavralarıyla doluydu. Erkekler Şenlik Bacı'dan kalan ne varsa kaldırıp atmak istediler. Fakat kadınlar buna bir türlü yanaşmıyorlardı. Kocalarının iş yerinin duvarına vaktiyle gidip çerçeve içinde astıkları işli örtüyü önce çöpten, sonra çerçeve camının arkasından çıkarıyor, evde onu gizli gizli, pencere önüne, sehpa kenarına seriyorlardı. (Kasabada kadınlar arasında, Şenlik Bacı'nın işlerinin erkeklerin işini kaza, bela ve nazardan efsanevi şekilde koruduğuna dair bir inanç vardı ve kadınların her birinin, erkeklerin iş yerini, dükkânını, arabasını hararetle Şenlik Bacı'dan işlerle donatmasının nedeni buydu. Erkekler o dönemde buna pek de inanmış görünmemekle birlikte, şimdi nedense aynı işlerin artık bir çeşit uğursuzluk getirmeye başlayacağına dair derin bir korku içindeydiler. Bu durum, kasabada çok sayıda karı-koca kavgasına, baba-kız çekişmesine, hatta bazı kısa süreli ayrılıklara ve küçük çapta aile dramlarına

sebep oldu. Şenlik Bacı'nın işlerini taklide yeltenen ve bu konuda hayli de yetenekli Yadigâr, muhtarın oğlu Tebernüş olanları öğrenip nişan yüzüklerini atınca tövbe etti. Tebernüş'ün annesi Kifayet, Yadigâr'ın işlerini çok beğense de çiftin arasını düzeltmeyi başaramadı. Nitekim Yadigâr da tövbesine rağmen o işleri işlemeye devam etmekten kendisini alamamıştı ve yıllar sonra Yadigâr ve Tebernüş başkalarıyla evliyken bile Kifayet Yadigâr'ın gizlice işlediği işleri ondan gizlice satın almayı sürdürdü. Durumu fark eden muhtarın Kifayet'i tüm o yıllar içinde tam üç kez babasının evine göndermesi de Yadigâr ve Kifayet arasındaki alışveriş bağına engel olamadı. Artık adı çıkan güzel, maharetli Yadigâr'la evlenmeye yanaşan tek kişiyse, kasabanın en çulsuz adamı, bozuk traktör tamircisi Kel Nurettin'di.)

Tüm bunlara rağmen kasabada çok zor durumda kalanların biz karakoldakiler olduğunu kimse bilmiyordu. İşimize devam ediyor gibi görünsek de, o melun gün hayatımızı sonsuza kadar değiştirmişti. Bu konuda asla konuşmuyorduk, ama her birimiz o sesleri duymaya başlamıştık. Üstelik o gün Şenlik Bacı'nın dışarı atılmasına iştirak eden kim varsa onun da o sesleri duyduğunu, o kişinin gözlerine bakar bakmaz anlıyorduk. Aramızda bir tür yeni dil gelişmişti. Bununla birlikte, olanlardan sonra hiçbirimiz kasabada fazla kalamadık ve talebimiz neticesinde Türkiye'nin değişik yerlerine, ayrı ayrı tayin edildik.

O karakoldakilerden kimini yıllar içinde gördüğüm oldu. Belki beş-on yılda bir aralarından biriyle telefonda sözleşiyor, sonra gece vakti tenha bir parkta yan yana otururak birlikte susuyorduk. Üstü kapalı da olsa olanlardan söz açtığımız çok enderdi. Öyle bir korku, tedirginlik, ara-

mızda öyle bir anlaşma hali oluyordu ki, kelimelere çoğu zaman yer yoktu.

Bu görüşmelerden birinde Nevzat yan yana oturmuş yine susarken durmuş, hem bezgin hem telaşlı bir sesle birdenbire,

"Abi," demişti; "Abi... Her şeyi denedim abi... O kadar çok yer gezdim ki. Kaçabildiğim kadar kaçtım sudan. Denize, göle, nehre kıyısı olmayan bütün illere bir bir tayinimi istedim. Resmen çöllere attım kendimi. Yıllarca su yüzü görmedim. Yine de kurtulamadım o seslerden. Nereye gitsem peşimde o sesler. Üstelik de artıyorlar. Hele... Hele o denizin içinden gelen sesler yok mu... Ölüyorum abi. Böyle giderse atacağım artık kendimi suya."

Sessizce başımı salladım. Elimi sakince Nevzat'ın omzuna koydum.

"Abi... Suat'ın başına gelenleri duydun, değil mi abi?"

Sessizce başımı salladım.

"Abi... Ya Necmi'nin?"

Sessizce başımı salladım.

"Peyami'nin?"

Sessizce başımı salladım.

"Hikmet'in?"

Sessizce başımı salladım.

"Nafiz'in?"

Sessizce başımı salladım.

"Sıra bence bende abi. Yemin ederim bende. Bana geldi artık sıra. Kaçışı yok. Vallahi billahi gidiciyim bu sefer."

Sesimi çıkarmadım. Ne diyebilirdim ki? Koskoca adam çocuk gibi ağlamaya başladı yanımda. Annesiymişim gibi kollarıma sığındı.

Sıra bir türlü bana gelmiyordu. Yıllar boyunca, her birinin gidişini izledim bir bir. Her birinde, benim de başıma gelecekleri biliyordum. Beni özellikle sona saklıyordu. Korkumu, acımı, tedirginliğimi artırmak için bekliyor, bana arkadaşlarımın felaketini bir bir gösteriyor, yaşatıyordu.

Kasaba halkından birilerine rastladığım, kasabadan haberler aldığım da oluyordu bazen. Hatta kasabadan Mikrop, neredeyse her gün televizyonlardaydı. Çamaşır makinesinin rezistansını kirece karşı koruduğunu iddia ettiği bir toz icat etmiş, gazetelerde, televizyon programlarında bu tozun önemini anlatır olmuştu. Anlattıklarını dinleyenler hemen bakkala koşarak bu tozdan alıyordu. Bu tozun girmediği evde çamaşır makineleri büyük tehlike altında, kadınlar eksik sayılıyordu. Ne var ki çamaşır makinesinin rezistansı, bu tozdan ucuzdu. Kız Tevfik nasıl olduysa kasabanın en güzel kızını kaçırmış, oturduğum semtte "Karadeniz Ekmek Fırını" açmıştı. Zebercet, kasabada nereden bulduysa kelaynaklardan küçük bir sürü yetiştirmeye başlamış, hatta sonra bu sürüyü devlete satmıştı. On yıldır belinden aşağısı felç olan Heybet Dede, oraya nasıl gittiğini hiç kimsenin anlamadığı şekilde bir uçurumdan düşüp ölmüştü.

Emniyet Genel Müdürlüğü'nde çalışıyordum. Şenlik Bacı gibi çocuğunu arayan çok sayıda anne baba olduğunu o zaman fark ettim. Ülkenin değişik yerlerinde, çocuklarının değişik şekillerde kaybolduğuna inanan çok sayıda aile vardı. Onlara çocuklarının hiç doğmamış, yaşamamış olduğunu, kayıtlarda çocuklarına dair bir iz bulunmadığını söylüyorduk. Hepsi öfkeden deliye dönüyordu. Öfkele-

rinden dolayı mı böyle delice davranışlar sergiliyorlardı, yoksa zaten deli oldukları için mi böyle öfkelilerdi; bunu hiç çözemedim. Fakat Müdürlük olarak onları deli addediyor ve delilere karşı aldığımız önlemleri alarak kendimizi koruyorduk. Hiç doğmamış, yaşamamış, var olmamış çocuğunu arayan bir ailenin ülkenin herhangi bir yerindeki Emniyet'e ikinci, üçüncü girişi yasaktı. Söz konusu çocuğun hiç yaşamamış olduğuna dair verdiğimiz bilgiye çok sert tepki verenleri ilk, diğerlerini ikinci seferde "Hayalet Ebeveyn" listesine alıyor, bu kişilerin tüm Emniyet binalarına girişini merkezi sistemden yasaklıyorduk. Giriş güvenliğimizi sağlayan cihazlarda teknolojinin gelişmesi bu konuda çok işimize yaramıştı. Bir kere Hayalet Ebeveyn listesine girmiş biri, ülkenin herhangi bir yerinde binalarımızdan birine girmeye teşebbüs ederse girişteki güvenlik cihazı bu kişinin "Hayalet Ebeveyn" listesine alınmış olduğunu kapıdaki görevliye haber veriyor, görevli bu kişileri hiçbir şekilde içeri almıyordu. Nahiyelerdeki karakollara, jandarma binalarına dahi bu cihazlardan takılmıştı. Zira bu meczup kimselerin ne yapacağı belli olmuyordu ve ülkenin her yanını sarmışlardı.

Hiç doğmamış, yaşamamış çocuğunun doğmuş, yaşamış olduğuna dair sözde delilleri birimlerimize yollamaya çalışanlar vardı ki, canımızı en çok bunlar sıkıyordu. Belgelerin "Hayalet Ebeveyn" listesinde olmayan kimseler tarafından bize bir şekilde ulaştırılması, önüne her zaman geçemediğimiz bir durumdu. Bu belgelerin imhası için şubeler halinde, "Hayalet Çocuk Evrakı İmha Müdürlüğü" isimli müstakil bir birim kurmak mecburiyetinde kalmıştık. Aracı kimselerin kimliğini tespit edebildiğimiz takdir-

de kendilerine caydırıcı mahiyette cezalar uyguluyorduk. Bu cezalar arasında müebbet hapis, işimizi hayli kolaylaştırmıştı. Bu sayede gerçek, önemli işlerimize odaklanabilir hale gelmiştik. Çok ama çok yoğun çalışan bir kurumduk ve boğazımıza kadar yığılı dosyaların arasında bir de meczuplar ve onların sahte belgeleriyle uğraşmak, ihtiyacımız olan son şeydi.

Hayalet ebeveynlerin sayısı her geçen gün artmaktaydı. Aldığımız önlemler işimizi kolaylaştırsa da, hayalet ebeveynlerin artışını önleyemiyordu. Teşkilatımızdakilerin yarısı hayalet ebeveynler ve onların saçmalıklarının bizi engellememesi için çalışıyor, diğer yarısı ise hayalet ebeveynler ve onların hayalet işlerinden korunabildiği kadarıyla, meşgul olmamız gereken asıl işlerle meşgul oluyordu. Ben bu ikisini birbirinden ayıran bölümün başkanıydım. İlk yarıdaki iş gücü ihtiyacının ikinci yarıdakini, hem sayı hem de niteliği açısından artarak zorlaması, işimizin zorluklarının başında geliyordu. Bu iki bölüm arasında adaletli bir taksim hayli güçtü. Öyle müşkül durumdaydık ki birlikte çalıştığım Rıfkı, ilk gruptaki ihtiyaç artışını değerlendirdiğimiz toplantılardan birinde durmuş, amirimize,

"Amirim..." demişti; "çocuklarının başına bir şey geldiğini iddia eden bu kadar çok anne baba varsa... Yani... Düşünsenize... Bunca önleme rağmen, durduramadığımız bir şekilde, çocuklarının başına bir şey geldiğini iddia eden, kendini paralayan, hapsi, ölümü hiçbir şeyi gözü görmeyen bu kadar çok anne baba varsa... Ortada, başına bir hal gelmiş çocuklar da olması gerekmez mi?"

Hepimiz hayretle bakmıştık Rıfkı'nın yüzüne. İşte, bizim görevimizin, çalışanların akıl sıhhati üzerinde böyle

riskleri mevcuttur. Rıfkı'yı hemen, "çalışma şartlarının, sağlığı üzerinde yol açtığı olumsuz etkiler sebebiyle" malulen emekliye ayırmıştık.

Yadigâr ile Kel Nurettin'in oğlu Aydın, polis mi psikanalist mi olacağına bir türlü karar veremediği yıllarda beni Emniyet'teki ofisimde ziyarete geldi. Yaşadığım şehirde yatılı bir okulda okuyordu. Meraklı, zeki bir çocuktu. Ona:

"Ne yap et, asla polis olma," dedim. "Berbat bir iş."

"Uzun zamandır konuştuğum bir psikanalist var. O da 'Ne yap et, asla psikanalist olma' diyor," dedi.

Parıltılı mavi gözlerine baktım. Annesiyle babası ona Şenlik Bacı'yı hiç anlatmışlar mıydı acaba?

"Akıl hastanelerini geziyorum," diye devam etti. "Değişik bir insana rastladım. Herkes onun deli olduğunu düşünüyor. Ama bence son derece aklı başında biri. Hatta, fevkalade yetenekleri var."

Bahsettiği kişi Senai Bilir isminde bir tarihçiydi. Senai, normalde şizoid semptomlar göstermiyordu. Anlatılanlara bakılırsa, küçük yaştan beri hep darmadağın, ütüsüz kılık kıyafeti, birbirine karışmış uzun saçı sakalı, aşırı dalgın haliyle biraz sıradışıydı, o kadar. Kendisini, hayatı, yemeyi içmeyi, her şeyi unutarak kitaplar, elyazmaları, değişik kayıtlar, arşivler arasında geçiriyordu hayatını. Gündelik hayata adapte olamayacak kadar "tarih" içinde yaşayan biriydi. Nakışçı Yadigâr ile bozuk traktör tamircisi Kel Nurettin'in oğlu Aydın, Senai'de toplum normlarının dışında olması haricinde bir durum olmadığı kanısındaydı. Mesele şu ki Senai sık sık, transa geçer gibi dalıp gidiyor, sonra Neron'dan, Abdülhamit'ten, Lincoln'den bahseden cümleler sayıklayarak sıçrıyordu. Garip olan, sayıkladıklarının

Senai'nin normal yollarla öğrenemeyeceği kadar özel, gizli, yahut kitaplarda yazanlardan çok başka oluşuydu. Mesela Senai gayet makûl sohbet ederek çayını yudumlarken aniden, daldığı sabit bir noktada taş kesiliveriyor, süresi belirsiz bir zaman sonra birden "Hayır, hayır, Zâhirüddevle!" diye haykırıyordu, "II. Gıyaseddin Keyhüsrev'i tahttan indirebilmek için devlet adamlarını birer birer öldürten kişi Saadettin Köpek değildi! Saadettin Köpek yalnızca Zâhirüddevle'nin planlarının maşası oldu! Mübarizüddin Armağanşah bile aslında Zâhirüddevle'nin emrinde çalışıyordu. Onları oyuncağı gibi kullanan Zâhirüddevle'ydi!". İşte bu sayıklamalar dışarıya sanrı gibi göründüğü için Senai şimdi akıl hastanesindeydi. Fakat nakışçı Yadigâr ile bozuk traktör tamircisi Kel Nurettin'in oğlu Aydın, Senai'nin geçmişten haberler ilham olunan bir nevi geçmiş Nostradamus'u olduğuna inanıyordu.

"Ben tarihten anlamam," dedim. "Görüyorum ki Senai'nin iddialarını bir bir not etmişsin elindeki o deftere; ama ben o notlara bakarak fikir yürütemem. Senai'yi oradan çıkarmak için bir şey de yapamam."

"Hayır," dedi; "sizden istediğim şey başka. Senai on beş yıldır akıl hastanesinde. Şimdi on sekizinde olan bir kızı olduğunu söylüyor. Kızını bulmak için yardım istiyorum sizden."

Şenlik Bacı'nın bana dikilmiş gözleri o an dahi mıh gibi alnımın ortasına çakılı olmasa, muhtemelen nakışçı Yadigâr ile bozuk traktör tamircisi Kel Nurettin'in oğlu Aydın'ı da eskiden çok kişiye yaptığım gibi başımdan def ederdim. Ama yapamadım. Kayıp kızlar her gece beni uykularımdan uyandırır olmuştu yıllardır. Ertesi sabah,

nakışçı Yadigâr ile bozuk traktör tamircisi Kel Nurettin'in oğlu Aydın'la birlikte deli tarihçi Senai'yi ziyaret etmek üzere Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'ndeydim. Senai hakikaten de nakışçı Yadigâr ile bozuk traktör tamircisi Kel Nurettin'in oğlu Aydın'ın anlattığı gibi, kabarık saçları birbirine karışmış, üstü başı perişan, o an ne yapmakta olduğunun sanki pek ayırdında olmayan, bizimle konuşurken bile bir yandan muazzam bir dalgınlığı devam ettirebilen biriydi. Yanımızdaydı ama yanımızdayken sanki başka bir yerdeydi de aynı zamanda. Tümüyle bakamıyor, tümüyle dinleyemiyor, lakin, kendisine özgü yollarla da olsa, konuşabiliyordu. Meczup bir hali hakikaten de vardı. Ama psikiyatristlerin söylediği gibi deli miydi; bir türlü emin olamadım. Zararsız sayıldığı için bahçeye çıkmasına, hatta sigara içmesine izin veriyorlardı. Yanına gittiğimizde, tütün sarmakla meşguldü. Bizimle konuştuğu süre boyunca sigaraların birini söndürüp diğerini yaktı.

"Kızım kayıtlarda yok," dedi. "Yok! Üstelik, ne düşünüyorum biliyor musunuz: Onun hayatta kalmış tek akrabası benim!"

"Kızınız neden yok kayıtlarda?"

"Çünkü kendi ismini kullanmıyor. Daha doğrusu, başka birinin ismini kendi ismi zannediyor."

"?"

"Hayatta gerçek anlamda sahip olduğumuz tek bir şey vardır, biliyor musunuz: İsmimiz! Hayatımız boyunca o ismi inşa ederiz, ya da inşa edemeyiz. Kızım, bizim ona verdiğimiz ismi bile bilmiyor!"

"Neden?"

"Üç yaşındaydı. Gazetede gördüm fotoğrafını. 'Üç ya-

şındaki kız çocuğu, ölüyle günlerce yalnız kaldı!' diyordu başlıkta. Düşünebiliyor musunuz? Korkudan dili tutulmuş, konuşamamış yavrucak. Sadece 'Revna' diyebilmiş. 'Revna', ölen annesinin adıydı. Revna'yı kızımın kendi adı zannetmişler. Maalesef ki kendisi de öyle sanıyor hâlâ."

"Birlikte yalnız kaldığı ölü, annesi mi?"

"Evet. Karım. Bence öldürdüler Revna'yı. Neyse. Mesele şu ki, komşuların şikâyeti üzerine evin kapısını kırıp cesetle çocuğu baş başa bulduktan sonra teşhis edememişler ikisinin de kimliğini. Kızımı yetiştirme yurduna verdiler. Orada uydurma bir isim, uydurma bir kimlikle büyüdü kızım. İsmimiz kimliğimizdir, biliyor musunuz: Önce ismimiz gelir, sonra onunla inşa ederiz kimliğimizi! İsmi yok ki kimliği olsun kızımın. Bu sene on sekizini doldurdu. Yetiştirme yurdundan çıktı. Duvarları yanık, taştan bir köşkte yaşıyor. Daha doğrusu, bir köşk kalıntısında."

"Köşkte?"

"Evet."

"Yanık bir köşkte?"

"Evet. Başından yangın geçmiş büyük bir köşkün, sağlam kalmış kısmında. Yanık Köşk diyorlar buraya. Bu sene üniversiteye başladı. Yanık Köşk'te hasta bir kız çocuğuna bakıyor bir yandan."

"Yanık Köşk'te?"

"Evet."

"Hasta bir kız çocuğuna?"

"Evet."

"..."

"Bunları nereden bildiğimi merak ediyorsunuz, değil mi?"

"..."

"Çünkü... Biliyorum! Evet, biliyorum, hissediyorum! Bu seneye kadar kızıma dair bilgilerin hepsi çok belirsizdi içimde. Ama kızım bana fiziken yaklaştıkça bunların her birini daha güçlü duydum içimde. Çünkü insan geçmişidir. İnsan içinde kökleriyle yaşar. Dünyayı onlarla yürür. Ben, burada da olsam kızımın içinde bir yerde yaşıyorum, kendime devam ediyorum aslında. Ama kızım bunu bilmiyor. Kızım bir yetiştirme yurdunda büyümüş olmaktan utanıyor. Kızım geçmişinden kaçmak, kurtulmak, annesinin cesediyle baş başa kaldığı günleri unutmak istiyor. Kendisine gelecek kurarak geçmişini unutabileceğini sanıyor. Siz. Geçmişinizin bir sonucu değil misiniz siz? Herkes öyledir. Kızım, ayaklarını nereye basacağını bilmiyor. Kaybolmuş bir kız çocuğu kadar vahim şey yoktur. Ve ona yardımcı olabilmek adına hiçbir şey gelmiyor elimden."

"Nerede bu Yanık Köşk?"

"Bilmiyorum... Ama artık aynı şehirdeyiz kızımla; bunu biliyorum."

"Hangi üniversitede, ne okuyor?"

"Bunu da bilmiyorum."

"Eşinizin kimliğini neden teşhis edemediler?"

"Emin değilim... Bakın, Revna ve ben... Nasıl desem... Revna ve ben herkes gibi insanlar değildik. Üst katta oturan ev sahibimizin kızıydı Revna. Annesi yoktu. -Kendi kızımızın da annesiz büyümesi, ne acı bir tekerrür, öyle değil mi?- Küçük dairemde tüm gün çalışırdım. Doğru düzgün görmemiştim bile Revna'yı. Bir gün kapımı çaldı. 'Gidiyorum. Benimle gelir misin?' dedi. Tereddüt etmeden 'Peki,' dedim. Pardösümü alıp çıktım. Gidiş o gidiş. Öylece,

yanımıza hiçbir şey almadan çıktık ve bir daha oraya dönmedik. Geçmişimizden kimseyle de bir daha görüşmedik."

"Madem siz kızınızı bu denli hissediyor, yaşadığı evi bile tarif edebiliyorsunuz, o sizi nasıl oluyor da hissetmiyor?"

"Ah... Hissetmez olur mu hiç. Hissediyor tabii! Genlerimi devam ettiriyor kızım. Benim gibi, çok şeyi duymaya açık o da. Ama bu ölesiye korkutuyor onu. O melun günleri yaşıyor hâlâ. Ne zaman o günleri hatırlatan objeleri görse, sesleri duysa fenalaşıyor, hatta, düşüp bayılıyor. Ben onu düşündükçe o da beni duyuyor içinde. Ama bunun annesinin cesediyle baş başa geçirdiği korkunç günlerden, yurttaki o kötü yıllardan, şimdi yaşadığı köşkün karabasanları andıran havasından olduğunu zannediyor. Şizofren olmaya başladığını düşünüyor kızım. Halbuki şizofreni dedikleri şey, bazen, başkalarının bilmediği bir kanaldan beslenmek değil de nedir? Hele Yanık Köşk'te o sesleri duymaya başladıktan sonra, aklını kaybetmekten iyice korkar oldu kızım."

"O sesler?"

"Evet..."

Durdu. Gözlerimin ta içine baktı. Bu es, bu bakış, bu tonlama o an bana mı manidar geldi bilmiyorum ama sözcüklerin her birini tekrar tekrar söyledi sanki:

"O sesleri duyan herkes, ömür boyu onunla yaşar. O sesleri duyan herkes o sesleri duyduğu anda bilir ki bu dünyadan sesler değildir o sesler. O sesleri duyan herkes o sesleri duymamış insanların bilmediği bir şeyi bilmektedir artık. O sesleri duyan herkes, o sesleri duymuş olanları gözlerinden tanır."

Kanım dondu. Elimde olmadan irkildim. Nereden biliyordu? Şenlik Bacı'ya olanlardan da haberi var mıydı yoksa? Kendimi toparlamaya çalıştım.

"Nasıl sesler," diye sordum, "doğal görünmeye çalışarak."

İlginç ki, o da başını önüne çevirdi, demin olduğu gibi doğal şekilde konuşmaya başladı yeniden.

"Kızım ayak sesleri duyuyor. Ne zaman sessizlikte yalnız kalsa, ona yaklaşan ayak sesleri duyuyor. Bir çift büyük, sert tabanlı erkek ayakkabısının çıkardığı seslere benzetiyor bunu. Değil! Bilmiyor. Duvarları, zemini, her yanı taş Yanık Köşk'te, birinin taş merdivenlerden ağır ağır çıkarak ona doğru yol aldığını sanıyor. Boş yere korkuyor. Bilmiyor ki aslında korkulacak sesler değil bu ayak sesleri. Bilmiyor ki, o seslerden kaçması değil, onları kucaklaması, içeri davet etmesi lazım. Bilmiyor ki, o seslerle yüzleşse beni de bulacak belki. Mirasıyla yüzleşecek."

O gece aradım Nuri'yi. "Çok acil. Kara Orman'a gel hemen," dedim. Her yan zifiri karanlıkken buluştuk Kara Orman'da. Deli tarihçi Senai'nin sözlerini anlattım bir bir.

"Ayak seslerinden bahsediyor," dedim. "Kurtuluşumuz olabilir bu ayak sesleri. Hem, söylediğine göre kızı da duyuyormuş bu sesleri!"

"Deme abi."

"Bulmalıyız bu kızı Nuri. Kurtuluşumuz olabilir bu kız."

Abi... Ben de hissediyorum aynı şeyi. Suyun derininden gelen sesler var ya, işte onlar öldürüyor insanı. İnsan, suda ne yapabilir, değil mi? Ama ayakları yere basarken... İnsanın kurtuluşu düz zeminde, toprakta abi. Suda kaça-

cak hiçbir yer yok. İnsan su için yaratılmamış ki! Ayaklarımız var abi bizim! Kaç gün yaşarız, nereye kaçarız suda?

İsmini Revna Zanneden İsimsiz Kız'ı günler, haftalarca aradık Nuri'yle. Bugün dahi, Senai Bilir'in öldürülüşünden kendimizi mesul tutarım. Kızıyla Senai'yi buluşturmaya bu kadar yaklaşmamış olsak, hâlâ yaşıyor olacaktı Senai. İsimsiz kızını bulmayı kafasına bu kadar takmamış olsa, o akıl hastanesine de kapatılmazdı belki.

İsmini Revna Zanneden İsimsiz Kız'ı ararken, güvendiği bir falcı kadına götürmüştü Nuri beni. Falcı kadın bizi iyi karşılamış ama tastaki suya bakar bakmaz değişmişti.

"Gidin burdan!" demişti bize.

"Neden?"

"Haydi gidin. Bırakın bu işin peşini de. Bazı şeyler olduğu gibi kalmalı. Sorgulamayın öyle her şeyi."

Paramızı kabul etmemiş, adeta kapı dışarı etmişti bizi.

Belki de o falcı kadını dinlemeliydik. O falcı kadını dinlesek, akşam eşim ve çocuklarla tiyatrodan döndüğümüzde evimizi böyle altı üstüne gelmiş bulmaz, sabahları içeri sızan o gaz kokusuyla uyanmazdık. Arabama o korkunç notlar ve fotoğraflar bırakılmaz, küçük oğlumuz bacağından serseri bir kurşunla vurulup sakat kalmazdı. O falcı kadını dinlesek, şimdi size bunları beş metrekarelik bir hücreden yazıyor olmazdım.

Senai Bilir öldürüldüğünde öz kardeşim öldürülmüş gibi üzüldüm. İsmini Revna Zanneden İsimsiz Kız'ı aradıkça bir yandan Senai'ye de böyle bağlandığımı o zamana dek fark etmemiştim. Bu sevimli, kendisinden başka kimseye benzemeyen, ilginç adam, ailemden biri gibi içime

işlemişti o süre boyunca. Belki de aramızda, yalnızca o sesleri duyanların arasında olan o kardeşlikten vardı.

"Aradığın için bulamıyorsun. İnsan ararsa bulamaz," demişti Reis. "Peşinden koşarsan kaçar. Ama ondan vazgeçersen, aramayı kesersen, o gelip bulur seni. Onu beklemediğin zaman, omzuna konar. Hem, ille de birinin araması gerekiyorsa, o kişi sen değilsin. Bu kızı araması, bulması gereken kişi başka. Sen kendi işini yap."

"Peki ne yapayım?" diye sormuştum.

"Bekle," demişti. "Gelecek olan başka biri var. Senin, diğerleriyle kavuşturman gereken kişi, bu."

Yıllar sonra kasabanın suyundan o kız çıktığında Reis'in bu sözlerini hatırladım. Nuri heyecandan nefes nefese aramıştı beni.

"Abi," demişti; "inanılır gibi değildi inan. Önce deniz simsiyah kesildi. Tam o günlerde olduğu gibi. Herkesin dili tutuldu korku ve şaşkınlıktan. Sonra, tam Perişan Ahmet'in gösterdiği yerden, o direğin arkasından o kızı çıkardılar abi. Bembeyazdı yüzü. Üstünde beyaz bir elbise vardı. Sağlık ocağına, sonra şehirdeki hastaneye götürdüler abi. Hiçbir şey hatırlamıyor kız. İsmine Nehir dediler ama kızın adı Nehir değil abi. Her yanı beyaz bir hastane odasında, beyaz gecelikler içinde kalıyor şimdi."

"Kız hâlâ çok beyaz, öyle mi?"

"Çok beyaz abi. Daha önce hiç görmediğim bir beyaz bu. Öyle ki bu beyazı ancak onu görenler tanır. Aynı..."

"Evet?"

"Aynı..."

"Şenlik Bacı'nın kızı gibi, değil mi?"

"Öyle abi. Bir de..."

"Evet?"

"Hani kızın adına Nehir diyorlar ya..."

"..."

"Bu Nehir, Nuran'ın 'N'si olmasın abi?"

"Şu baş harfler meselesini diyorsun, değil mi?"

"Evet abi. Yani onca isim arasından neden N ile başlayan bir isim? Hem, niye Nehir? Aynı Şenlik Bacı'nın Nuran'ı gibi. Şenlik Bacı da gidip nehirlere bakmıyor muydu Nuran'ı bulmak için? Hatırlasana bize söylediklerini."

Denizden Çıkan Kız'ın kimliği bir türlü tespit edilemedi. Hiçbir kayıp kaydı, eşkâline uymuyordu. Yirmi yaşlarında, kumral bir kızdı. Denizde küçük bir kızı kaybettiğine inanıyordu. Denizin her yanı etraflıca araştırılmış, ancak böyle bir kızın izine rastlanmamıştı. Denizden Çıkan Kız denizde küçük bir kız aradığı için, Denizden Çıkan Kız'ın vaktiyle denize atılmış Şenlik Bacı'nın ta kendisi olduğu söylentisi yayılmıştı kasabada. Bazıları ise "Yok yok. Şenlik Bacı'nın kızı bu. Görür görmez gözlerinden tanıdım ben. Denizde kaybolduğunu söylediği kız da kendisi zaten," diyordu. "Şenlik Bacı'nın kızı falan yok," diyen kasabalılar, şimdi Şenlik Bacı'nın kızını gözlerinden tanır olmuştu.

"Çok ilginç bir şey var abi. Kız kırmızı ayakkabılı bir küçük kızdan bahsediyor," demişti Nuri.

"Ne! Kırmızı ayakkabılı kız mı!"

"Evet abi."

"Nasıl olur? Nereden biliyor bu kız bunu?"

"Bilmiyorum abi."

"Takipte kal Nuri. Kimseye sezdirme ama hep etrafında ol kızın. Bir gelişme olursa kaçırma sakın."

"Tamam abi."

Tehlikede olduğumu o günlerde ta içimde duymaya başlamıştım. Karımı ve çocukları size şimdi söyleyemeyeceğim emniyetli bir yere göndermesem, belki her şey daha da kötü olacaktı. O akşam... O akşam gördüklerim, duyduklarım hayal miydi, bunu hâlâ bilmiyorum. Sokağa arabamı park ettiğimde, salonumdaki ışığın açık olduğunu gördüm şaşırarak. Korkarak girdim içeri. Oradaydı. Daha da uzamış boyu, kalınlaşmış gövdesiyle tam karşımda duruyordu.

"Otur," diye buyurdu. "Şimdi sana her şeyi anlatacağım."

Çaresizce, ezilip büzülerek sindim bir köşeye.

Konuşmaya başladı.

Kar

Varlığım kimilerini çok incitiyor. Bu yüzden hep, hafif olmak istedim. Ayaklarımı yere bir kar tanesi kadar hafif basmak. Ayaklarımı yere basmıyormuş gibi basmak.

İz bırakmadan yaşamaya öyle çok gayret ediyorum ki, kendim de kendime karşı görünmez oluyorum bazen. Arasam da kendimi bulamıyorum.

Doğduğumda kırmızıydım. Aslım parlak, ateşli bir kırmızıdır. "Kar beyazı" diyorsunuz ya, herkes bunu unutmadan önce bu deyimin orijinali "kar kırmızısı" idi. Herkesi mutlu etmek için, yavaş yavaş beyaza döndüm. Şimdi dışım beyaz, içim kırmızıdır.

Bir gün bir masal okumuştum. Ülkenin birinde büyük bir yangın çıkmış ve yangın her şeyi kül etmiş. Öfkeyle yangının sorumlusunu ararken, gözler, elinde küçük bir kibrit tutan masum bir küçük kıza yönelmiş. Küçük kız etrafını saran bu kızgın, suçlar gözlere korkuyla bakmış. Bilmiş ki o "Evet, yangını ben çıkardım," derse herkes çok mutlu olacak. Bu yüzden "Evet, yangını ben çıkardım," demiş ve tüm ülke mutlu olmuş. Tüm ülke mutlu olunca, yoksul ve masum küçük kız da mutlu olmuş.

Söylemeye gerek yok; masalı bir kadın yazar yazmıştı. Kadınlar ortada sebep yokken suçlanmayı da, günah keçisi olma hissini de iyi bilirler. Kadınlar yoksul kibritçi kızların aslında suçsuz olduğunu da çok iyi bilirler. Küçük kızın suçu üstüne alarak mutlu olması, bu dünyada neredeyse yalnızca kadınların anlayabileceği bir durumdur.

İşte ben de bu kibritçi kız gibiyim. Beni saran renklerimi onları görmekten rahatsız oluyorlar diye içime sakladığımdan beri, vücut ısımı da kaybettim. Şimdi her sıcaklıkta üşüyorum. Bedenimin iklimi dışarıdaki iklime bir türlü uymuyor. Ağustos sıcağında uzun paltolar, kaşmir kaşkollar, yün şapkalarla çıkıyorum dışarı. Bunu ilgi çekmek için yaptığımı fısıldıyorlar birbirlerine. Yüzüme karşı gülmeye cesaret edenler de yok değil. Bu yüzden, evden çıkmayı da bıraktım bir süre önce. Yaşamıyormuş gibi yaşamaya gayret ediyorum. Kimsenin beni görmediği, duymadığı bir yerde. Karlar Kraliçesi'ni kuzey kutbunda, gözlerden uzak kardan kulübelerde hayal etmeleri bu yüzden. Kralı olmayan tek ülke de Karlar Ülkesi.

Bersesta, onların olamadığı şey olduğum için benden böyle rahatsız olduklarını söylüyor. Benim gibi canlı, ışıklı, kırmızı olamadıkları için beni söndürmeye çalıştıklarını. Ama ben onların olmamı istemedikleri bir varlık biçimiyle var olmaya devam etmek istemiyorum. Birilerine rağmen var olan renklerim olsun istemiyorum.

Beyazın aslında olmadığını, beyazda olmayan tek rengin beyaz olduğunu biliyor musunuz?

Bir kitapta okumuştum. Bir kadın, bir gün mutfak ve oturma odasının yerlerini sildikten sonra en güzel ipek bluzunu giymiş, uzun eteğini düğmelemiş ve iri şapkasını

iğnelemiş. Sonra, çiftçi olan kocasının çiftesini ağzının tavanına dayamış ve tetiği çekmiş. "Onun önce neden yerleri sildiğini, yaşayan her kadın bilir" yazıyordu kitapta. Ben de biliyorum.

Annem bir yazardı. İsmimi "Karin" koymak istemişti. Ama ismim giderek büzülmüş, seslerini kaybetmiş ve "Kar" olmuştu. Annem, kendi ismini korumak için mücadele etmiş bir kadındı. Her anne gibi, kendinden çok çocukları için mücadele ederdi. İsmim seslerini kaybettiği için mi bilmiyorum, ben de sesimi kaybettim. Ben sesimi kaybettikçe annem benim için yeterince güçlü duramadığını düşünerek dövündü.

Size kendimi anlatamam belki –zira kendimi anlatmam birilerini incitiyor– ama annemi anlatabilirim. Annemin geldiği topraklarda, yazın dağların yüksek, kuytu kısımlarında kalmış kara "lankeri" denir. Annem de öyle dirençli olmamı istedi. Annemin büyüdüğü topraklarda annemin büyüdüğü zamanlarda kadınlar, ömürlerinin herhangi bir akşamı kocaları ve çocukları eve geldiğinde yemek hazır olmadığı takdirde dünyanın başlarına yıkılacağına dair batıl bir inanca saplanıp kalmışlardı. Bu inanç küçük yaştan itibaren onlara öyle inceden ve öyle derinden aşılanıyordu ki, ne kadar asılsız olduğunu bilirlerse bilsinler bu korkuyu içlerinden söküp atamıyorlardı. Bu nedenle, ömürlerinin her gününü kendileri gibi yemek yaparak geçirmeyen kadınlara karşı önlenemez bir hınç besler olmuşlardı. Bu kadınlar yüzünden, içinde birlikte yaşadıkları dünyanın sonunun geleceği endişesi onları yiyip bitiriyordu. Önceden belirlenmiş işlerden başka işlerle meşgul kadınların diğer kadınları –evet. erkekleri değil.

kadınları– bu kadar rahatsız etmesinin sebebi budur. Annem eline kalemi aldığında da tüm gözler, elinde kibrit tutan küçük kıza yöneldiği gibi anneme yönelmişti. "Ocakta yemek var. Bebek de ağlıyor," demişlerdi; "Önce bunlarla ilgilen. Sonra ne istiyorsan yaparsın." Ama annem yangını çıkaranın kendisi olduğunu kabul etmemişti ve o gün bugündür bütün anneler ne olduğunu tam olarak bilmedikleri bir şeyle suçlanmakta.

Bir romanda okumuştum. Adam, aynı binada oturduğu kızı bir türlü görmüyordu. Kızın okul önlüğünün sol tarafında eski ve dört köşe bir leke vardı. Kız, merdivenlerden yukarı koşarken okul çantasını sıkı sıkı lekenin üstüne bastırıyordu. Adam lekeyi görecek diye titriyordu korkudan. Halbuki bu komikti. Çünkü adam kızı bile hiçbir zaman görmüyordu. Adamın kızı nasıl olup da hiç göremediğini, yaşayan her kadın bilir.

Benim mizacım da, bu kızın, okul önlüğünün sol tarafındaki eski ve dört köşe lekeyle arasındaki münasebet gibi. Kendimi oldu bitti bu leke gibi duyuyor, biri beni görecek diye korkudan tir tir titriyorum. Görünür bir şey yapmaya, mesela annem gibi yazmaya da cesaretim yok bu yüzden. Annemin olduğu yerle annemin kabilesindeki kadınların olduğu yer arasında bir yerde yaşıyorum. Yaşamakla yaşamamak arasında. Uzayda yer kaplamaktan nasıl acı duyduğumu, yaşayan her kadın bilir. Kadınlar bu yüzden hep kilo vermeye çalışırlar. Kadınlar bu yüzden hep, kendilerini olduklarından daha şişman sanırlar. Bir kadın bedeniyle, hareketleriyle, fikirleriyle, tercihleriyle ne kadar az hacme sahipse o kadar makbuldür dünyanın gözünde. Benim gibi parmaklarının ucunda yürüyen, dizlerini hep

sıkı sıkı bitiştirerek, yayılmadan oturan kadınları bu yüzden hep daha çok sever, daha kadınsı bulur dünya.

Ben bu yüzden paltoları, ben bu yüzden bereleri, şapkaları, ben bu yüzden yorganları, battaniyeleri çok severim. Ben bu yüzden bazı günler yorganın altından hiç çıkmam. Depresyondaki insanlar yorganın altına bayılır, çünkü yorganın altı en güvenli sığınaklardan biridir. İnsanı dünyadan, kötülükten, görünmekten korur. Yorganın altından çıkmadığınız müddetçe başınıza kötü bir şey gelmez.

Evden çıkmaktan imtina etmemin çok sayıdaki nedenlerinden biri, zaten kaybettiğim vücut ısımın kontrolünü de ayrıyeten kaybetmiş olmam. Hep üşümeme rağmen, öngörmediğim anlarda birdenbire daha da yoğun bir üşüme nöbetine tutulurum. Evden ne kadar uzaklaşırsam o kadar müşkül durumda kalırım bu üşüme anlarında. Evden çıkmadan önce havanın ısısını kıyafetlerimle kıyaslayarak tekrar tekrar tekrar tekrar tekrar kontrol etmem gerekir. Ama ne kadar tedarikli çıkarsam çıkayım, dışarıda bir üşüme nöbetine yakalandığım an zayıf, korunmasız halde dünyaya atılmış bulurum kendimi. Yanımdaki kazak, yanımdaki hırka, yanımdaki palto, yanımdaki şal bu üşümeye çare olmaz. İkinci bir palto, bir yorgan, ikinci bir yorgan olmadan, böyle çaresi olmayan şekilde üşümek, sürekli saldırıya uğradığınız halde silahsız, çıplak kalmanız demektir. Üşümenin ne demek olduğunu bilmeyen insanlar "Sıcakta sıcaktan kaçacak yeriniz yoktur. Üşümenin ise çaresi var" derler; ama asıl kaçacak yerinizin olmadığı hissi üşümekle, gerçekten üşümekle birlikte gelir. Böyle üşürken hareket edemez, kaçamaz, düşünemez, hiçbir şekilde fonksiyon gösteremezsiniz. İşte bu yüzden üşümek, yas tutma-

ya çok benzer. İşte bu yüzden üzgün insanların vücut ısısı hep düşük olur.

Uzun yıllar kendimin yasını tuttum. Olabileceğim halde olmadığım insanın, yapabileceğim halde yapmadığım şeylerin yasını. Üşürken olduğu gibi, görünmeyen eller tarafından sürekli engelleniyor olmak hissi, insanı yorganın altındaki huzura götüren. Kadınlar da aslında, kendi hayatlarının kontrolünü kendi ellerinde hissetmedikleri için beden ısıları erkeklerinkinden düşük. Olabileceğiniz şey olmanızı o kadar istemez ki dünya, yataktan çıkar çıkmaz hava bile saldırır size. Teninize değen, ciğerlerinize giden nefes dahi ateş gibi yakar canınızı.

Kadınların kıyafet almayı sevdiğini sanırlar. Halbuki kadınlar kıyafetleri sevdikleri için değil, kendi bedenlerini sevmedikleri için kıyafet alırlar. Bir kadın kendi bedeninden ne kadar memnuniyetsizse, dışarı çıkarken üstüne giyecek bir şey bulmakta o kadar zorlanır. Dolapları kıyafet dolu olduğu halde "Giyecek bir şeyim yok!" diye yakınıp duran, yeni kıyafet aramaya doymayan kadınlar, bunu zannedildiği gibi kıyafet konusunda açgözlülükten değil, kendi bedenlerine dair o sanrılardan yaparlar. Erkeklerin giyim geleneğinin çok daha sade, problemsiz, gardroplarının daha dar, daha az çeşitli olmasının tek nedeni, erkek bedeninin her an her yerde eleştirel bakışlar altında inceleniyor olmayışı.

Gezegenimizde kadınların zihnini kontrol altında tutmak için onların kendi bedenlerini algılayışı kullanılır. Bu, kadın üzerinde tahakküm kurabilmek adına mükemmel bir yöntemdir. Zira bizim gezegenimizde ruh, kişi ile iletişim kurmak için onun bedenini araç olarak kullanır. Ruh

sağlıklıyken beden hasta olmaz. Kişinin hasta olması, ruhun ona bir şeylerin yolunda olmadığını kendince söyleme biçimidir. Fakat gezegenimizde fiziksel rahatsızlıkların fiziksel olduğuna dair yalanlar yaygın kabul görmüştür. Bu kabul öyle yaygındır ki, çoğu kişi kistlerin, enfeksiyonların, böbrek taşlarının, bulantıların ruhun "Benimle ilgilen. Bana kulak ver," çağrısı olduğunu duymaz. Kadının kendi bedeniyle ilişkisi üç katmanlı ve kompleks olduğu için, kadının ruhunu bu kadının bedenini algılayışını onulmaz bir yara gibi sakatlamak yoluyla kıskıvrak ele geçirmek, işten bile değildir. Bu sakat algıyı yerleştirmek ve yönetmek kadar kolay bir şey yoktur. Erkekler bu işin çarkının dönmesine kendiliklerinden uyum ve katkı ve kolaylık sağlasalar da, işin asıl faili kadınlardır. Anneler, bu konuda tek kelime etmeseler bile, erkek bedeni ve kadın bedenine dair bütün hislerini olduğu gibi kızlarına geçirirler. Erkek bedeni ve kadın bedenine dair hisler, tabii ki, erkeklere ve kadınlara dair hislerin de ta kendisidir. Anneden kıza geçen sezgisel bilinç akışı binlerce yıldır başka hiçbir canlı türünde bu kadar güçlü ve muktedir olmamıştır. Annenin bunu kızına hiçbir şekilde hissettirmediğine şeksiz şüphesiz emin olduğu durumlarda bile, kız annenin kadın bedenine dair bütün inançlarını, acılarını, vehimlerini, utanç ve güvensizliklerini sünger gibi devralır.

Annemin yaşadığı her şeyi biliyorum. Onun annesinin, ve onun annesinin, ve onun annesinin yaşadıklarını da. Annem bana hiçbir şey anlatmadığı halde, ve bu kadınların çoğuyla hiç tanışmadığım halde, bilmediğim, duymadığım, yaşamadığım türlü acıyı doğduğumdan beri içimde taşıyorum. Salem'de incir ağaçlarına asıldım. Cesedim Bağdat

sokaklarında sürüklendi. Komo Gölü'nde dokuz çift elle boğuldum. Hicaz'da taşlandım. Sibirya'da köylülerin yaktığı ateşe atıldım. Karayipler'de dövülerek öldürüldüm. Altmış sekiz yerimden bıçaklandım. Siyanürle zehirlenip kış günü Neva nehrine atıldım. İsmim dokuz yüz yıl boyunca yasaklandı. Babıali'de arkamdan vuruldum. Yazdığım kitaplara başkalarının adı yazıldı. Yaptığım buluşların ödülü başkalarına verildi. Bir su kuyusunda ölü bulundum. Bir kireç kuyusunda ölü bulundum. Bir mağarada, bir ormanda, California'da bir otel odasında ölü bulundum. Timsahlara verildim. Filler tarafından ezildim. Bedenim yirmi altı parçaya bölündü. Ama her seferinde yeniden doğdum.

Ben sizin hiç doğmamış, adı konmamış kızınızım. Ben sizin atmadığınız adımlarınızım. Çekingenliğiniz, ürkekliğiniz, kararsızlığınız, kendinizden emin olmadığınız aralıklardaki tevazunuzum. Aralıksız nezaketiniz, kendinizle kendiniz arasına giren mesafeyim. Tuşu bilerek yanlış basmak istediğinizde, içinizde size "Dur!" diyen sesinizim.

Metroda yanınıza oturdum. Görmediniz. Restoranda önünüze gelen kahveyi mutfakta ben pişirdim. İlikliediğiniz düğmeleri fabrikada ben diktim. Siz sabah iş yerinizin kapısından girmeden önce o camları ben sildim.

Kadınsanız içinizdeki adam, adamsanız içinizdeki kadınım. Ben sizin can damarınızdaki öteki'niz, hiç kavuşamadığınız diğer yarınızım. Hiç tanımadığınız halde özlediğiniz kimse, hiç gitmediğiniz halde hasretini çektiğiniz ev, içinizde yaşayan binlerce yıllık geçmişinizim. Hep hissettiğiniz halde ne olduğunu, nereden geldiğini bir türlü bilemediğiniz duygularınız benim. İçinize döndükçe bana döndüğünüzü hiç fark etmediniz.

Her gün sokakta yanımdan geçiyorsunuz. Alt katımda oturuyor ama bacaklarımda çürükler bırakan sesleri duymuyorsunuz. Benim bacak demem yasak. Buna rağmen bacaklarımla yaşamam gerektiğini anlamıyorsunuz. Bu ne demek anlamıyorsunuz. Bu ne demek anlamıyorsunuz. Bu ne demek... Anlamıyorsunuz.

Sırtında sopalar kırdığınız çocukları ben büyüttüm. Emzirdim, besledim, yıkayıp giydirip elimle elinize gönderdim. Zaferlerinizi benim çocuklarımla kazandınız. Korkmasınlar diye korku masalları anlatmadığım çocuklarımı savaşlara, sürgünlere, zindanlara gönderdiniz. Cesetlerine tekmeler attınız. Beş yüz nesildir gözlerim mavi. Altı bin ceddir kanım damarlarımda beyaz akıyor. Soyum ulu, zürriyetim asildir. Geceleri sizi uykularınızdan uyandıran sinyalleri ben gönderiyorum. Otomatik dedikleri ışıkların hepsini ben yaktım.

Sesimi yasakladılar. Utandım. Ağzımdan ses yerine is çıktı. Ayaklarıma pranga, ellerime kelepçe taktılar. Kollarımı bacaklarımı kırdılar. Kestiler. Aç köpeklere attılar. Güzel saçlarımı kazıdılar. Gözlerimi kör ettiler. Gözlerim her doğduğumda yine mavi, yine mavi çıktı.

Saçlarımı arkaya attığımda bunu onlara sinyal gönderdiğimin kanıtı saydılar. Topuklarım ses çıkardığında onları çağırdığını iddia ettiler. Kendimi odama kapattım; yine beni suçladılar. Hareketsiz kaldığımda bile, her parçamdan ayrı bir günah bulup çıkardılar. Beni büyümek isteyen her yerimden kestiler. Köküm kurudu sandım. Ama dallarım her seferinde yeniden, yeniden çıktı.

Dışım kar beyaz, ama içim parlak, ateşli bir kırmızı, kan kırmızısı. Varlığım yaşamsal sıvıyla dolu. Her ay bıkma-

dan usanmadan kendini sil baştan yaratıyor bedenim. Doğurmayı ben istemesem, düşünmesem, planlamasam bile bedenim bunu umursamıyor. Ben ne kadar âtıl kalırsam kalayım bedenim hiç hayal kırıklığına uğramıyor, bezmiyor, yorulmuyor; her ay kendini umutla yeniden, yeniden, yeniden hazırlıyor yeni bir yaşam yaratmaya. Her yokluk sonrası bir daha, bir daha kuruyor kendini sıfırdan. Umudu bedenimden öğrendim. Varız, demek ki yeniden var da olabiliriz.

Yazar olan annem, bana gezegenimizde herkesin birbirini yarattığını anlattı. Kadın salondan içeri güzelliğinden o kadar emin, o kadar dik giriyordu ki, hepimiz o kadının çok güzel olduğuna emin oluyorduk. Hepimiz o kadının çok güzel olduğundan emin olunca ve emin davranınca dünya da o kadının çok güzel olduğundan emin oluyordu. Gazetelere o kadının güzel olduğunu yazıyorduk ve artık güzel, o kadın oluyordu. Güzellik tarifleri o kadına bakarak yapılıyordu.

Adam herkesi o kadar önemsemiyordu ki, o adam dışındaki herkes gerçekten de önemsiz oluyordu. O adamı önemli, o adam dışındaki herkesi önemsiz yapıyor ve herkesin kendiliğinden bunu böyle kabul etmesini sağlıyorduk. Zaten hiçbir şey kendiliğinden değildi. Mesela hiç kimse öyle kendiliğinden ünlü falan olmuyordu. Ünlü ettiğimiz ve ünlü etmediklerimiz vardı sadece. Ünlü olduğuna inananlar ünlü ediliyordu. Şöhretin, paranın, değerin, o işin, kişinin gerçek değeriyle ilgisi neredeyse hiçbir zaman yoktu.

Bir romanda okumuştum. Eski Fransa'da roman yazan

adamlar ve kalp para basan adamlar vardı. Roman yazan adamlardan biri, "Pekâlâ," demişti, "on franklık bir kalp altın para düşünün. Aslında değeri on santimdir. Ama kalp olduğu anlaşılmadıkça hep on frank edecektir." Romanda romancıların çoğu kalpazandı ve tüm değerlerin sahte olduğu bir dünyada doğru olan da salıteymiş gibi görünüyordu.

Ortopedi, romatoloji, nöroloji uzmanlarına, onlara inanmazsanız yazarlara ve sıkı okurlara sorun: İnsan kırıldıkça boynundan incelir. Boynum inceldikçe inceldi, uzadıkça uzadı ve sonunda çok zarif, çok beyaz bir kuğu oldum. Zarafet timsali olduğumdan söz ettiler, ama yanıma yaklaşmaya cesaret eden birkaç meczup hariç, hiç kimse ne kadar güçlü olduğumu göremedi. Zerafetimin gücümün yalnızca bir sonucu olduğunu fark etmedi. Kırıldıkça parçalandım, bin parçaya bölünüp yıldızlar halinde gökyüzüne saçıldım. Işığımı övdüler, ama nasıl yandığımdan hiç söz etmediler. Beni içeriden yakan ışıkla geceleri her birinizin üzerine vurdum. Gecenizi suni lambalarla öyle aydınlatmıştınız ki, benim ışığımı göremediniz.

Ama bugün, bugün beni Karla Iela'da yazdılar. Beni Venta'ya atmışlardı ki, çıktım; ıslak saçlarımla şehrin boş sokaklarında dolaştım. Bir kuyunun dibinde üç bin yıldır su halinde beklerken ay ışığı üzerime vurdu, yavaşça yükseldim. Binlerce kelimeye dağıldım, sayfalara yazıldım, çoğaltıldım. Evlerinizin önünden geçtim, yüzümün fotoğrafını çektiler, bastılar, odalarda konuşuldum. İşte en çok o zaman, o zaman size yaklaştım. Parçalarımla göz göze geldiniz. Parçamı okudunuz. Gözbebeklerinizden girip

içinizde saç teli kadar ince bir köşeye yerleştim. Hâlen orada yaşıyorum. Beni yerleştiğim yerde duyduğunuz, duyduğunuz anda üç bin yıldır üç bin yana dağılmış her bir parçamla birlikte, içinizde saç teli inceliğinde titriyor, titriyorum.

Duvar

Hepimizi bir örnek giydirmişlerdi. Sonra o boş alanda topladılar. Daha önce hiç bu kadar insanı bir arada görmemiştim. Ne olacağını bilmiyor ve korkuyordum. Düdük sesine benzer, ürkütücü bir ses duyuldu. Elinde sopaya benzeyen bir şey taşıyan kumandan "Sıraya geçin!" diye bağırıyor, hizamızı yeterince düzgün bulmadığı taraflara tehditkâr bakışlar, sert sözlerle müdahale ediyordu. Başka komutanlardan ne olduğunu anlamadığım komutlar yükseldi. Sonra o komutları tekrar etmeye başladık. Bizden yüksek bir yere çıkmış kumandan söylüyor, o ne söylüyorsa biz bir ağızdan yineliyorduk. Ardından her yanı gramofonun boğuk sesi sardı. Gramofondaki sözlere eşlik etmemiz gerektiğini fark ettim. Bu sözleri bilmiyordum, ama denetmenlerden korktuğum için dudaklarımı oynatıyordum. Bunlar olurken hareket etmemiz yasaktı. Ayakta dimdik, kıpırdamadan durmamız, hiçbir yana bakmamamız gerekiyordu.

Bizi gruplar halinde büyük, gri bir binanın içine aldılar. Başımızda mutlaka onlardan birileri duruyordu. Hepimize bir numara vermişlerdi ve bizi o numaralarla çağırıyorlar-

dı. Bizi eski tahtalara oturttular. Ayağa kalkmamız, kendi aramızda konuşmamız, hatta tuvalete gitmemiz, yine, yasaktı. Sürekli konuşan, bize neyi nasıl yapmamız gerektiğini anlatan gardiyanları sessizce dinleyecek, onlar bize bir şey yapmamızı söylemedikçe bir şey yapmayacaktık. Çok sıkılıyordum, ama sanırım sıkılmak da yasaktı. Sıkıldığım için, cebimde bulduğum lastik parçasını ağzıma alarak başımı önümde hafifçe sallanmaya başladım. Gözetmen kafama vurdu. Düzgün durmamı, yoksa beni pataklayacağını söyledi. Ben de düzgün durdum.

Bizi topladıkları o boş alana ara ara kısıtlı dakikalarla da olsa çıkmamıza izin veriyorlardı. Ancak bu alanın etrafı yüksek duvarlarla çevriliydi ve büyük, demir kapısı sıkı sıkı kilitlenmişti. Bizden birinin duvardan atlamaya çalıştığını gördüm. Onlardan biri bu kişiyi kulağından tutarak, cezalandırılmak üzere şefin yanına götürdü.

Hepimize damga gibi bir şey verdiler ve onu göğsümüze takmamızı istediler. Takmayanlar cezalandırılıyordu. Akşam eve gidince anneme damganın üzerinde ne yazdığını sordum. "Ulu Önder İlköğretim Okulu" dedi.

Duvardaki Sarı Leke

Michèle, duvardaki sarı lekeyi seyrediyordu. Michèle duvardaki sarı lekeyi seyrederken dişçiyle randevu saati gelip geçti, liseden sınıf arkadaşları lise günlerini yâd etmek için buluşup ayrıldılar, sinemalarda Michèle'in en sevdiği yönetmenin yeni filmi oynadı. Michèle'in en sevdiği yönetmenin filmini seyreden insanlar evlerine çekilip uykuya daldılar. Michèle duvardaki sarı lekeyi seyrediyordu. Michèle duvardaki sarı lekeyi seyrederken kuzenleri Pazar kahvaltısı için biraraya geldiler. Michèle'in yazılı olduğu satranç kursu başladı ve bitti. Michèle'e satranç kursundan sonra çıkma teklif etmeyi planlayan Frederick derse geldi ve gitti. Michèle duvardaki sarı lekeyi seyrediyordu. Michèle'in görmekten hep çok hoşlandığı fillerin, baykuşların ve flamingoların sergilendiği hayvanat bahçesinin ziyaret saati sona erdi. Frederick hayvanat bahçesine tek başına gitti.

Michèle duvardaki sarı lekeyi seyrediyordu. Michèle duvardaki sarı lekeyi seyrederken Michèle'e ne zaman gelse buz pateni öğretmek istediğini söyleyen ablası, Michèle yerine yabancı çocuklara buzda kaymasını öğretti. Michèle

buzda kaymasını öğrenmek istedi ve duvardaki sarı lekeyi seyretti. Michèle duvardaki sarı lekeyi seyrederken, radyolarda Michèle'in en sevdiği şarkılar çaldı. Michèle'in beş yaşındaki yeğeni ilk bale müsameresinde aralarında Michèle'in oturmadığı seyircileri acemice selamladı ve onlara çarpık dişleriyle gülümsedi. Michèle'in başvurduğu işe bir başkası alındı. Michèle'in en yakın arkadaşı Elsa tek başına alışverişe çıktı. Michèle'in annesiyle babası Michèle'in neden yataktan çıkıp onları ziyarete gelmediğini merak etti.

Michèle duvardaki sarı lekeyi seyrediyordu. Michèle duvardaki sarı lekeyi seyrederken, hoşlandığı adam Michèle'in boş zamanlarında gidip oturmaktan hoşlandığı kafeye Michèle'i görebilmek umuduyla gitti ve üst üste iki bardak karamelli frapuccino içti. Michèle duvardaki sarı lekeyi seyretti. Michèle duvardaki sarı lekeyi seyrederken, Michèle'in katalogdan görüp beğendiği kazağın sonuncusu bir başkasına satıldı. Michèle'in doğuştan istidatı olduğu söylenen tenis dersleri, şiir dersleri, kağıttan çiçek yapma sanatı dersleri Michèle duvardaki sarı lekeyi seyrederken başladılar ve bittiler. Michèle'in anneannesi Michèle'in onun doğumgününü kutlamasını bekledi. Michèle duvardaki sarı lekeyi seyretti. Michèle'in anneannesi Michèle'in onun doğumgününü neden kutlamadığını anlamadı. Michèle hep duvardaki sarı lekeyi seyretti. Michèle duvardaki sarı lekeyi seyrederken, selvi ağaçlarındaki yapraklar yavaş yavaş yeşilden sarıya dönüştüler.

Michèle'in Geçmişi ve Ayakkabı Dolabı

Michèle sonbaharda kendisine düz ayakkabılar satın aldı; zira onunla aynı boyda olan Alain, Michèle'in ondan uzun görünmesini istemiyordu.

Kış gelince Michèle düz ayakkabılarını rafa kaldırdı; zira onu on dokuz yaşında bir kızla aldattığını öğrendiği Alain'e iş yerinde yukarıdan bakarak ondan intikam aldığını düşünüyordu. Ayrıca, Bruno Michèle'e topuklu pabuçlarıyla çok daha zarif göründüğünü söylemişti.

İlkbahar başladığında Michèle Bruno'yla görüşmeyi kesmişti. Michèle kendisine ince uzun topuklu ayakkabılar alıp durmayı da kesti. Zira yeni sevgilisi Adrien rahat giyimli kadınlardan hoşlanıyordu. Topuklu ayakkabılardan sonra dümdüz pabuçlarla kendisini rahat hissetmeyen Michèle, rahat kıyafetlerinin altına dolgu topuklu pabuçlar satın aldı.

Yazın, Michèle'in Adrien'le yaptığı uzun yürüyüşler sona ermişti. Louis Michèle'in çıplak ayaklarını görmeye bayılıyor, onları her fırsatta öpüyordu. Michèle bu yüzden kendisine bir sürü sandalet satın aldı; bütün yazı renk

renk, çeşit çeşit sandaletlerle, sandaletlerine uygun oje ve elbiselerle geçirdi.

Sandalet mevsimi kapanınca Louis'nin de Michèle'e ilgisi sona erdi. Michèle, kadınsı sevgilisinden yeni ayrılan Jules'un ilgisini çekebilmek için uzun topuklu ayakkabılarını eski yerinden çıkardı.

Petunya

Yarın karşıdan karşıya geçerken önce sağa sonra sola bakmayı unutayım, tesadüf eseri büyük bir kamyon beni ezip geçsin diye planlıyorum. Ya da, dalgınlığıma gelsin, hiç âdetim olmadığı halde banyoda ekmek kızartma makinesini açık unutuvereyim (Halbuki hiç unutmam). Hizmetçimin de tam o saatte pazara gideceği tutsun. Azrail'in işi yok ya, yarın evdeki bütün fişleri aynı prize takayım, sigorta nasıl olduysa devre dışı bulunsun. Karakol bozması evimdeki o dört yangın söndürücünün dördünü de boşalttıkları, üstüne üstlük telefon kablolarını da kestikleri için mahalledeki çocukları suçlayayım. Her birinin babasına önceki akşamdan bir mektup yazmış ama siyatiğim azdığından henüz postalayamamış olayım. Mektuplar vasiyetnamemle birlikte yazı masamın üstünde bulunsun. Tepedeki tarlayı yıllar önce büyük yeğenime söz vermiş olduğumu yalanlayayım.

Daha türlü planlarım var: Hepsi birbirinden güzel. Ne var ki, şu narin petunyaya kıyamıyorum. Bana bir şey olsa, hizmetçim olacak o kazulet kadın benim hassas petunyamı iki güne öldürür, sonra da yapraklarını acımadan yolup

yemeğe atar. Şimdi bir organik yemek hastalığı peyda oldu; ot çiçek ne bulurlarsa şifa niyetine zıkkımlanıyorlar. Ne zamandır gözlüyorum, bizim kadının da petunyada gözü var. Ortalığın tozunu alırken kaşla göz arasında ikide bir petunyamı süzüyor. İçten içe petunyamın tadını merak ettiği, petunyamı gördükçe ağzının sulandığı, bakışlarının durup durup şehlalaşmasından belli. Aklına petunya düştükçe gözleri kayıyor. Nitekim bir gün hiç lüzum yokken kuşburnunun soğuk algınlığından böbreğe, mesaneye kadar ne kadar çok şeye iyi geldiğinden söz açtı. Aradan birkaç gün geçmemişti ki, bu sefer fesleğenin faydalarını sayıp dökmeye girişti. Dün kuşburnu, bugün fesleğen; bunları söyleyen yarın da petunyayı kaynatıp suyunu süzmenin, yapraklarını çorbaya, salataya karıştırmanın ne bulunmaz nimet olduğunu anlatmaya kalkar. Papatya çayı, ıhlamur çayı, yasemin çayı derken günde on çeşit çaya saldırıp duran, her bir nebatın çayını yapan insan, elbet petunya çayının da tadını merak eder. Yamyam karı. Dünyanın bütün nimetleri etrafını sarmış hazır beklerken o gözünü benim minik petunyama dikiyor. Halbuki onun dişinin kavuğuna gitmez benim petunyam. Ama açgözlü insanı doyurmak zordur. Hevesini alana kadar rahat etmeyecek. Olan da zavallı, narin petunyacığıma olacak.

Ben de inadına maaşına zam yapmıyorum işte. Arabam olmadığı halde artan benzin fiyatlarını, tuttuğum takımın bu sene küme düşmesini bahane ediyorum. Zaten niye zam yapayım; ilk günden beri para çalıyor kadın benden. Kıyıda köşedeki paralarım yavaş yavaş eksiliyor. Ben de kıyıda köşede neyim varsa hepsini kaldırdım, bulamayacağı bir yere koydum. Onun yerine bir miktar seçip oturma

odasındaki kanepenin altına bıraktım. Yazıktır, nafakası birden kesilmesin diyerekten... Ama alışkanlık oldu, şimdi her cuma sektirmeden aynı yere para bırakıyorum; akşam gelip kontrol ettiğimde paranın yerinde yeller esiyor. Bir süre sonra bu durum aramızda bir tür anlaşmaya dönüştü. Artık bir cuma da kanepenin altını boş bıraksam kadın gelip benden hesap soracakmış gibi geliyor. Cuma sabahları uyandığımda ilk iş "Aman unutmadan gidip şu parayı bırakayım, sonra bir aksilik çıkmasın!" diyorum kendime. Hem, maaşına olmasa da kanepenin altına bıraktığım miktara altı ayda bir düzenli olarak zam yapıyorum. Herhalde zamdan o da memnun olacak ki maaşının artmamasına pek sesini çıkarmıyor. Bir de üstüne ne diye maaş veriyorum onu da bilmem. Oldu olacak verdiğim paranın hepsini kanepenin altına bıraksam da böyle iki kere uğraşmasam diye de geçmiyor değil aklımdan. Halihazırda her hafta yaptığımız gibi ben parayı sessizce kanepenin altına bıraksam, o sessizce oradan alsa, aramızda maaş lafı artık hiç konuşulmasa, fena mı olur? Böyle açıkta bırakmak ayıp olacaksa zarfa da koyarım parayı. Bir karışıklık olmaması için üstüne bizim kadının adını da yazarım gerekirse.

Zaten herkesin gözü paramda. Bir an önce ölüp gideyim diye gözümün içine bakıyor hepsi. Öksürsem akıllarından "Kanser mi acaba?" diye geçirip hevesleniyorlar. "Dede, bir doktora görünsen?" deyip duruyorlar. Güya sağlığımla ilgilendiklerinden. Peh! Hiç doktora teslim olacak göz var mı bende?! Muayenehaneden adımımı atsam bir yolunu bulup tımarhanaye kapatır bunlar beni, bilmiyor muyum? Mallarıma üşüşmek için akbaba gibi tetikte bekliyor hepsi. Hele o tepedeki tarla için birbirlerine girerler. Küçük yeğe-

nin o beş yaşındaki sıpası bile geçen gün kalkmış, "Gözlerin kanlanmış dede," diyor utanmadan. Akılları sıra beni hastaneye yollayıp tarlaya konacaklar. Hep o babası olacak haydut söyletiyor bunları ona; fark etmiyorum sanki. "Sağlıktan!" diye bağırdım ben de çocuğa; "Bol bol kırmızı et yiyorum, ondan oluyor!"

Yaşamakta benim de gözüm yok, ama petunyama kim bakacak? Petunyamı gözüm arkada kalmadan emanet edebileceğim bir insan evladı bulsam, geçen ilk trenin önüne kendim atacağım kendimi. Gel gör ki, kimselere güvenemiyorum. Evi, tarlayı satıp parasını petunyama bakmayı taahhüt eden ilk insana hibe etmeye dünden razıyım; ama ben öldükten sonra petunyamı bir kenara atıp kendi keyiflerine bakmayacakları ne malum? Çocukların, yaşlıların, hayvanların bile emanet edilebildiği kurumlar var da petunyaların neden yok? Devletin bu işe bir el atması lazım.

Ağabeyimin çiçek bozuğu suratlı küçük torunu ziraat fakültesini kazanınca biraz umutlanır gibi oldum aslında. Ne yapıyor ne ediyor diye dört yıl uzaktan takip ettim çocuğu. Fakülteye gidip hocalarına, arkadaşlarına bile sormaya kalktım. Ama dışarıdan her şey pekâlâ görünse de iş oturup karşılıklı konuşmaya varınca güven vermiyor bu çocuk bana. Mezun olunca "Diplomanı getir," dedim, "Bakalım hakikaten de ziraatçi mi çıktın?" Aldı getirdi. Işığa tutup baktım, "Ziraat Mühendisi" yazıyor. Birkaç soru sordum, iyi kötü cevapladı.

"Benim bir petunyam var," dedim; "benden başka kimse bakamıyor."

"Petunya en zahmetsiz çiçek," dedi. "Niye bakamasınlar?"

"Zahmetsiz olur mu; bir kere hep kireçsiz suyla, hatta mümkünse yağmur suyuyla sulamak gerekiyor. Çiçeklerine hiç su değmemesi lazım, ama yapraklarına haftada bir kez su püskürtülmeli. Tabii kireçsiz su... Hele sıcak, kuru havalarda bu püskürtme gece gündüz yapılmalı. Sürekli nemli tutulmalı, yoksa tomurcukları tümüyle kuruyor."

"Dedeciğim, nereden uyduruyorsunuz bunları? Sizin anlattığınız açelya bakımı. Petunyayı sert rüzgârdan koruyun, karanlıkta, fazla susuz bırakmayın, yeter."

"Sen bana kendi petunyamı mı öğretiyorsun?! Benimki bu dediklerimi yapmazsam hemen solar, bir daha da açmaz. Çok narin bir çiçek benimki."

"Halbuki gayet sıradan bir petunya gibi görünüyor. İnanın bana, petunyalar o kadar da narin değillerdir."

"Zevzek! On yıllık petunyamın ne kadar narin olduğunu sen nereden bileceksin?! İki üç saat bile evden ayrı kalamıyorum ben bu petunya yüzünden. O kadın dışarı çıkmamı fırsat bilip pencereleri açsa petunyam hemen boynunu büküyor. Bu zarif çiçeğin hem pencere kenarına konulması gerekiyor, hem de fazla güneş almaması. Daha çok güneş alması gereken aylarda da sıcakta kalmamalı. Ayrıca, aydınlık ama güneş ışığıyla teması olmayan bir yer olmalı konulduğu yer. Petunya soğuğu seviyor diye kışın sadece belli günlerde sobayı yakıyorum, o da benim o kazuletle birbirimize giriyoruz diye. Neymiş efendim, üst üste iki kabanla temizlik yapılmazmış da, ben cimriymişim de... Peh! O günlerde onu arkadaki soğuk odaya götürdüğüm halde küskün küskün bakıyor petunya bana. Eski yerine yerleştirdikten sonra da bir süre yüzü gülmüyor üstelik. Nemi çok seviyor, ben de mutlu olsun diye bizim

kazulete her gün çarşaf nevresim yıkattırıp evin içine astırıyorum. Bizimki bir mızmızlanıyor ki sorma. Yok tek bir adam her gün nevresim değiştirir miymiş, yok dışarıda bahçe dururken evin içine boydan boya çamaşır asıldığı nerede görülmüş, yok nevresimden çarşaftan hiçbir şey görünmezken ona ev süpürtmek saçmalıkmış... Heveslenmesin diye bahçedeki çamaşır iplerini birer birer kestim, çamaşır direklerini de kazmayı salladığım gibi yamulttum. Evdeki nemden soğuktan romatizma ağrılarım azıyor her gün; ben hiç şikayet ediyor muyum?!"

"Sizin romatizmanız yok ki?"

"Olmasın, sana ne! Bende romatizma çıksa sevineceksin galiba? Turp gibiyim çok şükür! Elli altı yaşında bir adama göre maşallahım var."

"Elli altı mı?!"

"Lafımı kesme. Kerkenez! Benim petunyam rüzgârı sevmese de açık havayı seviyor. Durgun günlerde dışarı çıkarayım istiyorum, ama çalınır diye korktuğumdan çıkaramıyorum."

"Yapmayın Allah aşkına; her yerde bulunan, alelade, ucuz çiçeklerdir petunyalar. Kim ne yapsın sizin petunyanızı? Hem, anlamadığım şey, ikide bir 'Çiçek sevmem,' diyen siz değil misiniz? Nedir bu petunyaya düşkünlüğünüz?"

"Çiçek sevmem. Hiç sevmem. Ben sadece bu petunyayı seviyorum. Ama herkes düşman petunyama. O kadın, mahalledeki çocuklar, kediler... Bir an boş bıraksam parçalayacaklar çiçeği."

"Diyelim ki dediğiniz doğru; kapısı penceresi sürekli kapalı bir eve kediler nasıl girsin? Üzerlerine su sıkıyorsu-

nuz diye kedilerin sizi sokağın başında görür görmez köşe bucak kaçtığını bana kendiniz anlatmıştınız. Hayvancağızlara siz saldırıyorsunuz. Onlar petunyanıza hiç saldırmamış ki."

"Demek ki mahal vermemişim. Bıraksam çoktan saldırmışlardı."

"Çocuklara yaptığınıza ne demeli? Toplarını alıp kaçıyormuşsunuz."

"Bıraksaydım da topları camı kırıp petunyama mı gelseydi?! Hem ben toplarını alıp saklayabildiğime göre zaten pencere camından girmiştir topları. Yoksa, yaşlı bir adamım; bu halimle çocuklarla top koşturacak halim yok ya?"

"Koşturmuyormuşsunuz ki. Sokağa girdiğinizde toplarını alıp, yaklaşanın kafasına bastonla vuruyormuşsunuz. Sonra da evinizin kapısında durup hepsine kahkahalarla gülüyormuşsunuz. Peki ya topu parça parça doğrayıp yine o kahkahayla pencereden önlerine atmanız? Hiç yakışıyor mu sizin yaşınızda bir adama?"

"Yalandır. Doğru bile olsa, iyi ki yapmışım. Evimin önünde top oynama hakkını kim vermiş onlara? Asıl sen, –nereden deden oluyorsam– dede dediğin adamla böyle hesap sorar gibi konuşmaya utanmıyor musun, muşmula suratlı?! Karşında doksan sekiz yaşında bir büyüğün var."

"Doksan sekiz mi?!"

"Lafımı kesme! Boyun uzamamış ama dil pabuç kadar maşallah. 'Dedeciğim' deyip, 'efendim' deyip kırıtınakla da gözümü boyadığını sanma sakın. Bunların hepsinin numara olduğunun bal gibi farkındayım ben. Senin gözün de tarlada, bilmiyorum zannetme."

"Hangi tarlada?"

"Tepedeki."

"O çorak arazi parçası mı?! Allah'ın kuş uçmaz kervan geçmez sapa yerindeki o verimsiz, bakımsız, küçücük yeri kim ne yapsın?! Bir işe yaramaz, satsanız satılmaz. İşte şimdi güldürdünüz beni!"

"Hah! Bu numaralara karnım tok benim. Aklınca ben ölmeden değerinden ucuza kapatmaya çalışıyorsun tarlayı ama yemezler. En değerli mühendislere baktırdım; altın değerinde o tarla."

"Nasıl bir değeri olabilir o sefil yerin Allah aşkına? Kim ister orayı? Hem, kim oraya tarla diyor, otuz metrekare değil mi orası?"

"Küçük olabilir ama kıymeti çok. Ağzımdan laf almaya çalışıyorsan avucunu yalarsın."

Gördüğün gibi Bedia, şimdiki gençlerde saygı, terbiye hak getire. Her lafa bir cevap... Petunyama bakar diye güvendiğim bu oğlan da hayırsız çıktı. Bizim bir çocuğumuz olsa bunlar gibi mi olurdu ya? Hep şımartılmaktan, boş bırakmaktan edepsiz oluyor şimdi çocuklar. Biz muhakkak özveri ve disiplinle eğitirdik çocuklarımızı.

Dün baktım benim kazulet kadın yine göz ucuyla petunyayı süzüyor. İçeri girdiğimi fark edince hemen kaçırdı bakışlarını. Onu kanepeyi kaldırıp atmakla tehdit etsem petunyama bir daha yan gözle bakmaya cesaret edebilir mi acaba?

Giderek daha çok soğuyorum bu dünyadan. Petunyam olmasa, petunyayı bana sen emanet etmiş olmasan, her şeyi bırakıp şimdi uzanacağım yanına.

Kırmızı

Şimdi

"Eniştemi kaybettik," dedi. Sonra kardeşi geldi; birlikte, ailesinin yaşadığı şehre gittiler. Ona bir haftalık izin verdim. "Önce aile, sonra iş," dedim izni verirken. Sözümü üç kez tekrarladım. Ne dediğimi anlıyor. Aile bağlarının değerini bilen bir kız. Bu zamanda sık rastlanmayan bir meziyet bu. Onu şirketteki kızlardan ayrı bir yere koyuyorum. Akraba ziyaretlerinden yaşıtları gibi yüksünmüyor. Annesiyle babasıyla her gün telefonda konuşuyor, ailesinin bütün sıkıntılarıyla ilgileniyor, yardımlarına ilk önce o koşuyor. "Eniştemi kaybettik," dedi. İkinci cümleyi kurmadan ona bir hafta izin verdim. "Çok üzüldüm," dedim. "Başın sağ olsun," dedim. "Hiç durma, bırak işi falan," dedim. Hemen gönderdim.

Şimdi

Teyzem bizi görünce gözyaşlarını tutamadı. Kollarını hararetle boynumuza doladı; "Her şey birdenbire oldu," dedi; "Kahvaltıdan sonra kahvesini götürmüştüm. Onu koltuğunda hareketsiz buldum."

Teyzem kırk üç yıldır her sabah kahvaltıdan sonra enişteme az şekerli Türk kahvesi yapar. Teyzem kırk üç yıldır her sabah erkenden uyanıp enişteme önce üzümlü yulaf ezmesi, sonra, pirinç unundan yapılmış yoğurt çorbası hazırlar. Kırk üç yıldır her gece, teyzem uykuya enişteminin sol koltuğunda, başı onun göğsünde dalar. Teyzem öyle söylüyor.

Teyzem ağlıyor. "Birbirimize karşı bir kere bile kötü söz söylemedik," diyor. "Evden çıkmadan önce beni şefkatle alnımdan öperdi," diyor. Ona sarılıyorum. Balla karıştırdığım ıhlamur çayını içmesi için ısrar ediyorum. Ellerini sıkıca avcumun içinde tutuyorum. Ağlıyor. Arkadaşlarımdan acını paylaştıklarına dair mesajlar geliyor. Her birine bu zor günümde yanımda oldukları için ayrı ayrı teşekkür ediyorum.

On Sekiz Yıl Önce

Evdeki büyük davet sofrası çoktan hazır. Yetişkinler birer ikişer sofraya geçiyor. Yüksek perdeden kahkahalar, konuşmalar, masayla mutfak arasında hızlı hızlı gidip gelen bacaklar, taşınanlar; bu hengâme arasında Perişanı bir türlü bulamıyorum. Annem en yumuşak ifadesiyle "Hayır, onun üzerindeki canım," derken gözleri birden beni fark ediyor; yüzü bana bakarken ve bu yüzü benden başka kimse görmezken o tatlı, mütebessim ifade de bu yüzden artık tamamen kayboluyor. Kızgın kollar –bu kızgın kollar, kızgın yüzün bir şekilde uzantısı olmalı!– beni kolumdan tuttuğu gibi arka odaya sürüklüyor ve:

"Allah aşkına, ablan da nerede?" diye fısıldıyor telaşlı bir öfkeyle. "Kimse gelmeden önce ne güzel yardım edi-

yordu. Birden yok oldu ortalıktan! Herkes onu soruyor. Yemeğe başlıyoruz birazdan. Git çabuk bul onu. Hemen! Ne diyeceğim ben herkese?"

Hiçbir şey söylemeden annemin yüzüne bakıyorum. Bu yüzü gören herkes, ablam şimdi ortaya çıkıp o masaya oturmazsa bütün dünya annemin başına yıkılacak sanır. Gezegenlerin barışı ablamın şimdi anneminki gibi gülümseyen bir yüzle ortaya çıkıp misafirlere "Hoşgeldin" demesine bağlı sanır. Annem çaresizce çırpınıyor. O kadar çaresiz ki, beni birden öfkeyle tutup sarsarak:

"Söylesene," diyor; "ne cehennemde ablan? Cevap ver!"

Kendimi kurtarıyorum ve omuzlarımı silkerek uzaklaşıyorum annemin yanımdan. Annem boş odalara bir bir girerek "Parla" diye sesleniyor; "Parla! Neredesin kızım? Nereye kayboldun? Çık çabuk!"

Şimdi ablamı misafir önüne çıkartabilmek için böyle tatlı konuşuyor. Oysa bir yandan duyulur duyulmaz bir sesle "İçimi kuruttu, içimi! Evlat değil, dert bu! Ne yaptık da Allah böyle bir ceza verdi bize? Çekilecek çile değil böylesi. Allah canımı alsa da kurtulsam!" diye söyleniyor.

Ben de her yerde arıyorum; ama ablamı değil, Perişan'ı. Ablamın arka odalardan birindeki bir masanın altında saklandığını biliyorum. Dizlerini göğsüne çekmiş vaziyette, korkudan tir tir titreyerek, bana acılı bakışlarla bakarak oturuyor orada. Herkes gidip de önünde sonunda o masanın altından çıkmak zorunda kaldığında işiteceği azarları, alacağı cezaları düşünüyor. Gidip sessizce oturuyorum karşısında. Orada olduğunu kimseye söylemiyorum. Ben ablamın korkulu, paramparça bakışlarını görüyorum; benim dışımdaki herkes ablamın saklandığını görüyor. Peri-

şan, pelüş bir tavşan. Rengi mavi. Ama herkes onun yeşil, çirkin bir ejderha olduğunu söylüyor.

Annemin mutluluktan şakıyan sesi geliyor salondan. Herkes gidip bizimle baş başa kalacağı ana kadar, bu sonsuz derecede hoşgörülü insan eksilmeyecek suratından.

Şimdi

Teyzem nihayet uykuya daldı. Onu uyandırmamak için usulca yıkıyorum bulaşıkları. Çok iyi bildiğim bir mutfak bu. Küçük bir kızken de yıkardım aynı tabakları.

On Yedi Yıl Önce

Ablam "Oraya gitmek istemiyorum," diye ağlıyor. "Oraya gitmek istemiyorum! İstemiyorum!"

"Sus artık," diyor annem. "Hasta teyzeni yalnız mı bırakacaksın? Beni daha çok sinirlendirmeden git artık. Seni bekliyorlar. İhtiyaç var sana orada, anlamıyor musun?"

"Hayır," diye ağlıyor ablam. "İstemiyorum; gönderme beni artık oraya!"

Belki bir saati geçti, ablam böyle ağlıyor. Sonunda kırmızı bir burun ve şişmiş gözlerle annem gönderecek ablamı oraya. Hep gönderir. Ablam, gönderilmeden önce hep ağlar.

Arabaları yarıştırdığım yerden başımı kaldırıyorum ve,

"Eniştem ablamın canını yakıyor," diyorum. "Onu zorla kucağına oturtuyor, ağlatıyor."

"Saçmasapan konuşma," diyor annem öfkeyle. "Enişten ablanı kızı yerine koyuyor. Kucağına oturtup çocuk gibi şımartacak kadar seviyor onu. Ablanın yaptığı şımarıklıktan başka bir şey değil. Eniştenle teyzenin sevgisinin karşısında, nankörlük bu!"

Kırmızı arabayı yeşil arabanın önüne koyuyorum.

"Ablam eniştemin kucağında hep ağlıyor," diyorum. "Kapı arkalarında, karanlık odalarda hep ağlıyor."

"Çok konuşma," diyerek susturuyor annem beni. "Çocuklar öyle her lafa karışmaz. Anlamadığın işlere burnunu sokma. Teyzenin yardıma ihtiyacı var. Ablanı bekliyor."

Pencere aralık, perdeler sallanıyor. Güneş ışığı kırmızı arabanın üzerine bir düşüp bir kayboluyor. Arabanın kapısının kırılmış olduğunu o zaman fark ediyorum. Ablam yüzünü saklayarak ağlıyor, annem ablama bağırıyor. Ablamın, yüzünü sakladığı kollarında morluklar var. Uzun saçları kollarını kapatıyor.

Şimdi

Sonra suya koydum çiçekleri. Yedi adet zambak. Vazo da beyazdı.

Şimdi

Tam "aile kızı". Tam, aile kurulacak bir kız. Şirkette onun gibisi yok. Derli toplu. Hanım hanımcık. Üstü başı hep düzgün. Diğerleri gibi bara, diskoya da gitmez.

Beş Yıl Önce

Anahtarla açıyorum kapıyı. Tek başına karanlıkta oturuyor. Kımıldamadan.

"Seni merak ettim," diyorum. "Üç haftadır gitmemişsin okula. Sınavlara da girmemişsin. Annemle babamın telefonlarını açmıyormuşsun."

Bakıyor. Sesini çıkarmıyor.

Pencereyi açıyorum.

"Hiç çıkmadın mı evden," diye soruyorum. "Ne yedin, ne içtin bu kadar zamandır? Hep yalnız mı oturdun burada böyle? Dolapta yiyecek bir şeylerin var mı bari?"

Bakıyor.

"Bir kere alışverişe çıktım," diyor boşluğa konuşur gibi dingin bir sesle. "Günlerdir hazırladığım o uzun 'yapılacaklar' listesini düşürmüşüm yolda. O kadar uzun zamandır çıkmamıştım ki dışarı, alışveriş listemi düşürünce birkaç haftalık hayatımı düşürmüşüm gibi hissettim. O günkü hayatımı düşürmüşüm gibi hissettim."

Sırtını duvara yaslamış. Yerde oturuyor. Pencereden dışarı bakıyor. Ama dışarısını görmediğini biliyorum.

Pencereden dışarı bakıyor. Omuzları o kadar düşük, duruşu o kadar çekingen, yürüyüşü o kadar korkak ki, güzel olduğunu düşünmek hiçbirimizin aklına gelmiyor. Ama güzel. Hep toplu saçlarının, her yanını örten kıyafetlerinin, sadeliğinin, iddiasızlığının içinden, arkasından güzel. Bakıyor ama görmüyor. Bakıyoruz ama onu görmüyoruz.

"Onu kaybettin..." diyor muyum, soruyor muyum, bilmiyorum.

"Evet," diyor, aynı kayıp sesle. "Ama yoksa o listeyi hiç yazmadım ve hiç dışarı çıkmadım mı?"

Şimdi

"Beni hiç üzmedi," diyor teyzem; "Ölümü bile beni üzmeyi hiç istemezmiş gibi birdenbire, sessizce."

Şimdi

Aklı havada zamane kızlarına hiç benzemiyor. Ne konuştuğunu biliyor. Hiç öyle açık saçık da giyinmiyor. Her

hareketi ölçülü. Tam, birlikte yuva kurulacak kız. Tam aile kızı.

On Beş Yıl Önce

"Dün geldiğimizde yine yanımıza çıkmadı," diyor teyzem anneme. "Bir sorunu mu var?"

Annem içini çekiyor.

"Ergenlik işte..."

"Ergenlik deyip geçmekle olur mu? Götürsene çocuğu bir doktora. Ay çok üzülüyorum ama ben. Ne olacak bunun hali böyle?"

"Ben de bilmiyorum Semahat. Kendime 'Ya sabır... Ya sabır...' deyip duruyorum ama sabrım taşmak üzere. İnan, çok şanslısın. Çocuk ömür törpüsü vallahi. Kimse üzülmemeli çocuğum yok diye. Sen çocuğu mutlu etmek için çırpınıyorsun, çocuk için saçını süpürge ediyorsun, o ise seni üzmek için elinden geleni yapıyor. Bu kız, besbelli, benim sabrımı sınıyor. Bir anne baba ne olursa üzülür diye düşünüyor, acaba ne yaparsam anne babamı üzmüş olurum diye düşünüyor, sonra beni üzebilecek ne varsa onları sabrım üzerinde bir bir deniyor."

"Ay, sana yazık ama. Tedavi ettir bu çocuğu; o da rahatlasın, sen de rahatla."

On Sekiz Yıl Önce

Ablamı masanın altında buluyorum. Dizlerini göğsüne çekmiş, sarsıla sarsıla ağlıyor. Bacakları mor, ağlıyor. Masanın altından başka gidecek hiçbir yeri yok. Kucağına Perişan'ı bırakıyorum.

Süt

Beş yaşındaydı. Annesinin evden çıkan tabutunu iri gözleriyle izledi. Hiç kıpırdamadı. Hiç tepki vermedi. Neler olduğunun farkında mıydı; kimse emin olamadı.

Konuşmuyordu. Bütün gün bahçe kapısının parmaklıklarına sıkı sıkı tutunarak uzaklara bakıyor, sanki, hatta muhtemel ki, annesinin dönmesini bekliyordu. Bir gün anneannesi onu yapışıp kaldığı bu kapıdan aldı, ve kadınlarla dolu bir eve götürdü. Beş yaşındaki bir çocuktan beklenmeyecek ciddiyetiyle, yine hiç konuşmadan oturdu orada. Sonra gözleri o kadını fark etti. Arkası ona dönük şekilde oturan, uzun siyah saçlarından başka ona ait pek de bir şey görünmeyen kadını. Haftalardır konuşmayan, gülmeyen, mecbur kalmadıkça hareket bile etmeyen o çocuğun nasıl olup da saniyeler içinde kadının saçlarına yapıştığını kimse anlamadı. Ne yaptılarsa onu bu saçlardan ayıramadılar. Çocuk, kadına hayatı pahasına sarılır gibi sarılmış, bırakmıyordu. Vakit gitme vaktini çoktan aşıp, çığlıklardan, ortalığı inleten ağlamalardan, canhıraş tekmelerden müteşekkil yoğun bir mücadeleyi alt eden altı kadın çocuğu kadından ayırabildiğinde, anneannesi gözlerinde yaşlarla

siyah saçlı kadına döndü, "Kusura bakma kızım," dedi; "Seni annesine benzetti." Çocuk seneler sonra, annesinin uzun siyah saçlarından başka hiçbir şeyini, hiçbir şeyini hatırlayamadığını söyleyecekti.

Çocuk evin içine girmeyi, uyumayı, yemeyi reddediyor, ama anneannesi onu evin dışında bir yere götüreceğini söylediğinde sesini çıkarmadan, ona uzatılan eli tutuyordu. Ne var ki anneannesiyle gittiği evlerde, çekmeceleri bir bir yoklamak gibi kötü bir huy edinmişti. Bu yaşlı kadınların yanında bir süre orada değilmiş gibi oturuyor, sonra birden kalkıp evin odalarını gezmeye, bulduğu çekmeceleri sırayla çekip içlerini kontrol etmeye başlıyordu. Hem yeisle, hem de tükenmeyen bir ümitle eşeliyordu çekmeceleri. Annesinden bir iz, herhangi bir iz aradığını sonra anladılar. Çocuk seneler sonra, uzakta, uzaktan da uzakta herhangi bir yerde annesinden herhangi bir iz bulmaya su gibi, hava gibi muhtaç olduğunu söyleyecekti.

Çocuk annesinin nerede olduğunu bilmiyordu ve annesinin nerede olduğunu bilmeyen her çocuk gibi kaybolduğunu duyuyordu içinde. Altı yaşını doldurup da onu her sabah okula götürmeye başladıklarında, buna da itiraz etmedi. Ama okulda öğretmeniyle de sınıf arkadaşlarıyla da konuşmuyor, kendisine soru sorulduğunda bakışlarını boşluğa bakar gibi muhatabının yüzüne dikmekten adeta zevk alıyordu. Öğretmeni bu çocuğa bir şey öğretmeye çalışmanın vakit kaybı olacağına kısa zamanda kâni oldu ve onu gözünün görmeyeceği bir köşeye oturtarak yok saymaya karar verdi. Üç hafta sonra, çocuğun okumayı sökmüş olduğunu anladılar. Çünkü çocuk eline geçen kitapları, bir zamanlar çekmeceleri karıştırdığı iştahla okuyordu.

Okumayı öğrenmek çocuğun hayatındaki her şeyi değiştirecekti. Çocuk artık bahçe kapısına sıkı sıkı tutunmuş halde uzakları seyretmiyor, uzakları sayfalarda arıyordu. Sayfaların görünen ve görünmeyen uzaklardan daha uzak olduğunu, okuyan kim bilmez? Çocuk seneler sonra, insanların değil, kitapların elinde büyüdüğünü söyleyecekti.

Çocuk, okumayı öğrenmeden önce uyumayı reddediyordu; çünkü gözlerini kapattığında annesini görmekten ölesiye korkuyordu. Ama çocuk okumayı öğrenince, gözlerindeki karanlık ona artık sayfalarınkine kıyasla aydınlık, çok aydınlık gelir oldu. Çocuk, okumayı öğrenmeden önce yemek yemeyi reddediyordu; çünkü içinde bir yer öyle doldurulamaz şekilde boştu ki, yemek yedikçe o boşluğun üstünü boş şeylerle örtüp annesinden uzaklaşıyor olmaktan ölesiye korkuyordu. Ama çocuk okumayı öğrenince, sayfaların, içindeki boşluktan çok daha boş, kendini içinde bulduğu belirsizliklerden çok daha yoğun belirsizliklerle dolu olduğunu gördü. Çocuk, okumayı öğrenmeden önce konuşmayı reddediyordu; çünkü artık annesinin olmadığı bir dünyada konuşmak, o dünyaya karşı direncini kaybetmek, boyun eğmek, mağlup olmak demekti. Ama çocuk okumayı öğrenince, sözcükler de önemini bir bir yitirdi. Dünyada olmanın mağlubiyeti, sayfaların yaşattığı mağlubiyet ve bittabii zafer yanında çok sönük kaldı. Çocuk sözcüklerin anlamsızlığını yine o sözcüklerin anlamını hayranlıkla yeniden, yeniden keşfettikçe öğrendi. "Önce kelimeleri öğreniriz, sonra teker teker mânâlarını," diye tekrarladı kendine her gün, bir dua mırıldanır gibi. Sayfaların sadece dünyadan daha büyük değil, gaipten de daha gaip olduğunu her geçen gün büyüyen bir dehşet, büyüyen bir mutlulukla duydu.

Çocuk, bir kız çocuğuydu. Kız çocuğu olduğunu, ilgisinin sadece ve sadece kitaplara olması sorun teşkil etmeye başladığında anladı. Kurtların büyüttüğü kızları evcilleştirebilirsiniz; ama kitapların büyüttüğü bir kız, etini cendereye sıkıştırsanız dahi bu dünyaya uyum sağlamayacaktır. Okulda, ailede, bir zanaatte bir insan yetiştirmek, o insanı dünyaya uyumlu hale getirmek anlamına gelir oysa. Sığır yetiştirilirken, koyun yetiştirilirken, balık yetiştirilirken, tavuk yetiştirilirken ve yumurta yetiştirilirken, kavun, karpuz, arpa, limon, buğday, marul, patates yetiştirilirken, çam yetiştirilirken, evet, çam, yetiştirilirken, *yetiştirilirken*, insanın da yetiştirilebiliyor(!) olması, sizce de biraz tuhaf değil mi? "Dört dönüm domates yetiştirdim," der gibi "Şu kadar öğrenci yetiştirdim," diyen öğretmenler, "Biz de evde çocuk yetiştiriyoruz," diyen ebeveynler, beni hep irkiltmiştir. "Şu genç yazarı ben yetiştirdim," diyen yetişkin yazarlar da. Yetiştirilmiş biri, gerçekten yetişkin olabilir mi? Yoksa yetiştirilmiş olanlar mı yetişkin?

Onu tanıdığımda, çocukluğuna dair bu anlattıklarımın hiçbirini bilmiyordum. Londra'da yoksul bir öğrenciydi. Ortadoğulu bir insanın ilgisini çekebileceğine pek ihtimal verilmeyen alanlardan birinde öğrencilik yaptığından bursu ona zar zor yetiyor, geçinebilmek için bir yandan ufak tefek işlerde çalışıyordu. Ona ilk rastladığım gün, University College London Hospital'da altı yedi yaşlarında bir erkek çocuğa refakat ediyordu. Bu gönüllü bir iş miydi; bugün hâlâ bilmiyorum. Çocuk annesi tarafından feci şekilde dövülmüştü ve anladığım kadarıyla bir dizi ameliyata girip çıkmaktaydı. Şahit olduğum sahne, çocuğu sakinleştirmekte zorlandıkları anlara denk geliyor. Elleriyle

çocuğun yüzünü sıkıca kavramış ve ona üstüne basa basa "David, dinle; söz veriyorum, burada olacağım" demişti; "Ne olursa olsun, ne olursa olsun, ne olursa olsun ayrılmayacağım yanından. Anladın mı: Bir an olsun ayrılmayacağım yanından. Söz veriyorum!" Hayatı pahasına yemin eder gibi söylemişti bunu. Kendinden o kadar emindi ki, her birimiz de emin olmuştuk çocuğun yanından bir an olsun ayrılmayacağına. Çocuk sakinleşmiş ve uykuya dalmıştı. Ben oradan ayrılırken, o hâlâ çocuğun başında dikkatle eğilmiş, kolları çocuğun kolu ve omzunda, gözlerini üzerinden hiç ayırmadan çocuğu izliyordu. Dilimizde buna "intense" deriz. Ondaki bu *intansite* daha o zaman şaşırtmıştı beni.

Çocukla aralarındaki dostluk, çocuğa refakat ettiği bu hastane döneminde başlamış olmalı. Çocuğun annesi de babası da hayattaydı. Londra'nın kenar mahallelerinden birinde oturan, devlet yardımıyla geçinen İngiliz bir çiftti bu. David'den başka dört çocukları daha vardı. Tahmin edeceğiniz üzere, pek sağlıklı bir aile yaşantıları olduğu söylenemezdi. Çocuk, hastane sonrasında sosyal hizmetler tarafından alıkonulmuş olsa gerek. Fakat anne-babasıyla ilişkisinin devam ettiğini de biliyorum. Çocuğun, kendi ailesinden çok ona yaklaşmasının hikâyesineyse maalesef detaylarıyla vakıf değilim. İkisine yeniden rastladığım dönemde kız bir üniversitede çalışmaya başlamıştı ve çocukla annelik ve arkadaşlık arasında gidip gelen bir ilişkisi vardı. Çocuk kızın yanında sürekli kalabiliyor muydu, kız çocuğa koruyucu annelik gibi resmî bir sıfatla bağlı mıydı; bunları da maalesef hiç bilmiyorum. Fakat ikisini yolda yan yana giderken, markette alışveriş yaparken, çocuk kızın ofisine

geldiğinde, parkta bir banka oturmuş gülüşürlerken, kafeteryada bir şeyler yiyip içerlerken görüyordum.

Çocuk on üç-on dört yaşlarındaydı sanırım. O geceyi hiçbirimiz unutmadık. Kokteylin son yarım saatiydi belki. Birdenbire içeri girdi. Colin'in önüne dikildi.

"Bunu neden yaptın?" diye sordu.

Colin, acemi bir şaşkınlıkla güldü.

"Neden bahsediyorsun?"

"Bunu neden yaptın?" diye tekrarladı, sertleşerek.

Colin aynı şaşkın gözlerle etrafa bakındı, yine o acemi, anlamaz gülüşle güldü.

"Tanrı aşkına. Neyi neden yaptım?"

"Bunu neden yaptın?" diye bağırdı, daha da sertleşerek.

Colin ciddileşti.

"Yeter artık!" dedi. "Bu ne saçmalık böyle!"

O ise ellerini iki yana açtı ve daha da yüksek sesle "Bunu neden yaptın?!" diye bağırdı tekrar; "Bunu neden yaptın?!"

Salon sessizleşti.

"Bunu neden yaptın?" diye bağırdı. "Bunu neden yaptın?!"

"Deli bu kadın," dedi Colin. Arkasını döndü, umursamaz görünmeye çalışan bir tavırla masanın öbür yanına geçti.

O ise iki adım ilerledi.

"Bunu neden yaptın?" diye bağırırken masaya vurdu bu kez ellerini.

Hepimiz şaşırmıştık. İlk kez karşılaşıyorduk böyle bir durumla.

"Atın şu deli kadını dışarı!" dedi Colin. "Ne dediğini bilmiyor."

Korktuğunu saklamaya çalışıyordu, ama titrediğini hepimiz görüyorduk.

Matt ve Julian kadına usulca yaklaşınayı denedi, ama o sakinleşmiyordu.

"Bunu neden yaptın?" diye sordu tekrar.

"Defol git, manyak!" diye bağırdı bu kez Colin.

Matt, Julian ve Stephen kadının etrafını sardılar. O ise hepimizi şoke eden bir hareketle masanın üzerine sıçrayıverdi; dizleri masanın üstünde, bir anda Colin'in kravatına yapıştı.

"Yemin ederim," dedi, "yemin ederim, eğer oğluma bir kere daha dokunursan, gelip ellerimle öldürürüm seni!"

Hırsından kesik kesik soluyordu. Birkaç kişi kadını tutup masadan indirdi. Buna direnmedi; ayağa kalkıp silkelendi. Colin bembeyaz kesilmişti. Kadın tam çıkıp gidiyordu ki,

"'Oğlum' diyorsun, ama oğlun falan değil o," dedi. "Bu ülkenin vatandaşı bile değilsin, çocukla evcilik oynuyorsun kendince. Üzerinde hiçbir hakkın olmayan bir çocuk adına gelip burada hesap soruyorsun bana. Hangi hakla soruyorsun bu hesabı? Bu ilkel Ortadoğulu reflekslerini git kendi ülkende sergile! Hiçbir şeyin değil o çocuk senin; duydun mu, hiçbir şeyin değil! Olamaz da."

Kadın durdu. Döndü.

"Bu yüzden onu seçtin, öyle değil mi," dedi. "Arkasında onu koruyacak kimsesi, annesi babası yok diye onu seçtin. Kimse gelip senden hesap soramaz diye onu seçtin. Yaptıkların sessiz sedasız örtülür diye onu seçtin."

"Saçmalık! Hiçbir şey yapmadım ben ona. Neden bahsettiğin hakkında hiçbir fikrim yok."

Kadın Colin'e doğru öfkeli bir hamle yaptı, onu tuttular.

"Bu iş David'i daha da yıpratacak olmasa bir an durmaz, polise verirdim seni," dedi.

"Delisin sen! Şu yaptıklarına bak! Kim ciddiye alır senin gibi bir deliyi," diye cevap verdi Colin.

"David'in iç çamaşırlarında neden kan var?" dedi bu kez kadın, artan bir isyanla. "Neden yanına her geldiğinde David'in çamaşırlarında kan var?!"

Neredeyse ağlıyordu. Sonra birden durdu, kendini onu tutan insanlardan kurtarıp gitmeye davrandı.

"Herkesin önünde beni ölümle tehdit ettin," dedi kadının arkasından Colin. "Evet, beni eğlencenin orta yerinde gelip ölümle tehdit ettiğini burada herkes duydu! Sırf bu yüzden gidip polise şikâyet edebilirim seni. Bana sorduğun hesabı polise verirsin."

Kadın buna fazla tepki vermedi. Giderken omuz silkip, dudaklarının arasından "Bütün İngiliz polisinde bendeki cesaretin yarısı yoktur. İstediğini yap," diye mırıldandı sadece.

Salondan çıkıp gittiğinde bir an hareketsiz kaldık. Colin derin, sesli bir nefesle sessizliği bozdu, o acemi gülüşüyle güldü. "Tanrım, kafayı sıyırmış," dedi; "Ne manyak kadın!"

O geceden sonra O'nun hakkında da, Colin hakkında da fısıldaşmalar arttı. O'nun için, "Kadın tam bir deli. O gece yaptıklarını duydunuz mu?" deniyordu. Sonra bu, "İddiasında haklılık payı olabilir mi acaba? Yani Colin'in gerçekten de... oğlanlarla..." gibi sorulara çevriliyordu. Colin işi gereği gençlerle çalışmaktaydı. Ama bir partiyi basıp masanın üstüne çıkan, bir erkeğin üstüne yürüyen, onu alenen ölümle tehdit eden bir kadının sözleri ne kadar muteber olabilirdi?

Colin o geceden iki ay sonra evinde korkunç şekilde öldürüldü. Onu kimin, nasıl öldürmüş olabileceğine dair hiçbir iz bulunamadı. Colin yüksek güvenlikli bir dairede oturuyordu. Üstelik, ilginç bir tesadüfle, ölümünden üç hafta önce daire kapısının önüne ve salonuna güvenlik kamerası taktırmıştı. Kamera kayıtlarına göre eve giren hiç kimse olmamıştı. Ev sekizinci kattaydı; pencereden birinin girmesi de ihtimal dışıydı. Herkesin gözleri O'na çevrildi. Colin'i O öldürmüş olabilir miydi?

Omzunu silkmiş, "Colin'i ben öldürmedim," demişti; "Öldürseydim gizlice değil, açıktan öldürürdüm onu. Çıkar, ben öldürdüm derdim."

"Yalan söylüyor olamaz mı? Kendini korumak istiyorsa tabii ki böyle konuşacak. Bu korkmaz, mert tavrının planın bir parçası olmadığı ne malum?"

"Evet, ama... Düşünsenize. Değil bir kadın, bir insan bile işleyemez bu cinayeti. Duymadınız mı?.."

"Ah, çok korkunç... Çok korkunç..."

"Fotoğraflara erişimi olan arkadaşım onlara kendisinin bile bakamadığını söyledi. Polis teşkilatında herkes böyle şey görmediğini söylüyormuş."

"Biliyor musunuz... Bence bunu kuşların yaptığı ihtimali... Yani kuşlar..."

"Yapma! Sen de mi kuşların birlik olup bir adamı öldürdüğünü söyleyeceksin? Tanrı aşkına, şehir efsanesi bu. Çocuklar bile inanmaz böyle saçma bir şeye."

"Öyle deme, kızın haklılık payı var. O izleri hangi insan aleti bırakabilir, söylesene. Onca yerden... Hele gözleri..."

"Offf, çok canice... Düşünmek bile istemiyorum."

"Polisler içeri girdiğinde cesedin her yanında martılar

olduğunu duymadınız mı? Ne malum içeri cinayetten sonra girdikleri?"

"Martılar adam öldürmez, Andrew. Hele şehir yerinde bizimkiler gibi tok martılar hiç öldürmez."

"Brighton'da adamın elinden sandviçini kaptıklarını hepimiz gördük ama."

"Her gece 3'te Millman Street'e gelen bir tilki var. Yemin ediyorum. Hiç sektirmeden her gece 3'te, Hint Lokantası'nın çöplerini yoklamaya geliyor. Aç olmayan tilkinin şehrin merkezinde ne işi var?"

"Belki de bu işi tilkiler yapmıştır!"

"Hahahahaha!"

"Gülmeyin. İnsan işi değil bu. Neden olmasın?"

"Banyonun havalandırma penceresinden içeri bir şeyin girdiği düşünülüyor. Tilkilerle, farelerle, martılarla, daha türlü vahşi yaratıkla dolu bir şehir bu."

"Tilki, fare, martı; komik olmayın! Hayvanların bir adamın dairesine girip onu böyle canice katlettiği nerede görülmüş? Besbelli sinsi bir plan işi bu. O kadar sinsi ve planlı ki çözemiyoruz."

"Tek başına O'nun yapmış olması gerekmez. Belki de birilerine yaptırdı."

"Her zaman bilmiyor muyduk tuhaf, yabani bir yaratık olduğunu? O gece nasıl davrandığını hepiniz gördünüz."

"Ortadoğu ilkelliği işte! Her türlü vahşete alışık onlar."

"Kadın tam bir deli."

"Kısasa kısasa inanır onlar. Dinlerinde var. Rahatlığı bundan bile olabilir."

"O kadın normal değil. Koridorda öyle dik yürüyor ki, o geçerken kenara çekiliyor herkes. Hocalardan bir tane

bile arkadaşı yok. Herkese 'Merhaba', 'Merhaba'; o kadar. Bölüm çaylarının birine bile katılmadı. Koltuğunun altına dosyaları sıkıştırıp eve koşuyor hep. Evde bu kadar önemli ne varsa."

"Çocuk var ya!"

"Hah! Çocuk..."

"Kadının pek dengeli olmadığı muhakkak."

"Bu işte O'nun parmağı çıkarsa hiç şaşırmam."

"Bu kadar yıldır burada; daha w'ları da düzgün telaffuz edemiyor."

"Bu işin O'nunla öyle veya böyle bir ilgisi var dostum; kesin bu!"

Colin'in nasıl bir cinayete kurban gittiği hiçbir zaman çözülemedi. Ama o elim olaydan sonra, herkes O'ndan daha da ürker oldu. O yokken hakkında fısıldaşıyorlar, ama O etrafta olduğu zaman değişiyor, farkında olmadan durup kendilerine şöyle bir çekidüzen veriyorlardı.

Colin'in cinayetinden ne kadar zaman sonraydı hatırlamıyorum. Onu Cardiff'te bir konferansta, sunum arasında görmüştüm. Bir masada tek başına oturuyordu. Yanına gittim.

"Size katılabilir miyim?" diye sordum.

"Tabii," dedi.

Gördüğüm en zarif insandı. Bir bir yüzünün hatları, çenesi, kolları, omuzları; çatalı tutuşu, gözlerini korkmadan karşısındaki insana dikişi; ona dair ne varsa zarifti. Evet, korkusuzdu. Ama zarifti.

"Kitabınızı okudum," dedim. "Hayran kaldığımı söylemeden edemeyeceğim."

Nazik ve ender tebessümüyle gülümsedi.

"Teşekkür ederim," demekle yetindi.

Açık büfeden sebze güveci almıştık ikimiz de. Karşılıklı yerken, onu kaçamak bakışlarla da olsa uzun uzun seyrettim. Çatalı ağzına götürüşünü, önündeki tuza uzanışını, ekmeğinden küçük bir parça koparışını, lokmasını çiğnerken dönüp pencereden dışarı seyre dalışını, oturduğu yerde belli belirsiz kımıldanışını, sessizliğini ve sese ihtiyaç duymayışını, gücünü ve nezaketini, uzun uzun seyrettim. Her daim kendinden emin bir duruşu vardı ve ne yapsa bir sarsılmazlık içinden yaptığı hemen göze çarpıyordu. Diğer yandan, hep yumuşak hareketlerle hareket ediyordu. Kadınsı, esnek, kaygan, hafif hareketlerdi bütün hareketleri. Güç taşımakla birlikte hafif, nazik hareketlerdi. Gerçek nezaketin güçten doğduğunu ilk kez o gün, orada, onu seyrederken anladım.

Ona baktım ve ona çok güzel olduğunu söylemeyi düşündüm. Herkesten ne kadar başka olduğunu, çıkış saatinde bahçeden geçişini görebilmek için her akşam ofiste pencere ardında beklediğimi, çıkış saatinde bahçeden geçişini görebilmek için ofiste pencere ardında bazen iki saat beklediğimi, akşam konferans sonrası onunla birlikte yemeğe çıkmayı istediğimi söylemeyi düşündüm. En basit şeylerin onun elinde güzelleştiğini, herkesin onu aslında içten içe kıskandığını, ondaki kendi olma cesareti kendilerinde olmadığı için hasetlerinden çatladıklarını, burun kıvırıyor göründükleri her hareketine aslında gıptayla baktıklarını söylemeyi düşündüm. Ona ömrümde gördüğüm en başka, en özel kadın olduğunu söylemeyi düşündüm. Üniversitedeki işe onu daha sık görebilmek için girdiğimi, öğle ye-

meklerimi ona rastlamak umuduyla The Blues'ta yediğimi, Cafe Cilantro'da ağzını sildiği peçeteyi gizlice çantama attığım günden beri yanımda taşıdığımı, gözlerine her baktığımda yeniden doğduğumu hissettiğimi söylemeyi düşündüm. Hiçbir şey söyleyemedim. Yemeğini bitirince kısa, nazik bir vedayla masadan kalktı ve yanımdan uzaklaştı.

O masadan kalktıktan sonra Neil yanıma geldi. "Ne işin vardı bu deli kadının masasında?" diye sordu; "Senin gibi aklı başında bir adama yakışıyor mu hiç onunla böyle konuşmak? Dengesiz bir kadın o, dostum."

Şimdi üç yıl oluyor. Kimsenin ilgisini çekmediği için pek para getirmeyen şu sıkıcı alanlardan birinde araştırmacı olan, kendi halinde, Çekoslovakyalı, ufak tefek bir adamla evlendi. Küçük bir dairede mütevazı bir hayat sürdüklerini tahmin ediyorum. Çocuk da yanlarında. İki yıl önce bir de kızı oldu. Dün akşam tenha bir semtte, O'nu, çocuğu ve küçük kızını eve giderlerken gördüm. Küçük kız, şimdi muhtemelen on sekiz on dokuz yaşlarında olan delikanlının elinden tutmuştu. Süpermarketten dönüyor olsalar gerek. Delikanlının diğer elinde, bir şişe pastörize süt vardı. Gözüm delikanlının sütü taşıdığı Tesco poşetine, üzerlerine aldıkları ince rüzgarlıklara, ağır, kaygısız yürüyüşlerine takıldı. Nasıl da mutlulardı... Hiç acele etmeden yürüyor, bir yandan konuşarak keyifle gülüşüyorlardı. O'nun elleri boştu. Onlara, oturdukları evin çok yakınında bir yerde rastlamış olsam gerek. Her birinin üzerinde rahat ev kıyafetleri vardı. Hatta çocuk terlik giyiyordu. Hava yeni yeni kararmaya başlamıştı. Çok hafif bir rüzgâr esmekteydi. İçimde onarılmaz bir kırıklık duydum. Marketten bir litrelik süt almak ve sonra birlikte eve yürümek... Bu ka-

darcık şey nasıl oluyordu da gördüğüm en mutlu aile tablosuna dönüşebiliyordu? Bu mutluluk şimdi nasıl, nasıl, nasıl bana bu kadar uzak kalmıştı?

Hava kararırken küçük, mütevazı dairelerinin kapısından gireceklerini hayal ettim. Nerede, nasıl bir evde oturuyorlardı; hiçbir fikrim yoktu. Tek bildiğim içeride de böyle keyifle, sakince konuşmaya devam edecekleri idi. Karanlıkta dışarıda yapayalnız bırakılacağımı iliklerimde hissettim. Bu huzurlu tablonun hiçbir şekilde parçası değildim. Evlendiği adam nasıl bir adam, bunu bile bilmiyordum. O'nun hakkında doğru dürüst hiçbir şey bilmiyordum.

Biliyorum, kendinize nasıl olup da O'nun hakkında bu kadar az şey bildiğimi soruyorsunuz. O'nun hikâyesini nasıl olup da bu kadar eksik, bölük pörçük anlattığımı ve yine de anlattığımı. Peki ya siz? İnsanların hikâyelerini benim burada anlattığımdan daha mı eksiksiz biliyorsunuz? Değil dışarıdan gözlemlediğiniz, sözde yakından tanıdığınıza inandığınız kimselerin hikâyesine benim bu anlattıklarımdan daha tam olarak mı vakıfsınız?

O halde benden niye tüm boşlukları doldurmamı bekliyorsunuz?

Ses

"Elimden telefonumu aldılar," dedi kız; "ve kaçtılar."

"Sonra?"

"..."

"Ne yaptınız?"

"Nasıl?"

"Arkalarından koştunuz mu?"

"Hayır."

"Ne dediniz?"

"Hiçbir şey."

"Bağırmadınız mı?"

"Hayır."

"Hiç sesinizi çıkarmadınız mı?"

"Hayır."

"Hiç mi?"

"..."

Birlikte, sokaktaki kamera kayıtlarını izliyorlardı. Her şey gerçekten de kızın dediği gibi olmuştu.

"Hemen yan sokakta sivil geziyorduk," dedi polis.

"..."

"Seslenseniz duyardık. Neden hiç sesinizi çıkarmadınız?"

Kız düşündü. Düşündü. O ânı zihninden tekrar tekrar geçirdi. Ne diyebilir, nasıl bir ses çıkarabilirdi; bir türlü bilemedi.

"Herhangi bir şey söyleseniz, şöyle biraz bağırsanız, sizi duyar, hemen gelirdik," dedi polis. "Çok yakınınızdaydık. Neden? Neden sesinizi çıkarmadınız?"

Divane

Elinde sopası olan adam "Gidiyoruz!" deyince titreyerek doğruldum. Saatlerdir, yıllardır, yollardır beklemekteydim. Heyecanım kulaklarımda uğuldayarak, heyecanım bastığım yeri ayaklarımın altından kaydırarak, heyecanım gözlerimin önüne sis pembesi bir bulut çekerek, yola çıktım. Yolları ezeceğim korkusuyla parmaklarımın ucunda, usulca yürüdüm. Havayı zehirleyeceğim korkusuyla içime soluk çekemedim. Dokunduğum yeri inciteceğim korkusuyla hiçbir yere değemedim. Vücudum eriyip uçsun, buhar olup havaya karışsın, ordan süzülerek geçip gideyim istedim. Ama hep devam ettim. Dünyanın içinde başka bir dünya bulmuşuz gibi sıralanıp yürüdüğümüz yolların adım adım içinden geçtim.

Yaklaştıkça inceldim, saydamlaştım; tuttuğum nefesten ibaret kaldım. Terliklerimi çıkarınca, ayağımın altında uzanıp giden yeryüzüne karıştım sandım. Mekân durdu, yeryüzü durdu, o durdu; ben devam ettim. Her adımda ardımda bir parçamı bıraksam, artık benden bir şey kalmamış da olsa, bir yolunu bulup başsız ve ayaksız, derisiz ve kemiksiz ona ilerledim.

O, gözlerimin önünde tüm azametiyle dikildiği an, çivilendim; olduğum yerde kalakaldım. Zihnim dondu ve uyuştu; ruhumun kanatları birbirine geçti. Bir süre hiçbir şey söyleyemedim, hareket edemedim. Karşımdakine kuşkusuz inansam da, kendimden, bedenimden, gözlerimden şüphe ettim.

Daha önce gördüğüm hiçbir şeye benzemiyordu. Hakkında söylenen hiçbir söze oturmuyordu. Oysa ona dair ne çok şey dinlediğimi ve bildiğimi sanmıştım! Yok, hayır, anlatılacak gibi bir şey değildi. O derece kendisine malısustu ki, ondan önce tanıdığım her şeyden, her isimden, her sıfattan şüpheye düşürüyordu beni. Ne var ki, "düş değildi"; "düşten uyanmak gibiydi."

Başka her şey hareket halindeydi. Bir tek o, mağrur, duruyordu. Buz kesmiş ihtivamdan silkindim; ben de doğrulup ona doğru ilerledim. Bakışlarım artık başka bir yere çevrilemez oldu; hareketlerim manyetik bir çekime kapılmış gibi ona yöneldi. Büyülenmişçesine, ağır ağır, ona yürüdüm. O zaman dilimin kilidi çözüldü; ama tek laf da edemedim.

Ben artık ipleri onun elinde bir kukla parçası oldum; ona nesi var nesi yok tüm varlığımla bağlandım. O, inanılmaz bir şeydi; başka bir yerden gelip buraya konmuş, hepimizi seyreder gibiydi. Durduğu yerden ayrı düşüyordu; ama bir şekilde aramıza tenezzül etmişti.

Ondan başka her şey hareket halindeydi; ondan başka her şey onun etrafında dönmekteydi. Farkındaydı; ama insanın içini ürpertecek bir dinginliği vardı. Hiçbir şeye ihtiyacı olmadığını yüze çarparcasına sadeydi; etrafında görgüsüzce boy atmış binalara meydan okurcasına küçük,

mütevazı; ama hepsinden daha asil, daha görkemliydi. Sessiz, ama dağları yerinden oynatacak kadar heybetli, muazzam, haşmetliydi.

Gözlerim ona değdiği anda anladım; ondan başka hiçbir şey yoktu; o tekti; dünya, aslında, onun gölgesiydi. Bu yüzden dünyanın neresinde olursak olalım hepimiz ona dönerdik; bu yüzden, dünyanın neresinde olursak olalım her gün, her sabah, her akşam ve her öğlen, ona dönmekle kalmayıp, sonra bir vakit gelir böyle yürür, yollar aşar ve bir büyüye kapılmış, bir mıknatısla çekilir gibi, ona gelirdik. Bir tek ona varınca nihayet yürümeyi bırakır, durur, nefes alırdık.

O, kendimizle buluştuğumuz yerdi. Dünyanın hangi köşesine gidersem gideyim kendimi hep üzerinde durduğum toprağa yabancı hissederdim. Onun o uzaklardan, uzak, sayısız yüzyıllardan, başka cereyanlardan nüzul olmuş havası içimdeki iflah olmaz mekânsızlık hissiyle bir anda örtüşüp kaynaştı; kendimi ona ait, aynı başkalık mayasından yoğrulmuş buluverdim. İkimizin de özlem duyduğu şey aynıydı. Ondaki akım beni iliklerime kadar çarptı.

Binlerce yıl öncesinden onlarca isim, onu görünce tuğla tuğla içimi doldurdu. Kendimi, hangisidir bilinmez, onu ören taşlardan birinde düşürüp kaybettim; buraya ilelebet mühürlendim. Ellerim boş, ayaklarım çıplak, üzerimde yok sayılacak kadar sade bir entari, günlerce her yamacında divane gibi gezindim. Her taşında yatıp kalktım; her köşesini elledim; onu gören her noktadan, her açıdan, durup başka her şeyi unutarak onu izledim. Onu zevkten sarhoş, ağzım kalbimde, alnımda, kulaklarımda; mutluluktan kendim-

den geçerek, hayranlıkla izledim. Onu kimi geceler hiçbir şey yapmadan sabaha kadar yüksekten seyre daldım; kimi zaman kendimi etrafında avare avare dolaşırken buldum. Ömrümde bu kadar güzel bir şey görmemiş, bu kadar güzel bir şeyi hayal bile edememiş olduğumu sayıkladım durdum. Onun bir kolu, ayağı, tırnağı olmuştum; gözlerimi ondan alamıyordum. Ondan ayrı, ona bakmadan geçirdiğim her an bir yanım eksik gibiydi; ancak onun etrafındayken tamamlanabiliyordum. Burası, mekânsızlığının içinde, sadece, tek başına mekândı; ya da, Mekân'ın kendisiydi. Burası mekânın içinde ayrı bir Mekân yaratıyordu. Zaman ise burada yoktu; vakit mefhumu, burada henüz icat edilmemiş gibi abes kalıyordu. Burada insan dışarıdaki zamanı unutuyor, her şeyi unutuyor, yalnızca onunla doluyor, her şeyi sadece onunla ölçüyordu.

Onu o kadar sevdim ki, ondan önce bildiğim her şeyi unuttum. Kelimelerimi unuttum, davranışlarımı unuttum; nasıl hareket edileceğini, ve, nasıl dönüleceğini, unuttum... Ben artık burada kaldım. Bir daha dünyaya dönmeyeceğim.

Paf

Paf, lapis lazuli renginde, güçlü bir ejderhaydı. Honah Lee isimli uzak bir ülkede yaşıyordu. Bay George Eliot ile Bayan George Eliot'ın küçük oğulları Jackie Paper, Paf'ı çok sevmekteydi. Geceleri herkes uyuduktan sonra cebinde incecik ipler, mumdan mühürler ve şekerlerle gizlice pencereden atlayarak ormana gidiyor, burada Paf ile buluşuyordu. Küçük Jackie Paper ile Paf, geceleri uzun yolculuklara çıkıyorlardı. Jackie Paper, Muhteşem ve Sihirli Dev Ejderha Paf'ın dev kuyruğuna biniyor, o uçarken yeryüzünü yukarıdan seyrediyordu. Değişik kıtalara, değişik ülkelere gidiyorlar, bazen, yelkenleri şişmiş bir teknede denizler, nehirler boyu yol alıyorlardı. Paf ile onun dev kuyruğuna kurulmuş Jackie Paper bu tekneyle yanlarından geçerken soylu krallar ve prensler saygıyla önlerinde eğilirlerdi. Paf kendi ismini –çocuklar dışındaki kimselerin kükreme olarak işittiği o haykırışla– haykırdığında herkes korkar, en korkusuz korsan gemileri dahi bayraklarını indirirdi.

Ejderhalar sonsuza kadar yaşarlar. Ne var ki çocukluk sonsuz değil. Gri bir gece, Jackie Paper Paf'ı görmeye gitmedi. Artık başka oyuncaklarla, bilgisayar oyunlarıy-

la, A-level sınavlarından yüksek puan alarak Manchester Üniversitesi Finans bölümüne kapağı atmakla ilgileniyordu. Jackie Paper olmayınca, eskiden cesur bir ejderha olan Paf'ın şanlı kükremesinin de bir anlamı kalmadı. Çocuk arkadaşı yanında olmadığı müddetçe, Paf da bir kahraman olamıyordu. Çünkü bütün iyi, bütün korkusuz, bütün yüce, kahraman ejderhaların, bir çocuğun sevgisine ihtiyacı vardır. Yanında onu sevecek çocuk olmayan bir ejderha, ejderha değildir. Lapis lazuli renginde dev bedeni, dev kuyruğu, dev kükremesi ve püskürttüğü ateş, artık faydasızdı.

Jackie Paper'ın bir daha gelmeyeceğini anlayan Paf, boynunu çaresizce eğdi, ve geceleri o dev kuyruğuyla zıplayıp oynadığı kiraz bahçelerini sonsuza dek terk ederek, gözlerden uzakta, karanlık bir mağaraya çekildi. Ejderha dediğimiz şey, nasıl olur da boynu bükük, mahzun, nasıl olur da zavallı olur? Başkalarının yüzüne bakacak yüzü olmayan bir ejderha, artık ejderha olmayan bir ejderha, neye yarar, öyle değil mi? Paf da bu utançla yaşamaya, bu utanca rağmen yaşamaya mecburdu. (Çünkü ejderhalar, bildiğiniz gibi, ölümsüzdür.)

Ne var ki Paf yaşayamıyordu. Bana mektup yazması, kendisini mağaraya sürdüğü bu yıllara rastlar. Jack Jr. George Eliot'a onarılması imkânsız bir kırgınlıkla kırgındı. Daha önce hiç bu kadar kırgın bir ejderha görmemiştim. (Ve, inanın bana, ejderhaların kırgınlığı kendileri gibi büyük olur.) Bay George Eliot ile Bayan George Eliot'ın oğulları Jack George Eliot'ın onca yıl içinde onu bir kere arayıp sormamış olmasına içerliyor, şimdi özel bir şirkette Finans Müdürü olan Jack'in onu nasıl olup da böyle hunharca ihmal ettiğini aklı bir türlü almıyordu. Ejderhalardan korkan

insanlar, kendileri nasıl bu kadar acımasız, bu kadar vahşi olabiliyordu? Yaşadığı hayat, hayat mıydı? Bir ejderha olduğu için intihar da edemiyordu. Ama o ıssız mağarada saklanarak daha ne kadar yaşayabilirdi? Mektubunda bana bunları sorarak uzun uzun dert yanıyor, benden çaresizce yardım istiyordu. Bana gönderdiği beyaz baykuşla, ona uzunca bir mektup yolladım.

"Sayın Paf,

Acınızı, isyanınızı çok iyi anlıyorum. Jackie Jr. George Eliot'ın akşamları patates kızartması yiyerek 'Black Mirror'ın yeni bölümlerini izlemesinin sizin gibi içli bir ejderhada yarattığı infial, bir romancı için de son derece anlaşılır. Ne var ki, elimizden bir şey gelmiyor maalesef. Jack Jr. George Eliot'ı kişisel tercihlerinden dolayı eleştiremeyiz. Bizim amacımız elimizden geldiğince iyi bir ejderha, iyi bir romancı olmak olmalı. Bu ikisi, bilirsiniz ki birbirine çok benzer.

Siz çok dil bilen, çok gezmiş, çok okumuş, hem, görüp geçirmiş bir ejderhasınız. Biliyorum, bu sözüm klişe olacak, ama bunların hiçbirini size Jack Jr. George Eliot vermedi. Sizi bir ejderha, böyle iyi, böyle duyarlı, böyle yenilmez bir ejderha yapan, o değil, Bay Paf. Bir ejderhaya ejderha özelliklerini duyuran, onu seven, küçük, masum bir çocuk olsa da, ejderha o masum çocuğun sevgisi olmadan da lapis lazuli renginde, kuyruğu dev bir yaratıktır. Biliyorum, artık uçamazsınız. Ama siz bir ejderhasınız ve kanatlarınızı kimse sizden alamaz. Kanatlarınız, ejderhalığınıza içkindir. Yine bir çocukla karşılaştığınız zaman uçabilecek olma kapasiteniz, sizindir ve sizde saklıdır. Bildiğiniz gibi, bu kapasite, varoluşunuzla iç içe geçmiş olan ve

yaşadığınız müddetçe –yani sizin durumunuzda sonsuza kadar!– hiçbir şeyin değiştiremeyeceği, asla yok olamayacak ve asla zarar göremeyecek bir kapasitedir. Evet, Jackie Paper sayesinde uçtunuz belki; ama onunla karşılaşınca uçabilme yeteneği sizindi, sizinle kaldı. Başınızı dik tutun, Bay Paf! Nasıl ki güzel olan, sevdiklerimiz değil, bizim onları sevme kapasitemizdi, siz de ulu bir ejderha olmak için elzem ne kadar ejderhalık varsa her birini hâlâ aynı güçte haizsiniz.

Biz romancıları düşünün. Yazdığımız romanları kimse yayınlamaz belki. Bu nedenle, yazdığımız romanlar kitap olup da somut bir bedene bürünemezler belki. Dünya şartlarında bir varlıkla var olamazlar. Ama onlara, evet, bir varlıkları olmasa da onlara, yok diyebilir miyiz? Bir roman yazan herkes, sonsuz sayıda da roman yazabilir, isterse. İşte bunu, bir roman yazabiliyorsak eğer, onun yanına başka romanları da yazıp koyma kapasitemizi hiç kimse elimizden alamaz. Dünyadaki bütün yayıncılar bir olup kitaplarımızı yayınlamamaya, görmezden gelmeye and içse de, içimizdeki bu sonsuz kapasite bizimdir ve bizde kalacaktır. İşte, asıl güç, budur, Bay Paf. Vardır. Her birimizin içinde, derinlerde bir yerde, dünyada kimsenin, hiç kimsenin hiçbir şekilde zarar veremeyeceği, sizin deyiminizle "indestructible", "undividable", bölünemez, parçalanamaz, küçük bir parça vardır. Romanlarımızı, asla zarar göremeyecek olan bu yerden yazarız, Bay Paf. Sonsuzlukla bağlantılı ne yaparsak buradan yaparız. Sizin, ejderha olduğunuz yer de burası.

Sizin durumunuzdaki her ejderhanın soracağı soruları soruyorsunuz bana ve kendinize. Jackie Paper gibi bir başka

çocukla benzer bir dostluk kurup kuramayacağınızı merak ediyorsunuz. Dünyamızda çocukluğun uzun sürmediğini, siz de biliyorsunuz halbuki. Çocuklar ve romancılar dışında kimsenin ejderhalara inanmadığının farkındasınız. Büyük dedemin de dediği gibi, hayat kısa, ama sanat uzundur, Bay Paf. Romanlar, sonsuzlukla bağ kurma çabası olsalar da ne romanlar ne de romancılar sonsuz olabilir. Siz iyisi mi, çocuklardan ve romancılardan medet ummayı bırakın, Bay Paf. Değil mi ki siz bir ejderha, gerçek, asil, ulu, ölümsüz bir ejderhasınız!

İngiltere'de sizin için besteledikleri şarkıyı duydum. Şarkıya göre, sonsuza dek o mağarada kalıyorsunuz. O sadece bir şarkı, Bay Paf. Bir yüzyıl, bilemediniz iki yüzyıl söyler, sonra unuturlar. İnsanoğlunun hafızası zayıftır; siz ejderhalarınkine benzemez. Hele şu yüzyılda, iyice zayıfladı bu hafıza. Artık bizim yazdığımız kitapların raf ömrü dahi iki haftayken, sizin gibi ölümsüz bir ejderhanın, sadece çocukların ciddiye aldığı bir şarkı için bunca üzülmesi, reva mı? Biz ki, kendi ismine bile sahip çıkamayan canlılarız. Varlığına kimsenin inanmadığı, gözlerden uzak bir ejderha için kimin ne söylediğinin, bizim dünyamızda ne kadar yeri olabilir!

Jr. George Eliot'ın, bağımlı hale geldiği hamburgerlerden iyice kilo aldığı söyleniyor. Hayır, İngiltere'de yaşadığım dönemde de, kendisiyle hiç karşılaşmadım Bay Paf. Kıdemli bir finans müdürü olan her finans müdürü gibi Jack Eliot'ın da bir kız, bir oğlan olmak üzere iki çocuğu olduğunu yazmışsınız. Haliyle, çocuklar bu şarkıyı dinliyor mu diye merak ediyorsunuz. İçten içe, o çocuklarla Jackie Paper'la kurduğunuz dostluğu kurmayı hayal ediyorsu-

nuz, biliyorum Bay Paf. Lütfen bana inanın, Jack Jr. George Eliot'ın çocukları da bir gün büyüyecek ve hisse senetleriyle ejderhalarla ilgilendiklerinden daha çok ilgilenecekler. Dünyamız kötü, kötü ve vahşi bir yer, Bay Paf. Siz sığındığınız ormandaki mağarada bu vahşeti unutmuşsunuz.

Çocukları ve çocukluğu iflah olmaz şekilde önemseyen bir romancı olduğum için bana yazmanızı anlıyorum. Yetişkinlerin içindeki çocuğa ulaşabileceğim ümidiyle benden yardım istiyorsunuz. Evet, kendi kendini yaratma kapasitesi her insanda ölümsüzdür, ama günümüzde bu kapasite öyle şiddetle bastırılıyor ki cılız kalmaması hakikaten güç. Nitekim ben de, öyle çok sayıda okura ulaşabilen bir yazar sayılmam. Fakat şu da doğru ki, ejderhalara inanan kim varsa gelip romanlarımı buluyor bir şekilde. Size, bana gizlice gelip sizi soran okurlarımı sizinle tanıştırma sözü verebilirim yalnızca.

'Beni ben yapan şey nedir?' sorusunun cevabını mağaranızda sakladığınızı biliyorum. Nitekim, tam da bu yüzden saklanmak mecburiyetinde kalıyorsunuz. Çocuklar büyüdükçe, bu soruyu kendilerine sorduklarını unutuyorlar; ama, hakkınız var, roman okuyanlar bu soruyu içlerinde duydukları vakitleri belli belirsiz anımsamaya başlıyor, Bay Paf. Bu soruyu hatırlamanın, sizi hatırlamak demek olduğunu ben de biliyorum. İnsan unutmadığı şeyi hatırlamaz. Ama insan olarak her birimizin yaşantısı, o en derindeki şeyi unutmak ve hatırlamak arasında gelip gidiyor. Bizler siz ejderhalar kadar şanslı doğmuyoruz.

İhtiyacınız olan şey, benim de bir romancı olarak ihtiyacım olan şey, Bay Paf. İkimiz de hayatın derinindeki, çocukluğa, yeniliğe, kendini yeniden yaratmaya, şu an

dünyanın içinde bulunmayan şeye dair o evrensel, sonsuz, zamansız ruhla irtibata muhtacız. Bu evrensel ruh, hepimizin etrafındadır; lakin çoğumuz çoğu kez onu göremez, algılayamayız. Dünya, bu sonsuz ruha dair doğuştan sahip olduğumuz sezgilerimizi köreltmek, onunla bağımızı zayıflatmak için biteviye çalışır. Bu dünya, hiç kimsenin roman yazmasını istemez Bay Paf. Buna rağmen okuruz ve yazarız. Bu sonsuz ruhla irtibatımız nispetinde güzel ve yeni bir şey koyarız ortaya. Onun sesini duyabildiğimiz ölçüde kendimize özgü, yeni bir ses yaratırız ondan.

Romanlar bu yüzden, bir varlık gibi varlardır. Hepimizi sis gibi sarmış bu canlı ruhtan bir şeyi içlerinde gizliden barındırarak varlardır. Dünyada var olan romanlar sayesinde bu ruhu daha derinden sezer, her yüzyıldan, her kültürden, her perspektiften, kendimiz gibi onu fark etmiş, onun arayışına girmiş kimselerle bağ kurar, onlarla romanları ve fikirleri konuşurken aslında sadece romanları ve fikirleri değil, bu ruhun dille asla ifade edilemeyecek, temsil edilemeyecek izharlarına dair şeyleri konuştuğumuzu biliriz. Bu evrensel ruh, bize görünmez, duyulmaz, hissedilmez, tam manasıyla bilinmez; ama ne kadar değerli roman, şiir, şarkı varsa her birinin içinden bizim içimizdeki o sonsuz ruha konuşur. Siz, hayatı hayatla olmasa da kitaplarla çevrili, entelektüel bir ejderhasınız, Bay Paf. Okudukça, her yüzyıldan yüzlerce insanla bir aradasınız o yalnız mağaranızda. Şimdi bana yazmış olduğunuz bu mektubun arkasında dahi, aslında yüzlerce insan var.

Romanlarla fikirlerin birbirinden ayrılamayacağına, siz de en az bir romancı kadar vakıfsınız. Hepimiz, okyanusun içinde tek başımıza bırakılmış gibi yaşıyoruz. Bizi birbiri-

mize bağlayan yegâne şey olsa da okyanusun kendisini hiç göremiyoruz. Her kitabım, okura okyanusun ortasından yazılmış bir mektup, bir yardım çağrısı, Bay Paf. Onu cam bir şişenin içinde okyanusa atıyor ve sonra bekliyorum çaresizce. Mektubu okuyup da bana ulaşamayanlar var mı; bilemem. Mektubumun erişebildiği kimselere el yazımın değişik ölçülerde silik yahut okunaksız gelebileceği de malumum. Hem, biliyorsunuz, gittiği yol nispetinde, mektup da ilk halinden uzaklaşıyor. Şişe su alıyor, harfler birbirine karışıyor. Ama yine de o insan için; denizde şişeyi gören, kapağını açan, bir yardım çağrısı olan mektubumuzu okumaya yeltenen o insan için yazıyoruz. Bu ümit, sizi de beni de ayakta tutan. Aksi halde çok çirkin bir yer olacak olan bu dünyaya bağlayan. Romanlar yazılmasaydı, romanlar okunmasaydı, dünya ne kadar da dayanılmaz bir yer olurdu, öyle değil mi? Ama, romanlar, var Bay Paf. Ve ellerini kollarını sallayarak aramızda dolaşıyorlar. İnanın bana, üst kattaki komşum, bir kez okuduktan sonra beni artık geceleri heyecandan uyutmayan, uyusam uykularından uyandıran romanlar kadar canlı değil.

Hiçbirimiz, şu an olduğumuz insan değiliz sadece Bay Paf. Olma ihtimalimiz olan insanı da içimizde taşıyoruz her birimiz. İşte bize çocuklar ve çocukluklar suretiyle görünen bu ikinci insanı kendimizden doğurmamız, bizi sis gibi çevreleyen o sonsuz ruhla kurabildiğimiz irtibata bağlı. Mektubunuzda sizi o mağaraya mahkûm eden dünyaya uzun uzun ettiğiniz sitemler, aslına bakarsanız, insanlarımızın, Dünya'nın içinde ondan daha büyük bu dünyaya nasıl olup da bu kadar kör ve sağır kalabildiğine ilişkin Bay Paf. Lakin, rica ederim, insanı eleştirirken bu kadar

acımasız olmayınız. Bilmiyorsunuz ki bizim dünyamız, sizinkinin aksine, insanı her gün her yandan, olabileceği şey olmaması için sıkıştırıyor. Dünya'nın-içinde-ondan-daha-büyük-olan-Dünya'nın insana sürekli çağrısını, Dünya'nın insanı sağır eden gürültüsü içinde kim nasıl, ne kadar duyabilir? Mağaranızda her an bangır bangır hoparlör yayını yapılsa, siz, bir ejderha bile olsanız siz, kendi sesinizi nasıl duyacaktınız? Her an, her yandan binbir saldırı altında olan insanın şişeleri görmemesinden, görse dahi tıpalarını açıp içine bakmamasından daha doğal ne olabilir? Şişelerle atıkları ayırt edememesinden doğal ne olabilir?

Kendinizce, çağrıma cevap verdiğinizi, kitaplarımı okuduğunuzu yazıyorsunuz. Ne var ki, siz benim kitaplarımı, öncesinde okuduğunuz binlerce kitapla birlikte okudunuz Bay Paf. Kitaplarımın konuştuğu kitapları, başka kitaplar üzerinden, yani dolaylı olarak da olsa bilerek, fark ederek okudunuz. Soruyorum size, insanlar arasında kaç kişinin bir ejderhanınki kadar vakti, özgürlüğü, fırsatı vardır? Gazeteci bir arkadaşımın da dediği gibi, hepimizin tutuksuz yargılandığı, kimimizin tutuklandığı bir dünya bizimki. Uzak bir mağarada hapse mahkûm olan, ejderhalar değil, insanlar Bay Paf. Zihinlerimizde dahi prangalarla adımlıyoruz dünyayı. Konforlu mağaranızdan biz insanları yargılamanız, öyle kolay ki.

Kitaplarıma karşılık mektuplar alıyorum. Hatta bunlardan kimi, gerçekten de kitaplarıma karşılık oluyor. Ümitvar olun, Bay Paf. Henüz olmadığımız şeyin çağrısını işiten insanlar her şeye rağmen varlar. Kim bilir, gün gelecek, insanlardan saklanmanıza gerek kalmayacak belki de. O vakte kadar, henüz olmadığımız şeyin çağrısını işiten her-

kesi bir şekilde size yönlendireceğim. Bakarsınız bir gün sizi görmeye dahi geliriz birlikte.

Lütfen o ümitle kalınız. Değil mi ki romanlar da, 'ümitsizliğin içinden o ümidi bulmak'tır. Evet, iyi bankalar yoktur. İyi gazeteler, iyi sigorta şirketleri, iyi devletler yoktur. Ama iyi bankacılar, iyi gazeteciler, iyi sigortacılar, nadiren de olsa hep bulunacaktır.

Daima dostlukla,

Daima sizin,

Nihan K."

Çocuklar, yetişkinler ve Paf arasında aracı olduğumu, Paf'a bu mektubu yazdığım dönemde bilmiyordum. Benim derdim, acı çektiğini yeryüzünde kimsenin bilmediği çocukların, acı çekiyor olabileceği gerçeğini yeryüzünde birilerinin fark etmesine vesile olmaktı. Derdim, hâlâ, bu. Size şu an okuduğunuz mektubu bu yüzden yazıyorum.

Beyaz baykuşa o mektubu teslim ettikten bir hafta sonra, Londra Stansted Havaalanı'nın tüm dünya dinlerine ayrılmış ibadethanesine uğradım. Noel arefesiydi; yani, havayolları trafiğinin en yoğun olduğu mevsimdi. İbadethanenin dua panosu, buraya haftada bir gelen rahip tarafından toplanmak üzere bekleyen dua notlarıyla doluydu. İbadethanenin dua kâğıtlarına yazılmış çeşitli notlar, toplanacakları Pazar gününe kadar başkalarıyla paylaşılmak niyetiyle panoya iliştirilmişti. Notları sırayla okumaya başladım. Her biri ayrı bir tonda yazılmıştı. "Sevgili Tanrı, eğer varsan: Balayına Karayipler'e gidiyoruz. Lütfen gezimiz eğlenceli geçsin ve evliliğimizi kutsa," diyordu biri. "Dünya barışı için el ele!" onun yanına tutturulmuştu. "Sekiz saattir buradayız. Yeter artık, Tanrım, lütfen artık uçağımız

daha fazla rötar yapmasın ve bir an önce kalksın!", "Tanrı, sen yoksun. Olsaydın dünya bu halde olmazdı", "Hepiniz ahmaklarsınız!", "Sevgili Tanrı, herkese iyi uçuşlar. Herkese mutlu Noeller ve iyi yıllar", "Tanrım, lütfen artık burdan kurtulalım!", "Sevgili Tanrı, hepimizi mutlu ve huzurlu bir Noel'le kutsa', "Tanrı, var mısın yok musun bilmiyorum; ama eğer varsan lütfen savaşı durdur", "Sevgili Tanrı, İsviçre'de hepimiz çok eğlenelim," gibi notlar birbiri ardına sıralanmıştı.

Notlardan biri, okuma-yazmayı yeni öğrenen bir çocuğa ait olduğunu hemen belli eden, eğri büğrü bir el yazısıyla yazılmıştı. Bu küçük, buruşuk kâğıda yaklaştım. Kâğıttaki her çizgi acemi bir elden zorlanarak çıkmış gibi, yamuk yumuk, biçimsizce duruyordu; sözcükler yanlış harflerle kodlanmıştı; İngilizce'de bariz hatalar göze çarpıyordu. Ne söylediği yine de anlaşılıyordu notun. Harfleri doğru kodlayacak olursak, "Dear God, please heal the pains of my father and give his health back to him soon." yazıyordu kâğıtta. Yani, "Sevgili Tanrı, lütfen artık babamın acılarını dindir ve onu yeniden sağlığına kavuştur."

Paf'ın Jackie Paper'ı o mağarada içinde taşıdığı gibi, bu notu yıllarca içimde taşıdım. Fakat notun hatırası, durduğu gibi durmuyordu yerinde bir türlü. Not kendiliğinden, *Disparöni* isimli bir romana dönüştüğünde, romanı "Dilek' başlıklı şu önsözle yayımladım:

"Seyahat eden sevgili çocuk,

Seni tanımıyorum. Ne haldeydin, ne zamandır yollardaydın, nereye gidiyordun; bilmiyorum. Kimsin, şimdi neredesin, ne yapıyorsun; muhtemelen hiç öğrenemeyece-

ğim. Muhtemelen sen de içimde nasıl bir yer edindiğini hiç bilemeyeceksin.

Sevgili çocuk,

Yüreğime dokundun. Dokunduğun yer her geçen gün o kadar ağırlaştı ki sonunda bu yükü orada, yazmaya mecbur olduğum bir roman halinde buldum. Yazmasam artık taşıyamayacaktım.

Şimdiye dek hiçbir kitabımı birine ithaf etmedim; hiçbir kitabımın başına önsöz yerleştirmedim. Bir süre önce bir televizyon programında, tamamlanmış bir kitabın en çok kendi kendisine ait olduğunu düşündüğümü söyledim. Bu fikrim hâlâ sabittir.

Sevgili çocuk,

Kitabım senin, kitabım bir dileği olan herkesin, kitabım babalarının acılarının dinmesini dileyen tüm çocukların olsun.

Dilerim mutlu büyür, mutlu bir yetişkin olursun."

Romanım Türkçe yayımlandığı için, bu duayı Londra'da İngilizce yazmış çocuğu bulmaya dair pek ümidim yoktu. Fakat yine de romanıma böyle bir önsöz yazmam, belki o meçhul çocuğu bulmaya dair bir ümitti. Çocuğu bulabildim mi? Hayır. Ama bugün, dua panosuna iliştirilmiş o notu okuduktan on üç yıl sonra, o çocuğun şimdi nerede, ne yaptığını hâlâ ara ara düşünürüm. O çocuk, zihnimde hâlâ aktif bu düşüncenin, çocuğa dair devam eden iyi dileklerimin kendisidir.

Stansted Havaalanı şapelinden Tanrı'ya not gönderen çocuğu bulamasam da, romanı okuyan okurlarım bana başka meçhul çocuklar bulup getirdi. Başak Almanya'da

bir kiliseden, yine eğri büğrü bir çocuk yazısıyla, bu sefer Türkçe olarak "Allahım, anneme orada iyi bak" yazılı bir not gönderdi.

Bu nottaki çocuğun annesinin öldüğünü düşündüm. Başak ise sadece uzakta bir yerde olduğunu düşünüyordu. Fakat, düşünüyorduk. Yolda bir çocuğa rastladığımızda, evde tek başımıza kitap okurken, patatesleri fırından çıkarırken ve banka kuyruğunda beklerken bu çocukları düşünüyorduk. Bir dua panosuna not yazıp bırakamamış, hiçbirimizin görmediği, fark etmediği, acı çeken, lakin acı çektiğini de bilmeyen, ifade edemeyen, sorunun kendisinde olduğunu zanneden çocukları düşünüyorduk. Bu çocuklar hakkında yazılar yazıyorduk, görseller paylaşıyorduk ve bunları okuyan, görenler de bizim gibi bu çocukları düşünür oluyordu. Ne zaman bir çocuğu düşünsek, Paf'ın da mağarasında bizi duyuyor olduğunu o zamanlar bilmiyorduk.

Çocukları her an zihnimde taşımayı bana kitaplar öğretti. Şiirler, romanlar, fizik, matematik, felsefe ve antropoloji kitapları. Her insanın içinde bir yabancı yaşar. Benim de içimde bir yabancı, siyah saçlı bir yabancı yaşıyordu. Çocukları duymak, bu yabancıya ulaşmak demekti. Ne zaman içimde o yabancının varlığını duysam şaşırıyordum. Guatemala Adaların'da sekiz yaşında bir erkek çocuk vardı. Çocuk etten tiksiniyordu. Lakin, asker olan babası, çocuğun tabağına et koyuyor ve çocuk tabağındaki eti bitirmeden sofradan kalkmayacaklarını söylüyordu. Gece on ikide, dört saattir kıpırdamadan oturdukları sofradan kurallar gereği kalkıyorlardı ve çocuk yatağa aç gönderiliyordu. Yarım saat sonra annesi, babasından gizlice ço-

cuğun odasına peynirli sandviç getiriyordu. Kırtasiyeden iki paket fotokopi kâğıdı alırken, sekiz yaşında bir erkek çocuğun şimdi Guatemala Adaları'nda loş ışıklı küçük bir yatak odasında peynirli sandviçini yediğini duyuyordum birden. Peki, ben bunu nereden biliyordum? Bunları bana hiç kimse anlatmamıştı. Üstelik, çocuğun ismine, kimliğine dair fikrim de yoktu.

Düşüncemiz, düşündükçe işliyor, çoğalıyordu. Birbirimizin düşüncelerini duyar oluyorduk. Melike bana beş yaşında bir başka erkek çocuğun düşüncesini gönderiyordu. Evde kahvemi karıştırıyordum ki, Mersin'de bir cezaevinde beş yıldır annesiyle kalan küçük çocuğun şimdi bir zekâ testine girdiğini fark ediyordum. Çocuk üstün zekâlıydı, ama testte "perde" sözcüğü çıkınca anlamadan görevlinin yüzüne bakıyordu. Hapishane psikoloğu genç kadın, görevliye "Bu çocuklar perde bilmez," diyordu; "Burada perde yok ki. Bu çocuklar havalandırma bilir, koğuş bilir, savcı bilir. Bu çocuklara içinde perde geçen sorular sormayın." Çocuk, psikolog genç kadınla onu test etmeye gelmiş görevlinin neden bahsettiğini yine anlamıyordu. Onlar tartışırken, pencere önüne konan serçeyi izliyordu sessizce. Kalkıp serçenin yanına gitmek istiyor, gidemiyordu. Psikolog genç kadınla çocuğu test etmeye gelmiş görevli tartışıyorlardı. Çocuk ayağa kalksam mı diye düşünürken, ama ayağa kalkamayacağını da bilirken, serçe uçup gidiyordu. Psikolog genç kadınla çocuğu test etmeye gelmiş görevli konuşuyorlardı. Çocuk boş pencereye bakıyordu. Psikolog genç kadınla çocuğu test etmeye gelmiş görevli konuşuyorlardı. Sonra Melike bana telefon açıyordu ve çocuğu konuşuyorduk saatlerce.

Bir merdivene çıkmış, ampul değiştiriyordum ki Zehra bana, Absenta isimli küçük bir kızı duyuruyordu. Kızın hangi ülkede, ne zaman yaşadığını hiçbirimiz anlamıyorduk. Ama kızın babası yoktu ve annesi de hapisteydi. Annesinin, idamı isteniyordu. Altı yaşındaki kızla yan yana koyduğumuzda, kanımızı donduran bir gerçekti bu. Yetişkin adamlar, kadınlar mahkemeye, cezaevine gelip gidiyor, kadının kurtarılması için uğraşıyorlardı. Absenta, bu kalabalığın annesini kurtarmak için nasıl, ne şekilde uğraştığını anlamıyor, ama uğraştığını anlıyordu. Absenta, annesinin avukat olan arkadaşının evinde kalıyordu. Absenta iri mavi gözleriyle adama bakıyor, ona annesini kurtarması için yalvarıyordu. Absenta'yı görüş günlerinde annesini görmeye cezaevine götürüyorlardı. Absenta cezaevine koşarak gidiyor, annesini görünce cama yapışıyordu. Gitmeleri gerektiğinde uzun uzun, hırsla, kırgınlıkla, öfkeyle ağlıyordu.

Annesini kurtaramadılar ve idam kararı kesinleşti. Absenta'nın mavi gözleri dondu. Annesini son kez gördüğünde, ona ne diyeceğini bilemedi. Annesi Absenta'ya büyüdüğünde verilmek üzere uzun bir mektup bırakmıştı; ama o da Absenta'yı son gördüğünde, ona ne diyeceğini bilemedi. İdam günü geldiğinde, etrafındaki yetişkin kalabalık o sırada ne olduğunu biliyordu. Absenta da biliyordu. Nasıl olduğunu bilmiyordu, ama biliyordu. Absenta'nın etrafındaki insanlardan hiç kimse, Absenta'ya ne diyeceğini bilemedi. Ben, Başak, Melike, Zehra ve diğerleri de oradaydık. Absenta susuyordu. Sadece derinden, çok derinden bir kırgınlıkla kırgın değil, aynı zamanda çok da öfkeliydi.

Bu öfkesi onu bir daha asla, asla terk etmeyecekti.

Hamile değildim ve bu çocukları karnımda taşıyordum. Aramızdan erkek olanlar, bu çocukları kasıklarında taşıyorlardı. Ne yapsak bu çocuklar doğmuyordu. Taşıyamayacağımız kadar yük oluyorlardı bize. Onlar yerine romanlar ve şarkılar doğuruyorduk. "İki kere iki dördün mükemmelliğine inanıyoruz," diye tekrarlıyorduk insanlara; "Fakat ondan daha üstün olduğuna inandığımız şey, iki kere ikinin beş etmesi." Bizi anlayanlar aramıza katılıyorlardı. "Ah! Bu cümleyi okumuştum ben de," diyenler oluyordu içlerinde. Biz ne duysak, Paf onu çoktan biliyor oluyordu. Ne de olsa sekiz bin yıllık bir ejderhaydı. Biz ise çocukluğumuzu atlatalı, ancak yirmi, belki de on yıl olmuştu.

Bir çocuğa yardımcı olmak için bir okula çağrılmıştım. Çocuk kara tahtanın üzerine çıkmış, gülüyordu. Onu oradan indirememişti öğretmenleri.

"Şımarıklık, başka hiçbir şey değil," demişti öğretmen bana.

Evet, kara tahtanın üzerine çıkmakta gülünecek bir şey yoktu; ama, kara tahtanın üzerine çıkmakta gülünecek şey bulan öğrenciler varsa eğer, bu, kara tahtanın üzerine çıkmayı aşılacak bir yasak haline getirmiş öğretmenler var demekti.

"Kara tahtaya çıkmanın yasak olmadığı yerlerde böyle manzaralarla karşılaşmazsınız,", demiştim.

Öğretmen bu sözüme içerlemiş, "Nihan Hanım, biz elimizden geleni yapıyoruz öğretmen olarak!" demişti. Halbuki öğretmen olarak, hiçbir şey yapmalarına gerek yoktu. Anne babalar da çocuğu yetiştirmek adına hiçbir şey yapmasalar, çok kez, daha iyiydi.

Çünkü hiçbir çocuk hasta, hiçbir çocuk hasarlı doğ-

mazdı. Tedaviye ihtiyacı olan çocuklar yoktur. Tedaviye ihtiyacı olan anne babalar, tedaviye ihtiyacı olan öğretmenler vardır. Bir odaya bir çocuk için girmiş bir psikolog varsa eğer, o odada iyileştirilmesi gerekli anne-babalar, iyileştirilmesi gerekli öğretmenler vardır. O gün o odadaki yetişkinlerin kim olduğuna bakın, yeter.

"Ya çocuğa zarar veren kişi, bir başkasıysa?" diye sormuştu bu sözüm üzerine biri. "Ya çocuğun bir akrabası, bir tanıdığı, aile dışından birileri çocuğa bir şekilde zarar veriyorsa?" Ama çocuğunuzu tanımak, onun başına gelen bir şey varsa anlamak zorundaydınız. Anne-baba olmak, korumak demekti. Açlıktan, soğuktan, mikroptan, pasaklılıktan, kötülükten, bilgisizlikten, ve daha onlarca şeyden, çocuk kendisini korur hale gelene dek, korumak demekti. Çocuğu herkesten, hatta gerekirse kendi annenizden, kendi kardeşinizden, hatta gerekirse diğer çocuğunuzdan, hatta gerekirse kendinizden, korumak demekti. Çocuğu bir gün, kendisini gerekirse size karşı dahi koruyabileceği hale getirmek demekti. Çocuğun kanatlarını kırmak değil, güçlendirmek demekti.

Yavru bir ördek o günlerde kapımı çaldığında çok şaşırdım. Ne de olsa daha önce hiç, bir ördek yavrusu gelip kapımı çalmamıştı.

"Gidecek hiçbir yerim yok," dedi; "o yüzden buraya geldim."

Adresimi nereden bulduğunu merak etsem de sormadım. Ne de olsa daha önce hiç konuşan bir ördek yavrusu görmemiştim. Konuşan ördek yavrusu içeri girdi.

"Sorun şu ki...," dedi, bezgince; "çok çirkinim."

"Nasıl?"

"Çirkin. Çok çirkinim."

"Siz mi?"

"Evet."

"Çirkin?"

"Evet."

"Anlamadım. Siz... Çirkin misiniz?"

"Evet."

"Çirkinsiniz?"

"Evet."

Bir an, bu, kapı kapı dolaşıp estetik ameliyat için yardım parası toplayan bir ördek yavrusu sandım. Ama o,

"Çirkin Ördek Yavrusu'yum ben," dedi. "Ailemden kimse beni istemedi. Her yerden kovuldum. Ben de buraya geldim."

Şaşırarak, Çirkin Ördek Yavrusu'na bir oda verdim. Evimdeki en kırmızı odayı. Dört bölümden oluşan bir odayı. Çirkin Ördek Yavrusu'nun yatağına bir yandan kaz tüyü yastıklar sererken: "Üzülmeyin," dedim; "evet, şimdi bir ördek yavrusu olabilirsiniz. Ama ördek yavrususunuz diye de ördek olmak zorunda değilsiniz. Biliyorsunuz... Ördekler... Evet, ördekler... Hiç de dünyanın en akıllı hayvanları sayılmazlar."

"Nasıl yani," dedi şaşkınlıkla. "Ördek yavrusu ördek dışında bir şeye dönüşür mü hiç? Nerede görülmüş?"

"Neden olmasın," diye cevap verdim; "ördeklerden müteşekkil bir aileye düştünüz diye, siz de illa ördek olacak değilsiniz ya? İnsan nasıl isterse öyle büyür."

"İnsan?"

"Evet. İnsan."

Durdu.

"Çok ilginç," dedi. "Bunu düşüneceğim."

Ve başını kaz tüyü yastıklara koyarak, hemencecik uykuya daldı. İçimden ona güzel rüyalar dileyerek odadan çıktım.

Düşüncelerimizin çocukları çağırdığını fark etmem de o güne rastlar. Seyhan o akşam beni ziyarete geldi. "Muhteşem bir şey oldu" dedi; "Metroda bir adam beni rahatsız etti. Siyah ceketli, kareli gömlekli bir adamdı bu. O kadar kalabalıktı ki uzaklaşamıyordum yanından. İçerisinin birden boşaldığı o ana duraklardan birine geldik. Siyah ceketli, kareli gömlekli adamın da burada ineceğini anladım. Tam inmeden önce, benden uzaklaşmış olduğu halde yanına gittim, birden karşısına dikilip esaslı bir tekme attım siyah ceketli adamın kaval kemiğine. Hayretle bakakaldı siyah ceketli adam suratıma. Sonra hemen indi. Metro sus pus olmuştu. Herkes... Herkes görmüştü. Herkes anladı. Herkes. Hiç kimse sesini çıkarmadı. Daha da utandım. Büzüldüm. Elimde olmadan, metronun orta yerinde hüngür hüngür ağlamaya başladım birden. Otuz yıllık acılarım birer birer, ağır ağır, hem de hep birden sırtıma yüklenmiş, bedenimden boşalıyordu sanki. Geçmiş bir yük treni gibi geçiyordu bedenimden. Acıyı, çekmiyordum; bedenimin her hücresi, zerre zerre, acının kendisine dönüşmüştü. Açık, çok açık bir yara gibi duyuyordum varlığımı. Kapatamıyordum onu bir türlü. Durduramıyordum kendimi."

"Sonra... Sonra O geldi. Ben ellerimi yüzüme kapatmış, gürültüyle ağlarken, usulca eteğimi çekiştirdi küçük eli. Ellerimi yüzümden çektim. Aşağı, O'na baktım. Olsa olsa sekiz, dokuz yaşında, kırmızı elbiseli, dümdüz sarı saçlı,

Down sendromlu bir kız çocuğu. Ayağında kırmızı ayakkabıları var. Beyaz merserize çoraplarından biri yukarıda, diğeri bileğine düşmüş. Bana gülümsüyor. Bana bakıyor ve gülümsüyor. Ama öyle gülümsüyor ki... Öyle gülümsüyor ki... Nasıl desem... Olacak şey değil; içimdeki ağır her şey birdenbire uçup gitti. Kuş gibi ferahladım. Ben de O'na gülümsedim. Gülümsüyordu. Yine O'na gülümsedim. Gülümsedim ve gülümsedi. Şimdi gülümsüyorduk karşılıklı. Her yana sarı, kızılımtrak bir ışık yayılıyordu gülümsemesinden. O ışık içinden gülümsüyorduk karşılıklı. Metroda şimdi herkes gülümsüyordu sanki. Belki de metroda şimdi herkes gerçekten de gülümsüyordu; bilmiyorum. Hafifliyor ve hafifliyorduk. Metro, ikimiz, içerideki herkes; göğe yükseliyorduk şimdi sanki. Belki de hepimiz gerçekten de göğe yükseliyorduk o an; bilmiyorum. Daha önce hiç olmadığım kadar mutluydum. Daha önce hiç olmadığım kadar hafiftim. Otuz yıldır taşıdığım her şey birden uçup gitmişti. Sonra metro anonsu duyuldu. Son durağa geldik. Herkes ayağa kalktı. Etraf birden kalabalıklaştı. O sıra, işte, o sıra, nereye gitti bilmiyorum. Annesi, babası, bir büyük var mıydı yanında? Görmedim. Ne zaman nasıl, nereye gitti bilmiyorum. Ama çok mutluyum. Hiç olmadığım kadar mutluyum."

Seyhan hızlı, heyecanlı konuşuyordu ki, anladım. Birdenbire anladım. Bisikletle yanımdan geçerken, birden dönüp bana bakan çocuk, trafikte bir arabanın arka camından, yüzüme uzun uzun, çok derin bir acıyla bakan çocuk, yolda şapkamı yerden alıp bana uzatan çocuk, sahil kahvesinde eşarbımı sandalyeden kucağıma uzatan çocuk, restoranda birdenbire masamda bulduğum çocuk, bana

doğru koşup bacaklarıma sıkı sıkı sarılan çocuk, trende kompartıman kapısına dikilip, gözlerini bana diken çocuk, topladığı papatyaları kapıma bırakan çocuk, en zor anımızda aniden karşımıza dikilen çocuklar; bize farklı zamanlardan, farklı mekânlardan sinyaller gönderen çocuklar... Birdenbire anladım, ve her biri şimşek hızıyla geçti zihnimden. Çocukları kurtardığımızı sanıyorduk, ama, tersine, çocuklar bizi kurtarıyorlardı. Yedi yaşında bir kız çocuğu ona yardım etmem için gece gündüz yalvarıyordu bana uzaktan. Yedi yaşında bir kız çocuğu. Yedi yaşında bir kız çocuğu. Yedi yaşında bir kız çocuğu. Yedi yaşında bir kız çocuğu, acı çektiğini kimsenin bilmediği, yalnız bir odada, yalnız bir odada ve yalnız oturmuş, gece gündüz ona yardım etmem için yalvarıyordu bana. Kime seslendiğini bilmiyordu. Bir yabancıya sesleniyordu. Onu kurtaracak herhangi bir yabancıya. Sesini duyacak herhangi bir yabancıya. "Senden başka kimsem yok... Senden başka kimsem yok... Senden başka kimsem yok..." diye tekrarlıyordu, bir dua mırıldanır gibi. Bu duayı duyacak herhangi biri gelip onu kurtarsın istiyordu ve bunu hayatı pahasına istiyordu. Bu duayı duyuyordum ve onu kurtarmak istiyordum, onu kurtarmayı hayatım pahasına istiyordum. Çok uzaktaydı, öyle ısrarla, öyle zor durumda yardım istiyordu ki canımı dişime takıp onu bulmaya adıyordum kendimi. Sonra onu buluyordum, ona dair bir iz buluyordum nihayet, ve ona en içten hislerle yardım sinyali gönderir göndermez, olduğum yerde irkiliyordum kendim.

Çünkü, yedi yaşındaki kendimle irtibat kurmuş bulu-

yordum kendimi; o, beni, kendi geçmişimden çağırıp iyileştiriyordu!

Pencerenin önüne mavi bir güvercin konuyordu. Güvercin birden çocuğa bakıyor, aralarında cam olduğu halde çocukla konuşmaya başlıyordu. "Senin için geldim," diyordu çocuğa; "Sana uçsuz bucaksız göklerden, yeşil ormanlardan, kuytu mağaralardan, kükreyen mavi ejderhalardan mektuplar getirdim. Orada herkes seni bekliyor." Çocuk heyecanla gülümsüyordu. Psikologla devlet görevlisi konuşuyorlardı. Çocuk hafifçe iskemleden yükseliyor, pencereden dışarı süzülerek uçuyordu. Psikologla devlet görevlisi konuşuyorlardı. Çocuk pencerenin dışından, gökyüzünden onlara bakıyordu. Psikologla devlet görevlisi konuşuyorlardı. Psikologla devlet görevlisi konuşuyorlardı.

Guatemala Adaları'ndaki çocuk, annesinin ona peynirli sandviç getirdiği küçük, loş odasından gökyüzüne yükseliyor ve çocuğa katılıyordu. Sonra el ele tutuşuyorlar ve nereye isterlerse oraya gidiyorlardı uçarak. Elektrik telleri üzerine yuva yapmış bir leylek, aşağıdan sessizce onları seyrediyordu. Ağaçlar üstünde pandalar, buzlar üstünde penguenler onlar geçerken durup onlara bakıyor, ama hiç de şaşırmış görünmüyorlardı. Kimsenin şaşırmaması onları güçlendiriyor, güçlendiriyordu.

Birden, daha önce anlamadığım bir şeyi anladım. Birden, taşlar yerine oturdu; her şeyi anladım. Hemen, beyaz bir kartalla kısa bir mektup gönderdim Paf'a. "Beni affedin. Beni affedin. Beni affedin," yazdım; "Yanılmışım. Ukalalık etmişim. Beni affedin."

Seyhan o akşam evimden çıkmadan bana döndü; "Sen", dedi, "eve ördek mi aldın?"

Gelecekte değil de geçmişte olduğumuzu o vakit anladım. Gelecekte, ördek ailesi, kazı beğenmiyordu. Onu görünce omuzlarını silkiyor, "Yine çirkinsin" diyorlardı. "Bize benzemiyorsun. Yine çirkinsin." Kaz, ördeklerin asla sahip olamayacağı kanatlarını gururla onlara doğru açıyor, bir yandan, Paf için bestelediği şarkıyı duymuşlar mıdır acaba diye düşünüyordu. Önlerinde kibirle, kasıntıyla geriniyordu. "Şimdi kıskançlıktan, hayranlıktan düşüp bayılacaklar," diye geçiriyordu bir yandan içinden. Ördek ailesi kaza yine aynı gözlerle bakıyor, başlarını iki yana sallayarak, ona, "Yine çirkinsin," diyorlardı; "Yine çirkinsin."

Kaz bu sefer, olduğu yerde fevkalade bir dönüşüm geçiriyor, kuğu oluyordu. Zarif, devasa, muhteşem kanatlarını açıyor ve başka kıtalara, başka yarımkürelere uçuyordu. Hatta, o sırada diğer yarımküre hangisiyse ona uçup hemen geri dönüyordu. Sonra gelip ördek ailesinin tam karşısına konuyor, gururla gülümsüyordu. Gülümserken kuğu boynunu yana, yukarı, sonra diğer yana çevirip iyice gözlerine sokmayı ihmal etmiyordu. Ördek ailesi kuğuya yine aynı gözlerle bakıyor, başlarını iki yana sallayarak, ona, "Yine çirkinsin" diyorlardı; "Yine çirkinsin.", "Yine çirkinsin.", "Yine çirkinsin."

Kuğu, içine derin bir nefes çekiyor, sonra uçup gidiyordu.

Nereye uçtuğunu yalnızca ben, ve yalnızca okur biliyorduk.

Kuğu

Gece vakti uykumdan sıçradım. Dev bir karaltı karşıma dikilmişti. Siluetinden, hemen anladım kim olduğunu. Aylar önce yine böyle beklenmedik bir anda, beklenmedik bir yerde karşıma dikilmiş, "Kızımın romanını yazacaksın," diye tutturmuştu. Romancı olduğumu, böyle siparişle roman yazmadığımı söylemiştim. Dinlememişti. "Yazmaya mecbur kalmadığım hiçbir romanı yazmadım bugüne dek," diye de eklemiştim; "Şu aralar çok yoğunum. Hayatımda başka şeyler var. Bir roman yazmak için hiç ama hiç uygun bir dönem değil bu."

O şeytani gülüşüyle gülmüştü. "Bana kalırsa bu romanı yazmaya da en az diğer romanlarını yazmaya mecbur kaldığın kadar mecbursun şu an," demişti. Afal afal, hatta onu terslemeyi düşünerek bakmıştım yüzüne. Ne demek istediğini, sağ cebinden sarkan o korkunç şeyi görene kadar anlamamıştım. Çaresiz, boynumu eğmiş, "Peki. Yazacağım," demiştim.

Evime nasıl girdiğini bilmiyorum. Geçen sefer, arkadaşlarımla o dağ gezintisine çıktığımızda beni nasıl bulduğunu da. Elinde tuttuğu sayfaları yüzüme fırlattı.

"Bu saçmalıklar da ne böyle!" diye bağırdı. "Hani kızımı yazacaktın?"

Salonuma girmiş ve müsveddelerimi karıştırmış olmalı. Öfkeli öfkeli soluyordu.

"Kızım nerde ha, kızım nerde?" diye bağırdı tekrar, diğer elindeki sayfaları yüzüme doğru sallayarak. "Gerekli gereksiz herkesten bahsetmişsin. 1947'den, 1995'ten, şimdiden, bilmem başka hangi zamanlardan; Karadeniz'de bir sahil kasabasından, Paris'ten, Küçükhisar'dan, Ortadoğu'dan, Londra'dan, Stansted'den, köylerden, şehirlerden, olan ve olmayan yerlerden. Birbirinden farklı tuhaf tuhaf hikâyelerden. Her devir, her ortam, her coğrafya var; bir tek benim kızım yok! Böyle mi söz vermiştin bana?"

Yataktan doğrulmaya yeltendim.

"Anlamıyorsunuz," dedim. "Kızınızın hikâyesi o hikâyelerin her birinde. Tüm o yıllarda, tüm o coğrafyalarda, birbiriyle derinden ayrışan tüm o kültürlerde."

"Kızıma dair hiçbir iz yok burada. Sana anlattıklarımın hiçbiri yok!"

"Olmaz olur mu; var."

"Nerede?"

"Ben gazeteci değilim. Kızınızın hikâyesinin o şekilde anlatılmasını istiyorsanız romancılara değil, gazetecilere gidin."

"Peh!"

"Kızınızın başına gelenleri rapor etmedim belki, ama ben sizin kızınızın başına gelenleri, yazdım. Siz, yazmayı ne zannediyorsunuz? Hatta, kızınızı değil, oğlunuzu da yazdım!"

"Oğlum?"

"Evet. Oğlunuz. Oğlunuzun başına gelenleri yazmadan, kızınızın başına gelenleri nasıl yazabilirdim, söylesenize? Hem, kızınızın başına gelenleri oğlunuzun başına gelenlerden nasıl ayırabilirim? Nerede, ne şekilde mümkün bu?"

"..."

"Evet, oğlunuz başka şeyleri, çok kez de başka şiddette yaşadı belki. Ama oğlunuzun acısıyla kızınızın acısı aslında aynı acı, aynı kökten."

"Hangi oğuldan bahsediyorsun bilmiyorum. Roman dediğin şu paçavrada zaten hep erkekler konuşuyor. Kadınları hep böyle erkeklerin anlatmasından hazzetmem! Hayatta da bundan yeterince çekmedik mi?"

"'Bakarlar, ama göremezler', üç kutsal kitapta da geçer. Sorunuzun cevabı, sorunuzun içinde gizli."

"O kadar da kör değilim. Kadınların da kitapta yeri olduğunu gördüm elbet. Ama kadınların erkek anlatıcı eline düşmüş o cılız sesinden, hiç hoşlanmadım! Kız olduğu belli tek baskın anlatıcı var; o da var mı yok mu belli değil. Hangi kadın hangi derdini anlatabilmiş burada; ben anlamadım. O kızın mıymıyları da içimi baydı zaten. Hem, ne biçim bir roman bu böyle! Ne anlattığı belli değil. Kopuk kopuk, bölük pörçük. Böyle roman mı olur! Ne başı belli ne sonu!"

"Size en sevdiğim romancılardan birinin en sevdiğim romanlarından birini anlatayım. Romana, Behçet Bey'in hikâyesini anlatmakla başlıyor. Hikâyeyi en heyecanlı yerinde kesiyor. Romana başka bir kahramanın başka bir hikâyesiyle devam ediyor. Sonra başka bir kahramanın bir başka hikâyesiyle. Bu böyle sürüp gidiyor. Hiçbir kahramanın hikâyesi tamamlanmıyor. Romanın sonunda dönüp Behçet Bey'le konuşuyor yazar. Behçet Bey, romancıya

mektup yazmış. Romancının onu böyle unutmasına içerlemiş. Yazar da Behçet Bey'e hitaben diyor ki: 'Siz kâinatın etrafınızda dönmesini istiyorsunuz. Düşünmüyorsunuz ki hayat sizi mahrekinin dışına atmış. Hayat kimsenin etrafında dönmez, tek başına yürür. Nasıl olur da tek başınıza sizinle kalabilirim?'"

"Peh!"

"Ama doğru. Hayat hiç kimsenin etrafında dönmüyor. Hayat bir olay, bir mekan etrafında da dönmüyor. Hayat tek başına, hiç kimseyi umursamadan yürüyor; biz, kalabalıklar halinde onun ardında sürükleniyoruz o yürüdükçe. Bu da belli bir düzen dahilinde olmuyor. Hayat bir dalgaysa eğer, bir, birinin kolu, bir, diğerinin bacağı suyun yüzüne çıkıp kayboluyor hayat kendi istikametinde ilerlerken. Biraz o, biraz bu, biraz o insan, biraz bu insan, biraz orada o olay, biraz şurada bu olay, bir görünüp bir gözden yitiyor hayat tek başına yürürken. Hayatın tek merkezi var; o da, kendisi. Bu da hiçbir insan, olay ve zamana uzun mühlet yer, imkân vermiyor."

"Hayat için bu böyle olabilir. Ama bu, roman. Böyle merkezsiz roman olur mu Allah aşkına; aklınızı mı şaşırdınız siz?! Belli bir düzen dahilinde ilerlemeyecekse, o romanı niye okuyayım?"

"Size romancı olan büyük dayımın sözüyle karşılık vereyim: 'Benim romanım okunmaya değer değilse, o halde hayat da yaşanmaya değer değil.' Siz hayatın sizin, sevdiklerinizin etrafında dönmemesine, hatta hayatın sizi ve sevdiklerinizi kendi merkezinin dışına atmasına öyle içerliyorsunuz ki, okuduğunuz romanlarda görmek istiyorsunuz bu yüzden o merkezi. Romanlarda olaylar bir kahraman etra-

fında şekillendikçe zevkten dört köşe oluyorsunuz. Romanım, hayattaki merkezsizliğinizi gözünüzün önüne sermeye o romanlardan daha yakın olduğu için rahatsız oldunuz."

"Hah! Sen bu paçavraya roman mı diyorsun bir de?"

"Size bir yazar arkadaşımın sözüyle karşılık vereyim: 'O alışık olduğunuz romanları yazmayacağım. Mecburen, siz benim yazdığım romanlara alışacaksınız.'"

"Bu, yazdığın şeyin son hali değil, öyle değil mi? Herhalde müsvedde bu. Evet, müsvedde. Başka açıklaması olamaz. Müsvedde bu, değil mi? Sonra bir bağlantı kurulacak herhalde bu bölümlerin arasında."

"Hem evet, hem hayır. Ama bu haliyle de aralarında bağlantı var zaten. Bunu nasıl göremiyorsunuz? Siz..."

"Bari başladığın hikâyecikleri bitirseydin! Tam orta yerinde, hem de en heyecanlı yerinde kesip bırakmışsın her birini.

"Hangi hayat tamamlanabilmiş ki benim buradaki hikâyeleri tamamlamamı bekliyorsunuz benden? Öldüğünüzde, hikâyeniz tamamlanmış değil, birdenbire yarıda kesilmiş olacak. Hayatınızdaki hikâyelerin her biri eksik kalmış olacak. 'Yapılacak Şeyler' listeniz, hatta alışveriş listeniz siz öldüğünüzde yine orada duruyor olacağına göre, hayatın kendisi kendiliğinden bu kadar eksik, bu kadar natamamken, bir roman neden tamamlasın o hayatları? Tam olan bir şey varsa eğer, bu dünyaya ait değildir o. Hayatın yapamadığını neden romandan bekliyorsunuz?

"O alıntıladığın romanı hatırladım. Ama orada Behçet Bey'in hikâyesiyle olmasa da, Behçet Bey'le bir şekilde ilişkili insanların hikâyesiyle ilerliyordu roman. Bunda o bile yok!

"Nasıl yok! Aslında ben hep, aynı hikâyeyi anlatıyorum romanın başından beri. Şahıslar, devirler, mekânlar farklılar; ama hikâye aynı. Benim romanımın da kendi içinde bir merkezi var. Ve kızınız orada."

"O halde ben kızımı neden göremiyorum?"

"Çünkü siz..."

"Sus! Mesela şu Michèle var ya; hiç de öyle bir kız değildi benim kızım. Her mevsim sevgili değiştirip, yok efendim sevgilisinin, hatta ilgisini çekmek istediği adamların hoşuna gitmek için ayakkabı değiştirecek bir insan değildi benim kızım!"

"Ben de değilim. Ama Michèle'i böyle davranmaya iten nedenler, beni de hayatımda bugün davrandığım gibi davranmaya, bu romanı yazmaya iten nedenlerle aynı. Michèle'den çok başka şekillerde davranıyor olmam bunu değiştirmiyor. Siz de bunu görün, kabullenin. Michèle'in geçmişini, kızınızınkinden nasıl, nasıl ayırabilirim? Bu romandaki herhangi bir kahramandan nasıl ayırırım? Ve, her biri sizin kızınız bu anlamda."

"Ben kızımı göremiyorum burada. Tam görecek gibi oluyorum, göremiyorum."

"Tam da edebiyat okumanın, felsefe okumanın hissettirdiği gibi yani. Öykücü olan kuzenimin öyküsünden örnek verecek olursak, mütemadiyen, büyük bir şey keşfetmenin eşiğinde hissediyor insan kendini edebiyat, felsefe okurken, ne var ki o eşik bir türlü aşılamıyor. Ama o eşikte kalma halinin kendisi belki, insanda büyük değişimler yaratan. Gerçi kuzenim o öyküde bunu edebiyat ve felsefe dersi alan öğrencilerle alay etmek için söylüyor ya neyse."

"Ne diyorsun anlamıyorum. Ben kızımı göremiyorum

burada. Hadi kızımı göremedim, kendimi de göremiyorum! Benden izler var gibi geliyor bu annelerin öyküsünü okurken bir an, ama, Allah aşkına, ben bunlara mı benziyorum yahu! Böyle mi resmedecektin beni! Aşkolsun! Hatta, yazıklar olsun!"

"Ben sizi resmetmedim ki."

"Madem öyle, ne diye söz verdin 'Tamam, yazacağım' diye? Beni yazacağına söz verip sonra bunları yazmak reva mı? Hiç yakıştı mı bir romancıya?"

"Bir kere, ben başkasından değil, sizden, sizin hikâyenizden yola çıktım. Yolda, sizin gibi başkaları da çıktı karşıma. O genç, Küçükhisar'dan yardım mektupları gönderip duruyordu. Sesine nasıl olur da kulak vermezdim?"

"Verdin de ne oldu? Yarı yolda bıraktın çocuğu, yarı yolda!"

"Hayır, yarı yolda bırakmadım. Ben romancıyım, benim işim bu kadar. Ben 1947'de Küçükhisar'da trenler geçmeyen tren istasyonlarında mahsur kalmış gençleri kurtaramam. Evet, büyük büyük dedemin dediği gibi, dünyayı güzellik, dünyayı edebiyat kurtaracak; ama edebiyatçı kimseyi kurtaramaz. Sizi de yarı yolda bırakmadım. 1947'de Küçükhisar'da trenler geçmeyen bir tren istasyonunda mahsur kalmış bir gence rastladıysam, bu, sizin hikâyenizi yazmak üzere yola çıktığım içindi. Kızınızın hikâyesiyle gencin hikâyesi örtüştüğü, kesiştiği içindi. Hayatta her şey nasıl oluyorsa benim romanım da o minvalde bir temsille göstermek istedi gerçekliği."

"Gerçekliği bir de, öyle mi! Yahu, lapis lazuli renginde, mavi ejderha mı olur! Ejderha dediğin, yeşil olur, yeşil!

Mavi renkli ejderha nerede görülmüş? Bir de, gerçekliği gösterdim diyorsun utanmadan!"

"Bu ejderha mavi. Ya da burada, benim dünyamda ejderhalar mavi. Sizin dünyanızı bilemem. Siz roman yazınca görürüz, ne renk oluyorlar. Hem, biliyorsunuz, yazarken her şey renk değiştiriyor."

"Niye, renk körü mü o kalem ki yeşili mavi görüyor?"

"Kendi gerçekliğinizi tek gerçeklik sanmanız var ya; işte bu sizin sorununuz. Ancak ördek kafalı bir ördek, bir kuğuyu çirkin bulabilir. Başka anneleri ve başka çocukları da bu yüzden görmüyorsunuz. Hem, çocuğunu yazmamı isteyen tek anne siz değilsiniz ki. Gözü yaşlı sayısız anneye rastladım ben. Ne zamandır kapımda bekleyen yaşlı bir kadın var. 'Oğlum', dedi, 'idam sehpasına çıkartılmadan hemen önce dönmüş, oradakilere demiş ki: –Sizin yalanlarınızla, hilelerinizle baş edemedim. Bu bana dert oldu. Ben de sizin önünüzde diz çökmedim. Bu da size dert olsun. Sonra sehpaya çıkıp altındaki tabureyi kendisi tekmelemiş oğlum. Oğlum.' dedi."

"E, niye yazmadın bunu bu romanda madem?"

"Yazdım."

KIRGINLIK

NİHAN KAYA

Kırgınlık, roman türünü kendi içinde tartışan bir roman. Yazma eylemine okuru da ortak ediyor. Hem biçimi hem içeriğiyle, kalıplarımıza ve alışkanlıklarımıza meydan okumanın romana dönüşmüş hali. Kasabaların, kentlerin; dünya üzerinde var olan ve var olmayan değişik coğrafyaların kendine özgü dokusunu, geçmişi, geleceği, tanımlayamadığımız zamanları, sendikaları ve küskün mavi ejderhaları ortak bir ruhla harmanlarken, kendisinden önceki yüzlerce eserle, yüzlerce hayatla da konuşuyor.

Salem'de incir ağaçlarına asıldım. Cesedim Bağdat sokaklarında sürüklendi. Komo Gölü'nde dokuz çift elle boğuldum. Hicaz'da taşlandım. Sibirya'da yakıldım. Karayipler'de dövülerek öldürüldüm. Altmış sekiz yerimden bıçaklandım. İsmim dokuz yüz yıl boyunca yasaklandı. Bir su kuyusunda ölü bulundum. Bir kireç kuyusunda ölü bulundum. Bir mağarada, bir ormanda, California'da bir otel odasında ölü bulundum. Bedenim yirmi altı parçaya bölündü.

Ama her seferinde yeniden doğdum.

ithaki
/ithakiyayinlari
/ithakiyayinlari
/ithakiyayinlari
İTHAKİ TÜRKÇE EDEBİYAT
www.ithaki.com.tr
internet satış:
www.ilknokta.com
9 786053 757085